

JAARSTUKKEN 2017

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG

• Leeswijzer	3
• Algemene inleiding en aanbieding door het college	4
• <u>Programmaverantwoording</u>	
▪ Programma 1 - Bestuur, regio en middelen	7
▪ Programma 2 - Sociaal domein	13
▪ Programma 3 - Ruimte en leefomgeving	25
• <u>Paragrafen</u>	
▪ Paragraaf 1 - Lokale heffingen	34
▪ Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	42
▪ Paragraaf 3 - Onderhoud kapitaalgoederen	65
▪ Paragraaf 4 - Financiering	70
▪ Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering	76
▪ Paragraaf 6 - Verbonden partijen	80
▪ Paragraaf 7 - Grondbeleid	93
• Overige gegevens	
▪ Bijlage Interbestuurlijk Toezicht	101

JAARREKENING

• Balans	104
• Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	105
• Toelichting op de balans	109
• Het overzicht van de baten en lasten in de jaarrekening	128
• Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	129
• Overige gegevens	
▪ SISA-bijlage	155
▪ Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld	158
▪ Controleverklaring bij de jaarrekening	

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2017. Wij maken actief onderscheid tussen prioriteiten en reguliere activiteiten. Prioriteiten zijn zaken die politiek van belang zijn, actueel spelen, zichtbaar zijn voor inwoners of afwijken van de reguliere taken in de begroting. Reguliere activiteiten zijn die activiteiten die jaarlijks terugkeren in min of meer dezelfde vorm en waarvan de uitvoering plaatsvindt binnen de gestelde (financiële) kaders. Dit betekent niet dat voortgang van reguliere activiteiten niet gedeeld hoeft te worden met de raad en bewoners, ook deze informatie is zeer relevant. Deze informatie en bijbehorende activiteiten bespreken we op werkdagen met de raad of in de raads werkgroepen financiën, sociaal domein, ruimte en regio. Door samen met de portefeuillehouder in gesprek te gaan over doelstelling en voortgang van het gehele programma (inclusief de reguliere activiteiten) hopen wij dat u meer informatie krijgt dan wanneer dit is ondergebracht in een integrale rapportage.

In de algemene inleiding en aanbieding door het college worden de belangrijkste ontwikkelingen toegelicht. Hierna worden in de beleidsverantwoording per programma de doelstellingen specifiek voor 2017 beschreven. Met een kleurenanalyse wordt aangegeven of de inspanningen met de daarbij behorende resultaten in 2017 zijn gerealiseerd/dan wel volgens planning lopen in 2017 e.v. (=groen), deels zijn gerealiseerd/dan wel gedeeltelijk volgens planning lopen in 2017 e.v. (=oranje), niet zijn gerealiseerd/dan wel niet volgens planning lopen in 2017 e.v. (=rood). Indien een inspanning/resultaat deels of niet is gerealiseerd, zal dit worden toegelicht. Op sommige plaatsen hebben we, ook al is een inspanning/resultaat gerealiseerd, een toelichting gegeven. Inspanningen die gepland staan in 2017 maar doorlopen voor een langere periode dan een jaar zijn van een toelichting voorzien over de tussentijdse realisatie.

In het BBV is voorgeschreven dat de gemeente verantwoording aflegt over een basisset van 39 beleidsindicatoren. De bron voor vijf indicatoren betreffende het taakveld Bestuur en ondersteuning is de gemeente zelf. Deze indicatoren zijn opgenomen in paragraaf 5 bedrijfsvoering. De andere 34 indicatoren, waarvan de bron extern gelegen is, zijn voor uw raad toegankelijk via www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten. Omdat deze indicatoren landelijk zijn vastgesteld en niet door uw raad zijn bepaald en omdat deze indicatoren via de website toegankelijk zijn én meteen daar te vergelijken zijn met andere gemeenten, hebben wij deze indicatoren niet in de jaarrekening gepresenteerd. Er is wel per programma een overzicht opgenomen van welke indicatoren voor dat specifieke programma op deze site in dashboards weergegeven zijn.

Na de programma's volgen de paragrafen waarin op zeven belangrijke beleidsterreinen, die niet programmagebonden zijn, inzicht gegeven wordt in ontwikkelingen van het jaar 2017. Tot slot wordt in de jaarrekening onder andere stilgestaan bij de balanspositie van onze gemeente en bij de baten en lasten.

Algemene inleiding en aanbieding door het college

Voor u ligt de jaarrekening 2017. Dit verantwoordingsdocument kan gezien worden als een afsluiting van de bestuursperiode 2014 tot en met 2017. We kijken met trots terug op periode waarin we een aantal belangrijke resultaten hebben bereikt. We hebben bij de begroting 2016 het Doel- en Inspanningen Netwerk (DIN) geïmplementeerd, waarmee we onze begrotingen, bestuursrapportages en jaarstukken meer smart en veel prettiger leesbaar hebben gemaakt. Daarnaast zijn de monitor sociaal domein en de projectenboeken onderdeel geworden van de P&C cyclus en worden deze als bijlage bij de jaarstukken (en tussentijds bij de bestuursrapportage) aangeboden.

Maatschappelijk hebben we in de afgelopen jaren veel van onze doelen bereikt. We hebben de door het Rijk gedecentraliseerde opgaven voor jeugd, participatie en de WMO een aansprekende plek gegeven in onze samenleving. In 2017 is de maatschappelijke ruimtelijke structuurvisie geactualiseerd en vastgesteld. We zijn gestart met de bouw van een tweetal moderne en duurzame Integraal Kindcentra (IKC's) in Hoogmade en Leimuiden. De maatschappelijke agenda is geïmplementeerd in onze begroting en neergezet bij de verschillende uitvoeringsorganisaties. Ook hebben we in onze buitenruimte een hele inhaalslag gemaakt. Het beheer van wegen en groen heeft onze volle aandacht gehad en dat is zichtbaar in onze kernen.

Ook financieel zijn we steviger in control. We hebben een goed risicomanagement opgezet, de incidentele en structurele risico's hebben we in kaart en beheersen we. Hiermee zijn we in staat gebleken om onze algemene reserve een flinke boost te geven: waar we in 2014 waren begonnen met een algemene reserve van € 6 miljoen, is deze in de afgelopen jaren, ondanks een aantal flinke onttrekkingen gegroeid tot een robuuste € 11 miljoen. We hebben weer vlees op de botten om onze risico's op te kunnen vangen.

Ook in deze jaarrekening van 2017 kunt u zien dat het merendeel van de genoemde inspanningen zijn uitgevoerd. Waar dit niet het geval is lichten we dit toe in deze jaarrekening. Het jaarrekeningresultaat in 2017 verdient wederom de aandacht. Als gevolg van verschillende goed verklaarbare factoren presenteren wij u een aanzienlijk positief resultaat. Dit stelt ons in de gelegenheid de algemene reserve en hiermee ons weerstandsvermogen te vergroten.

In 2017 is de Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem opgericht voor de samenwerking op het gebied van I&A met de gemeente Alphen aan den Rijn. U heeft voor de implementatie van deze samenwerking een projectbudget beschikbaar gesteld voor 2017. In de bijlage bij deze jaarstukken leggen wij verantwoording af over de besteding hiervan en gaan wij ook in op andere financiële aspecten en gevolgen van de samenwerking.

Het gerealiseerde resultaat is € 3.506.148 voordelig. Bij de 8-maandsrapportage werd een positief resultaat verwacht van € 734.177, waarbij we vermeld hebben dat dit door onder meer het afsluiten van de grondexploitatie Beukenlaan fase 3 positiever kon uitvallen. Dit is ook gebeurd. Het overgrote deel van het positieve resultaat is veroorzaakt door het afsluiten van deze grondexploitatie én door gedeeltelijke vrijval van voorzieningen voor risico's bij de grondexploitaties. Beide zijn incidenteel van karakter. U zult verderop lezen dat ook andere afwijkingen, positief én negatief voornamelijk incidenteel zijn.

Dat ons weerstandsvermogen, zowel incidenteel als structureel goed is, is ook hard nodig. Wij wijzen u op een aantal ontwikkelingen en de daarbij behorende kosten of teruglopende inkomsten dat de komende jaren op ons af gaat komen. Op het gebied van energie en duurzaamheid staat ons lokaal en regionaal een grote opgave te wachten richting 2040. De doelen rond energieneutraal vragen grote inspanningen en middelen. Dit zal de komende jaren meer vorm krijgen, maar het is nu al duidelijk, dat hier aanzienlijke investeringen voor nodig zullen zijn. Ook ontwikkelingen zoals de invoering van de omgevingswet, de ontwikkeling en bouw van Integraal Kind Centra (IKC) en de afschaffing van de precariobelasting op kabels en leidingen zullen financieel het nodige van ons vragen. Daarnaast vraagt het regeerakkoord via het Interbestuurlijk Programma (IBP) veel van de gemeenten. De financiële effecten van deze ontwikkelingen zullen in de Perspectiefnota 2019 en de Begroting 2019 meer duidelijk gaan worden.

Ten slotte stellen wij u voor van het voordelige resultaat een bedrag van in totaal € 1.122.723 te reserveren als extra budget voor 2018 en het resterende voordelige resultaat van € 2.383.425 toe te voegen aan de algemene reserve.

Programmaverantwoording

In dit onderdeel wordt per programma inzicht gegeven in de doelstellingen, belangrijke ontwikkelingen en de besteding van het geld in 2017. De gemeenteraad heeft het beleid zoals vastgelegd in het raadsakkoord voor de raadsperiode 2014-2018 vastgelegd in 3 raadsprogramma's:

TOTALE LASTEN PER PROGRAMMA (x 1.000)

■ PROGRAMMA 1 - BESTUUR, REGIO EN MIDDELEN € 3.652

■ PROGRAMMA 2 - SOCIAAL DOMEIN € 23.696

■ PROGRAMMA 3 - RUIMTE EN LEEFOMGEVING € 17.533

Programma 1 - Bestuur, regio en middelen

INLEIDING

Wij willen besturen met ruimte voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen en hebben daarbij een sterke stem in de regio. Wij vergroten de grip op onze verbonden partijen en hebben een proactieve en solidaire houding door het uitdragen van onze kernkwaliteiten groen, recreatie en toerisme, (glas)tuinbouw, handel, logistiek en bereikbaarheid in onze samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden. We gaan uit van de uitvoering van de gemeentelijke taken binnen de beschikbare middelen zonder lastenverzwaring voor onze inwoners.

DOELEN – INSPANNINGEN – NETWERK (DIN)

Programma 1 - Bestuur, regio en middelen

Strategisch programmadoel

Besturen met ruimte voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen. Een sterke stem van Kaag en Braassem in de regio door het vergroten van grip op onze verbonden partijen en een proactieve en solidaire houding door het uitdragen van onze kernkwaliteiten groen, recreatie en toerisme, (glas)tuinbouw, handel, logistiek en bereikbaarheid in onze samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden. Uitvoering van de gemeentelijke taken binnen de beschikbare middelen zonder lastenverzwaring inwoners.

Programmathema's

Thema : Regio	Doelen - Inspanningen - Netwerk		Inspanningen 2017 - 2020	
	Hoofddoelen	Resultaten		
	Grip vergroten op de regio van Kaag en Braassem.	100% van de jaarrekeningen van derden zijn binnen voor 1 april.	1.) Kwaliteitsafspraken maken met verbonden partijen over jaarrekening.	2017
		De kennis en inzicht welke is verkregen in 2016 met ondersteuning van formats en schema's vastleggen om beter te kunnen monitoren (verbonden partijen maar ook DVO's en subsidiërelaties). Incl. o.a. de inzetbaarheid van de gevormde reserves.	2.) Notitie opstellen over derden (verbonden partijen, DVO's, subsidiërelaties, etc.) en selectie maken welke partijen in aanmerking komen voor onderzoek.	2017
		Jaarlijks per samenwerkingsverband benoemen op welk thema de focus op resultaten ligt.		

Thema : Communicatie

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Meer tijdige, duidelijke en eenvoudige communicatie.	Vanaf 2016 is het voor inwoners mogelijk om de gemeente te bereiken via twitter, facebook, e-mail en de website voor vragen, aanvragen en het maken van afspraken (daarbij wordt ook evenwichtig fysieke informatie aangeboden).		1.) Sociale media worden actief ingezet als communicatiemiddel van raad, college en organisatie.	2017-2020	
	Deze raadsperiode worden bij grootschalige werkzaamheden in de openbare ruimte de direct omwonenden vooraf geïnformeerd over de aard van de werkzaamheden en noodzaak hiervan.		2.) Bij grootschalige werkzaamheden (in de openbare ruimte) worden de direct omwonenden vooraf geïnformeerd over de aard van de werkzaamheden en noodzaak hiervan.	2017-2020	
	Binnen 14 dagen hebben melders een schriftelijke terugkoppeling (met naw-gegevens behandelaar, contactgegevens voor meer info / dus geen anonieme afhandeling).		3.) Implementeren en vullen van database met e-mailadressen om burgers gemakkelijk te kunnen informeren of te raadplegen.	2017-2020	
	In 2017 een nieuwe website incl. - e-mailnotificatiesysteem (v.b. Leiderdorp); - inwonersvriendelijke visueel ingestelde website: (per kern een plattegrond met symbolen waar woningbouw plaatsvindt, onderhoud aan groen/wegen c.a., waar zaken m.b.t. Inwonersinitiatieven zijn te vinden etc.); - uitgebreide / integrale kalender op de website waarin ook bijv. dorpsraadsvergaderingen, maar in elk geval alle vergaderingen op het gemeentehuis zijn opgenomen; - wijkinitiatieven zijn op de website vindbaar.		4.) Er wordt binnen 14 dagen een schriftelijke terugkoppeling gegeven bij vragen/meldingen.	2017-2020	
	Het gebruik van de nieuwe website is binnen 3 jaar verdubbeld ten opzicht van de oude website.		5.) Onderzoek/marktconsultatie naar informatievoorziening richting burgers (waaronder website of Kaag en Braassem app).	2017	
			6.) Implementatie van een website voor Kaag en Braassem.	2017-2018	
			7.) Implementatie nieuw raadsinformatiesysteem.	2017-2019	

Thema : Dienstverlening

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Verhogen serviceniveau.	Vragen, aanvragen (van vergunningen) en klachten via social media worden binnen 1 werkdag voorzien van een reactie met daarin een callnummer waaronder het geregistreerd is en wanneer het antwoord / de oplossing verwacht wordt.		1.) Alle vragen, aanvragen en klachten worden geregistreerd en bijgehouden in een centraal systeem en voorzien van een callnummer.	2017-2020	
	Vragen, aanvragen en klachten via de website en e-mail worden binnen 1 werkdag voorzien van een reactie met daarin een callnummer waaronder het geregistreerd is en wanneer het antwoord / de oplossing verwacht wordt.		2.) Afspraken maken over dienstverlening tussen frontoffice en backoffice waardoor doelen gehaald worden.	2017	
	Eind 2016 kunnen 90% van alle aanvragen via de website worden aangevraagd (excl. burgerzakenproducten).		3.) Er wordt een actieve en tijdige terugkoppeling op signalen en meldingen gegeven.	2017-2020	
			4.) Rapportage verstrekken over afhandelingsijd meldingen/klachten/etc.	2017-2020	
			5.) Beschikbaar stellen van meer producten (vergunningen) via de website.	2017-2020	
			6.) Installeren van de midoffice.	2017	
			7.) Zaakgericht werken (o.a. digitalisering archieffunctie).	2017-2019	

Thema : Veiligheid

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofdoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Vergroten van de veiligheid in de leefomgeving.

Daling cijfers K&B t.o.v. landelijk gemiddelde (zoals benoemd in de veiligheidsmonitor).

Veiligheidsmaatregelen treffen gericht op en samen met inwoners resulteert in het vergroten van het veiligheidsgevoel.

Het terugdringen van alcohol- en drugsgebruik.

Vandalisme (overlast door drankmisbruik en drugsgebruik) wordt de komende 3 jaar verminderd.

Een betere informatiebeveiliging.

< 1 securityincident per kwartaal.

1.) Aanpakken overlast en kleine ergernissen door BOA's (incl. woonfraude (project ICTU) en permanente bewoning en juridische afhandeling handhavingszaken) .

2.) Integrale aanpak versterken tussen zorg- en veiligheid op het gebied van groepsaankpak alcohol- en drugs, huiselijk geweld, etc. in de daarvoor bestemde gremia zoals het veiligheidshuis Hollands Midden.

3.) Jaarlijks publiceren van geanonimiseerde boa-rapportages.

4.) Inzetten op burgerparticipatie (o.a. dorpsraden, Burgernet en Buurtwhatsapp).

5.) Uitvoeren van preventie- en handhavingsplan alcohol.

6.) Via de jeugdmonitor bekijken of maatregelen effectief zijn mbt drugsgebruik en alcoholgebruik.

7.) Uitvoeren van risicoanalyses per taakonderdeel .

8.) Actualiseren/opstellen van informatiebeveiligingsplannen per taakonderdeel.

Thema : Middelen

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofdoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Doorontwikkelen P&C-documenten.

90% van de doelen en inspanningen zijn SMART beschreven in P-nota, begroting en jaarrekening 2017.

Tussenrapportages worden deze raadsperiode binnen 6 weken na aflopen periode aan raad opgeleverd.

In deze raadsperiode worden de jaarstukken gedigitaliseerd.

Degelijk, realistisch financieel beleid zonder lastenverhoging inwoners.

Jaarlijks voldoen aan nota risicomanagement & weerstandsvermogen (dus binnen bandbreedte blijven).

In deze raadsperiode wordt gewerkt met o.a. contractvormen: prestatiegerichte contractvormen op basis van EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving).

Deze raadsperiode wordt de weerstandsratio gehandhaafd op 1 – 1,4.

1.) Heldere controleerbare jaarrekening en twee tussenrapportages.

2.) Publiekswriendelijke versie van de begroting & jaarrekening.

3.) Begroting en jaarrekening interactief en inzichtelijk maken voor inwoners door implementatie van bijvoorbeeld een (web-)app.

4.) 95% van de risico's is gekwantificeerd.

5.) Aanhouden weerstandsvermogen binnen de bandbreedte.

6.) Analyse opstellen m.b.t. niet wettelijke taken om heroverweging mogelijk te maken.

TOELICHTING OP DE AFWIJKINGEN

Thema: Regio

1. Voor de gemeenschappelijke regelingen is de afspraak over de aanlevering van de jaarstukken vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling zelf en regionaal door middel van de Du Chatiniernorm. Via DVO's zijn afspraken gemaakt over de aanlevering van rapportages en input voor de jaarstukken. Daarnaast hebben wij eind 2017 een brief naar alle derden waarvan wij input nodig hebben voor de jaarstukken verzonden met hierin nog eens expliciet vermeld welke gegevens wij wanneer nodig hebben. We zijn hierbij afhankelijk van de aanlevering door onze verbonden partijen.
2. Inmiddels wordt de “Monitor Verbonden Partijen en DVO's Kaag en Braassem” tweejaarlijks geactualiseerd. Op 27 juni 2017 is de monitor vastgesteld door de raad. De daaropvolgende geactualiseerde versie is 4 oktober 2017 in de raads werkgroep regiozaken vastgesteld. Geen ‘groen’ resultaat omdat er door de raads werkgroep geen partij is benoemd om verder te onderzoeken, dit wordt aan de nieuwe raad gelaten (vandaar oranje bij inspanningen).

Resultaat

In de monitor komen een aantal relevante thema's aan de orde (doel, bestuurlijke informatie, gemeentelijke bijdrage, risico's, weerstandsvermogen en extra informatie) waardoor geen focus op bepaalde resultaten wordt bepaald; de monitor geeft een compleet beeld van het geheel van actualiteit en functioneren.

Thema: Communicatie

3. Per project zijn overzichten met e-mailadressen van betrokken en geïnteresseerde inwoners en organisaties beschikbaar. Deze inwoners en organisaties worden tijdens een project op de hoogte gehouden van belangrijke informatie en uitgenodigd voor bijeenkomsten.

Resultaat

Afgelopen maanden is veel tijd besteed aan de migratie van ICT naar de gemeente Alphen aan den Rijn. Vooral moest afgestemd worden hoe de digitale dienstverlening aan onze inwoners zonder problemen door kon gaan. E-formulieren moesten aangepast, overgezet en vervangen worden. Samen met de gemeente Alphen aan den Rijn en de leverancier zijn afspraken gemaakt over de nieuwe website van de gemeente Kaag en Braassem. Half februari is de nieuwe site opgeleverd. Pagina voor pagina is door de webredactie de oude site omgezet naar de nieuwe omgeving. In deze slag is meteen naar de inhoud van de pagina's gekeken, zodat de nieuwe website alleen de juiste informatie bevat. Of het gebruik van de nieuwe website is verdubbeld ten opzichte van het gebruik van de huidige website, kan pas worden gemeten na implementatie van de nieuwe website.

Thema: Dienstverlening

7. In november 2016 heeft de raad ingestemd om op het gebied van I&A-dienstverlening samen te werken met Alphen aan den Rijn. Nu er duidelijkheid is over richting en visie op het gebied van I&A kan er worden gestart met deze inspanning volgens planning in 2018.

Thema: Veiligheid

1. In de periode van 2016-2019 wordt er ingezet op de aanpak van drie vormen van woonfraude, namelijk: BRP-fraude (basisregistratie persoonsgegevens), illegale bewoning door arbeidsmigranten en permanente bewoning (waar dit niet is toegestaan). Ook in 2017 staat BRP-fraude centraal. BRP-fraude gaat over inwoners van wie de inschrijving in de gemeentelijke basisregistratie persoonsgegevens afwijkt van het adres waar feitelijk verbleven wordt, of een inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie op een briefadres waar men rechtmatig niet voor in aanmerking komt. De integrale aanpak die in 2016 is ingezet is in 2017 doorgezet. De aanpak op het gebied van illegale arbeidsmigranten en permanente bewoning zal in 2018 verder vormgegeven worden. In 2017 is gestart met het onderzoek voor de Veiligheidsmonitor 2017. Met de veiligheidsmonitor wordt onderzoek gedaan naar het veiligheidsgevoel van onze inwoners. In maart 2018 verschijnt de monitor en kunnen we het veiligheidsgevoel van onze inwoners vergelijken met de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2015.
3. Op 7 februari 2017 hebben B&W de BOA-rapportage vastgesteld en doorgezonden aan de raad. Tevens is de rapportage besproken in het persoverleg.
4. Op grond van politiecijfers d.d. november 2017 heeft 7.5% van onze inwoners zich inmiddels aangemeld voor Burgernet. Vanaf eind 2016 zijn er regionale wervingsacties gehouden, om inwoners op te roepen om zich aan te melden voor Burgernet. Deze acties zijn in 2017 doorgezet door o.a. wervingsacties te organiseren bij supermarkten en evenementen. Dit heeft geleid tot een toename van Burgernetdeelnemers. Hoe meer deelnemers, hoe groter de kans dat zaken (bijv. woninginbraken, vermissingen, straatroven, winkeldiefstallen, overvallen op bedrijven) opgelost kunnen worden met hulp van inwoners. Daarnaast wordt Burgernet door de gemeente gebruikt als communicatiemiddel om inwoners te informeren en te activeren om maatregelen te nemen om bijv. woninginbraken tegen te gaan. Verder zijn er inmiddels zeker 39 WhatsApp-buurtpreventiegroepen (voor zover bekend bij de gemeente). Voor de beheerders van deze WABP-groepen is op 26 oktober 2017 een bijeenkomst georganiseerd. Na deze bijeenkomst is besloten om ca. 25 WhatsApp Buurtpreventieborden te plaatsen. Verder kunnen beheerders van WABP-groepen kosteloos WABP-stickers opvragen bij de gemeente.
5. Het Preventie- en handavingsplan alcohol 2015-2016 moet nog worden herijkt. In het geactualiseerde PHP 2017-2020 moeten de doelstellingen, gewenste resultaten en maatregelen op het gebied van alcoholpreventie en de handhaving op alcoholgebruik opnieuw worden geformuleerd. Het toezicht op de naleving van deze leeftijdsgrenzen wordt nog steeds als een prioriteit beschouwd binnen het PHP. Uitvoering van het PHP (handavingsgedeelte) vindt nu plaats d.m.v. controles vanuit het horecaconvenant en reguliere controles door toezichthouders. Het tegengaan van alcohol- en drugsgebruik is behalve in het PHP ook als prioriteit opgenomen in de Maatschappelijke agenda 2017-2020. De maatregelen die in de MAG zijn opgenomen richten zich op educatie en preventie van alcohol(gebruik). De Driemaster is samen met onze andere gezondheids- en veiligheidspartners (samenwerkingspartners o.a. politie, Halt, Brijder, GGD, verenigingen, Kernteam maar ook ouders) verantwoordelijk voor de uitvoering en het behalen van de doelstellingen.
6. De monitor sociaal domein 2017 laat zien dat de percentages van alcoholgebruik in Kaag en Braassem in 2016 licht gestegen zijn ten opzichte van de peiling in 2012. Om deze reden is het onderwerp overmatig alcoholgebruik als prioriteit opgenomen in de MAG 2.0. De Driemaster heeft opdracht gekregen om interventies in te zetten in 2017 en 2018 om het alcoholgebruik onder volwassenen (en jongeren) te verlagen. Aan de hand van politiecijfers kunnen we concluderen dat in de periode januari-november 2017 de aantallen vernielingen en overlastmeldingen jeugd lichtelijk zijn afgenomen in vergelijking met dezelfde periode in 2016. Deze resultaten kunnen echter niet direct gerelateerd worden aan alcohol- of drugsgebruik.
7. In januari is de risicoanalyse geactualiseerd.
8. Het informatiebeveiligingsbeleid en de bijbehorende procedures zijn in het derde kwartaal geüpdatet.

Resultaat

Zie toelichting opgenomen bij het resultaat van programma 2, thema 'gezondheid en veiligheid'.

BELEIDSINDICATOREN

In het DIN zijn de resultaten en inspanningen opgenomen waarop uw raad wil sturen. Daarnaast geven onderstaande indicatoren een beeld van andere maatschappelijke effecten in de programma's. Deze indicatoren zijn uniform voor alle gemeenten. De indicatoren zijn beschikbaar via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
1. veiligheid	harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners
1. veiligheid	winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners
1. veiligheid	geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners
1. veiligheid	diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners
1. veiligheid	vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	aantal per 1.000 inwoners

Naast bovenstaande indicatoren, waarvan de gegevens via externe bronnen te raadplegen zijn, besteden we in de jaarrekening aandacht aan de volgende indicatoren. De waarden hiervan zijn opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
0. bestuur en ondersteuning	formatie	fte per 1.000 inwoners
0. bestuur en ondersteuning	bezetting	fte per 1.000 inwoners
0. bestuur en ondersteuning	apparaatskosten	kosten per inwoner
0. bestuur en ondersteuning	externe inhuur	kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen
0. bestuur en ondersteuning	overhead	% van totale lasten

Programma 2 - Sociaal domein

INLEIDING

Wij sturen op het behalen van effecten en doelstellingen binnen het sociaal domein, zoals beschreven in de Maatschappelijke agenda (MAG), door samenwerking tussen gemeente, organisaties en partijen onderling. Wij zetten in op participatie/betrekken van mensen bij de samenleving en bij de zorg voor elkaar zonder iemand uit te sluiten. De gemeente verbindt en versterkt de krachten die al aanwezig zijn bij inwoners, organisaties en partijen. Ingezet wordt op de uitvoering van de opgaven uit de drie decentralisaties, zoals beschreven in de MAG/3D.

DOELEN – INSPANNINGEN – NETWERK (DIN)

Programma 2 - Sociaal domein

Strategisch programmadoel

Sturen op het behalen van effecten en doelstellingen binnen het sociaal domein, zoals beschreven in de MAG, door samenwerking tussen gemeente, organisaties en partijen onderling en participatie/betrekken van mensen bij de samenleving en bij de zorg voor elkaar zonder iemand uit te sluiten. De gemeente verbindt en versterkt de krachten die al aanwezig zijn, bij inwoners, organisaties en partijen. Ingezet wordt op de uitvoering van de opgaven uit de 3 Decentralisaties, zoals beschreven in de MAG3D.

Programmathema's

Thema : Wonen	Doelen - Inspanningen - Netwerk		Inspanningen 2017 - 2020	
	Hoofddoelen	Resultaten		
Thema : Wonen	Er is voldoende woonruimte beschikbaar, passend bij de levensfase, inkomen en mogelijke ondersteuningsvraag van inwoners.	Toename slaagkans vinden geschikte woning.	1.) Uitbreiden woning voorraad (sociale huurwoningen).	2017-2020
		Afname wachttijd voor woning.	2.) Realiseren variatie in aanbod, spreiding in kernen.	2017-2020
		Voldoen aan taakstelling statushouders, zonder vergroten wachttijd.	3.) Vereenvoudigen/stimuleren woningaanpassingen.	2017
		Aantal incidenten (als gevolg van langer zelfstandig wonen) neemt niet toe.	4.) Stimuleren realisatie bijzondere woonvormen.	2017-2020
			5.) Verleiden doorstroom naar passende woonruimte.	2017-2020
Thema : Wonen			6.) Implementatie Blijverslening SVn.	2017
			7.) Verbinden wonen, welzijn, zorg in de dorpen.	2017-2020
			8.) Snel huisvesten statushouders.	2017-2020

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor zichzelf en hun omgeving (sociaal en fysiek) en leveren een actieve bijdrage aan het verbeteren van de leefomgeving.

Toename aantal burgerinitiatieven.

Inwoners bereiden zich voor om veranderende woonomstandigheden (kwalitatieve analyse aanvragen WMO, gesprekken ouderen adviseur.

1 passende speelplek per 75 kinderen tot 6 jaar, 1 per 100 kinderen van 7 jaar en ouder.

Bij vervanging van speeltoestellen word de omgeving betrokken bij nieuwe invulling.

9.) Verbeteren van informatie en advies.

2017-2020

10.) Stimuleren van actieve rol inwoners.

2017-2020

11.) Bevorderen tolerantie naar medebewoners.

2017-2020

12.) Toegankelijk maken/houden openbare ruimte.

2017-2020

13.) Goede speelbare, grote speelplekken.

2017-2020

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Kaag en Braassem voorziet in een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat voor ondernemers (van binnen en buiten de gemeente.

Alle bedrijventerreinen hebben en houden veiligheidskeurmerk.

Werkgelegenheid blijft minimaal gelijk.

Verbeterde bereikbaarheid van lokale bedrijven.

Toename aantal bedrijven.

Realisatie 1 ondernemersloket 1e kwartaal 2017.

Afname van de werkloosheid.

Arbeidsparticipatie blijft minimaal gelijk.

Afname voortijdig schoolverlaten.

Toename aantal jongeren met startkwalificatie.

Inwoners met afstand toe de arbeidsmarkt verbeteren positie op participatieladder/ZRM.

Aantal inwoners met uitkering neemt niet toe.

% jongeren tot 27 jaar met uitkering neemt niet toe t.o.v. totale uitkeringsbestand.

% uitstroom binnen een jaar neemt toe.

Gemiddelde prijs per uitkering neemt niet toe.

1.) Vergroten veiligheid bedrijventerreinen.

2017-2020

2.) Vergroten bereikbaarheid lokale bedrijven.

2017-2020

3.) Doorontwikkeling werkgeversservicepunt.

2017-2019

4.) Realisatie 1 ondernemersloket.

2017

5.) Realiseren betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.

2017-2020

6.) Verhogen opleidingsniveau van jongeren en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

2017-2020

7.) Bieden van scholingsmogelijkheden (zoals Nederlands).

2017-2020

8.) Bieden van ondersteuning bij toeleiding naar en functioneren op de arbeidsmarkt.

2017-2020

9.) Stimuleren van doorstroom naar betaald werk.

2017-2020

10.) Ontzorgen van werkgevers bij het aannemen en begeleiden van werkzoekenden met afstand tot de arbeidsmarkt.

2017-2020

Thema : Gezondheid en Veiligheid

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Geen alcohol en drugs onder de 18, boven de 18 een vermindering van het gebruik.

Afname alcoholgebruik 18 en 18+

Afname drugsgebruik 18- en 18+

1.) Vergroten kennis over risico's alcohol en drugs.

2017-2020

2.) Vergroten weerbaarheid/bieden van handvatten.

2017-2020

3.) Controleren en handhaven alcohol – en drugsgebruik.

2017-2020

4.) Ouders meer betrekken en verantwoordelijk maken bij aanpak alcohol- en drugsgebruik en hiermee een cultuuromslag laten ontstaan.

2017-2020

Inwoners hebben een gezonde en actieve leefstijl.

Vermindering vandalisme als gevolg van drankmisbruik en drugsgebruik.

5.) Via de jeugdmonitor kijken of maatregelen effectief blijken.

2017

6.) Uitvoeren preventie en handavingsplan alcohol.

2017-2020

Afname overgewicht onder volwassenen.

7.) Vergroten kennis over zaken die schadelijk zijn voor de gezondheid.

2017-2020

8.) Stimuleren meer bewegen.

2017-2020

Inwoners van alle leeftijden voelen zich veilig.

Afname aantal recidive-meldingen huiselijk geweld.

9.) Vergroten van fysieke veiligheid.

2017-2020

Kwalitatieve analyse obv meldingen.

10.) Vergroten sociale veiligheid door aanpakken overlastgevende situaties.

2017-2020

Inwoners en professionals herkennen en erkennen tijdig huiselijk geweld en ondernemen actie.

Landelijk en regionale indicatoren.

In 2018 weet x% van de mensen waar veilig thuis voor dient en hoe ze dit moeten bereiken.

Thema : Toegang

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Er is 1 toegang met 1 aanspreekpunt.

1 herkenbare en vindbare toegang fysiek, digitaal en telefonisch bereikbaar, laagdrempelig en dichtbij. Informatie is duidelijk actueel en vindbaar.

1.) MAG 2.0 – uitvoering initiatieven en uitvoering monitor /contractbeheer.

2017-2020

Inwoners die vraag niet kunnen/willen stellen worden ook bereikt. Proactieve houding van professionals.

Inwoners krijgen direct antwoord op hun vragen.

2.) Organiseren van het ontsluiten en beschikbaar stellen van informatie.

2017

Vragen van inwoners worden snel en integraal opgepakt.

3.) Het realiseren van 1 toegangsloket zowel fysiek, digitaal als telefonisch.

2017

Thema : Ontwikkeling

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Alle kinderen kunnen veilig opgroeien en hun talenten ontwikkelen, ongeacht achtergrond, beperkingen of financiële situatie.

Afnamen aantal en duur specialistische trajecten.

Grotere tevredenheid ouders en jeugdigen.

Ouders zijn toegerust voor hun kinderen te zorgen en hen op te voeden.

Aandeel ouders dat zich gesteekt voelt in hun opvoedingscompetenties groeit.

Aandeel jeugdigen dat na hulp zelfstandig verder kan groeit.

Jeugdhulp is snel en laagdrempelig beschikbaar, zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Zoveel mogelijk lokaal beschikbaar en ingericht dat er sprake is van een doorgaande en samenhangende lijn.

100% van de kinderen die passend onderwijs nodig hebben, ontvangt dit ook.

Per 1-6-2016 is er inzicht in het aantal kinderen uit gezinnen onder de 110% sociale minima.

Jeugdportfonds handhaven gedurende deze periode.

1.) Versterken preventief jeugdbeleid (Uitvoering geven aan initiatieven met name gericht op alcohol- en drugs preventie, uitbreiden jongerenwerk en verbreden preventief collectief aanbod).

2017-2020

2.) Verlengen overeenkomst jeugdportfonds 2017.

2017

Thema : Ondersteuning

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Alle inwoners kunnen, ongeacht hun leeftijd, beperkingen, financiën of achtergrond deelnemen aan het dagelijks leven.

Ontwikkeling van individuele naar collectieve ondersteuning van specialistische trajecten naar ondersteuning in en door de samenleving.

X-aantal initiatieven tijdens deze raadsperiode met betrekking tot dementievriendelijk.

Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben, is deze laagdrempelig, snel en zoveel mogelijk lokaal beschikbaar. Deze hulp sluit aan bij de leefwereld, behoeften en mogelijkheden van inwoners en hun netwerk.

Afname aantal inwoners in de schuldhulpverlening.

Afname aantal inwoners met professionele bewindvoering.

Inwoners zijn financieel zelfredzaam.

Inwoners hebben voldoende sociaal netwerk. Sociaal isolement en eenzaamheid wordt zoveel mogelijk voorkomen.

1.) Het vergroten van kennis over en begrip van mensen met ondersteuningsvraag.

2017-2020

2.) Vergroten toegankelijkheid openbare ruimte en gebouwen.

2017-2020

3.) Bevorderen passend aanbod aan en laagdrempeligheid van activiteiten.

2017-2020

4.) Passende en duurzame aanpak schulden.

2017-2020

5.) Dagopvang beginnend dementeren in diverse kernen faciliteren.

2017-2020

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

Resultaten

Inspanningen 2017 - 2020

Mantelzorgers voelen balans tussen eigen leven en zorg geven. Zij bewaken hun eigen grenzen en trekken tijdig aan de bel.

Mantelzorgers ontvangen ondersteuning die past bij hun leven en leeftijd.

Mantelzorgers worden tijdig herkend en erkend.

Inwoners zijn gestimuleerd om zich vrijwillig in te zetten . Vraag naar aanbod van vrijwilligers is in evenwicht (kwalitatief en kwantitatief.

Efficiënte en effectieve samenwerking vrijwilligers organisaties.

Vraaggerichte ondersteuning op maat aan vrijwilligers (organisaties).

Per 1-1-2017 regelen maatschappelijke organisaties vervangende mantelzorgers.

Toename van tevredenheid bij vrijwilligersorganisaties.

Toename van bemiddelingen tussen vrijwilligers en zorg organisaties.

Toename van samenwerking en bundeling van vrijwillige initiatieven.

1.) Ondersteunen bij vinden en koppelen vrijwilligers en vrijwilligerswerk.

2017-2020

2.) Bieden van informatie, advies en begeleiding met name bij kwetsbare vrijwilligers.

2017-2020

TOELICHTING OP DE AFWIJKINGEN

Thema: Wonen

1. Het toptraject ESW moet ertoe leiden dat in 2018 en 2019 extra sociale woningbouw plaatsvindt. Ook in bestaande projecten, Braassemerland, wordt extra sociaal gebouwd. Pas na oplevering kunnen effecten van een kortere wachttijd en vergroting slaagkans zichtbaar worden.
2. De bouwopgave is gevarieerd zowel in Braassemerland als bij de overige projecten in de gemeente.
3. Taakstelling is gerealiseerd, zelfs met een extra realisatie voor de komende periode.
4. Er zijn initiatieven genomen om te komen tot nieuwe woonvormen voor bijzondere doelgroepen in onze gemeente die nu uitgewerkt worden.
5. De starterslening is een instrument om doorstroming te bevorderen. Door de maximumleeftijd aan te passen kunnen ook mensen boven de 30 jaar hiervan gebruik maken. In de prestatieafspraken is afgesproken om in 2018 te bepalen welke voorrangsaafspraken gemaakt kunnen worden bij nieuwbouw die doorstroming bevorderen.
6. De blijverslening is in 2017 gerealiseerd. Ouderen met een eigen woning kunnen hun woning aanpassen waardoor ze langer zelfstandig thuis kunnen wonen.
7. De Driemaster, Tom in de buurt en de woningcorporaties werken samen aan verbinding wonen, zorg en welzijn.
8. De taakstelling is in 2017 snel gerealiseerd vooral door nareizigers. Deze konden - doordat bij de huisvesting van de statushouders direct rekening is gehouden met eventuele nareizigers - veelal gehuisvest worden in reeds toegewezen woningen.
9. Opmerking is opgenomen als gezamenlijke actie van gemeente en woningbouwcorporatie in de prestatieafspraken 2018-2020.
10. Stimuleren van een actieve rol inwoners vergt een communicatiecampagne die nog niet is voorbereid en/of gestart.
11. Onderdeel van het participatietraject.
12. Afgelopen jaar is gestart met de renovatie van 11 speelplekken. De ontwerpen zijn samen met de kinderen vormgegeven. De fysieke uitvoering vindt in het voorjaar van 2018 plaats. Daarnaast is op diverse plekken de ondergrond vervangen. Hierdoor zijn deze speelplekken beter bespeelbaar/toegankelijk.
13. Bij bovengenoemd proces is samen met de inwoners gekeken of er speelplekken kunnen worden samengevoegd om zo grotere en meer centrale speelplekken te realiseren.

Resultaat

De cijfers van woningnet over slaagkansen en wachttijden zijn nog nu niet bekend en nog niet geanalyseerd. Meerwonen heeft aangegeven te verwachten dat gelet op het geringe aantal verhuringen en het stijgende aantal woningzoekenden de wachttijden voor een sociale huurwoning nog niet zullen dalen in 2017 en de slaagkansen niet toenemen. De slaagkans voor een koopwoning is door oplevering van een aantal projecten in 2018 wel toegenomen.

Thema: Werken

1. Er is een continue aandacht voor veiligheid op de bedrijventerreinen. Bij de bedrijventerreinen Veenderveld en De Lasso heeft het parkmanagement periodiek overleg met de ondernemers, politie, brandweer en gemeente om veiligheidsaspecten te bespreken en bij te sturen. Dit is onderdeel van de verplichte audit om het keurmerk veilig ondernemen te behouden. Het aantal incidentmeldingen vanuit de politie is minimaal. Bedrijvenpark de Waaier heeft geen keurmerk, er is vooral geprobeerd de parkeerproblematiek aan te pakken.
2. Het vergroten van de digitale en fysieke bereikbaarheid van de lokale bedrijven is een continu proces van verbetering. Het openbaar vervoer blijft een probleem. De bereikbaarheid is op bepaalde plekken wel verbeterd door het plaatsen van bijvoorbeeld fietskluizen bij de bushalte Westeinde, zodat werknemers op het Veenderveld sneller de afstand tussen bedrijf en bushalte kunnen overbruggen met bedrijfsfietsen. Op het lokale wegennet zijn knelpunten geïnventariseerd gelet op de aanwezigheid van groot en landbouwverkeer. De komende periode zal bekeken moeten worden welke knelpunten opgelost kunnen worden. De verbreding van een gedeelte van de Oudendijkseweg in Woubrugge is een eerste actie. Deze verbreding zorgt voor een betere bereikbaarheid van het tuindersgebied in Woubrugge en een veiligere verkeerssituatie op de Oudendijkseweg en de provinciale weg N446. De digitale bereikbaarheid in de vorm van glasvezel is van groot belang voor de bedrijven. Toegang tot 'next generation acces' internet is hierbij onmisbaar. In de buitengebieden van de gemeente ontbreekt dit vaak nog. De gemeente organiseert de vraagbundeling om glasvezelbedrijven tot aanleg over te halen. Zij kunnen investeren in het ontwikkelen van een glasvezelnetwerk. De gesprekken hierover naderen de afrondende fase. We streven er gezamenlijk naar om in 2018 te starten met de uitvoering. Zo zullen de bedrijven in de gemeente kunnen blijven investeren in een toekomstbestendige bedrijfsvoering.
3. Het Werkgeversservicepunt Rijnstreek is onderdeel geworden van het nieuwe werkbedrijf Rijnvicus en zet zich in om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die jobready zijn te koppelen aan een werkgever. Het aannemen, behouden en binden van een werknemer met afstand tot de arbeidsmarkt vergt van een werkgever geduld, inzicht en soms ingewikkelde administratie. Dit ontzorgen van de werkgevers kan, zeker voor het MKB, overgenomen worden door de deskundigen van Rijnvicus.
4. De gemeente heeft een bedrijfscontactfunctionaris en een digitaal bedrijvenloket. Het realiseren van de éénloketfunctie is in een gemeente van deze omvang (nog) niet wenselijk. Ondernemers zijn gewend om bij problemen contact op te nemen met de behandelend ambtenaar. Die persoonlijke aanpak in de dienstverlening heeft o.i. meerwaarde ten opzichte van de éénloketfunctie.
5. De aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt wordt steeds lastiger. De markt vraagt een veel snellere wijziging dan het onderwijs kan aanbieden, het opzetten van een onderwijscurriculum vergt veel tijd en past niet bij de snelle wijziging van de arbeidsmarkt. Bedrijven zijn daarom begonnen zelf jongeren op te leiden.
6. Het gewenste resultaat is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Hiervoor functioneert een netwerk passend onderwijs. Uit de rapportages van het Bureau Leerplicht blijkt het dat het aantal vroegtijdig schoolverlaters structureel terug blijft lopen.
7. De Participatieverklaring en de Wet Taaleis vergen van de statushouders een referentieniveau 1F. Om duurzame uitstroom uit de uitkering te realiseren zetten wij voor bijstandsgerechtigden in op educatie en/of certificering.

Resultaat

De toename van het aantal bedrijven is gelukt, het aantal ingeschreven bedrijven in Kaag en Braassem is ongeveer 2100, waaronder 700 bedrijven met meer dan één werknemer. Dit betekent wel dat er ongeveer 1300 eenmansbedrijven zijn. Hopelijk wordt de kwetsbaarheid daarvan minder door de economische groei of veranderend overheidsbeleid (het opheffen van de nadelen van de Wet Werk en Zekerheid). Verreweg de meeste doelen zijn vrij snel direct behaald. Dit is niet dankzij de inspanningen, want die zijn er steeds geweest, maar is te danken aan de snel verbeterde economische situatie waarvan met name werklozen zonder afstand van de arbeidsmarkt profiteren.

Thema: Gezondheid en Veiligheid

1. Zie Resultaat met betrekking tot het PHP. Het tegengaan van alcohol en drugsgebruik is behalve in het PHP ook als prioriteit opgenomen in de Maatschappelijke agenda 2017-2020. De maatregelen die in de MAG zijn opgenomen richten zich op educatie en preventie van alcohol(gebruik). De Driemaster is samen met onze andere gezondheids- en veiligheidspartners (samenwerkingspartners o.a. politie, Halt, Brijder, GGD, verenigingen, Kernteam maar ook ouders) verantwoordelijk voor de uitvoering en het behalen van de doelstellingen.
2. Zie onder nummer 1.
3. Zie Resultaat met betrekking tot het alcoholconvenant.
4. Ouders zijn betrokken bij de alcoholaanpak zoals genoemd onder 1.
5. Zie onder nummer 1.
6. Dit betreft inspanningen op basis van de MAG 2.0. Deze inspanningen zijn doorlopend in de jaren 2017 en verder. Daarom zijn ze niet op groen gezet. Wel kunnen we aangeven wat de huidige stand van zaken is voor de onderstaande onderwerpen. De monitor sociaal domein 2017 laat zien dat de percentages van alcoholgebruik in Kaag en Braassem in 2016 licht gestegen zijn ten opzichte van de peiling in 2012. Om deze reden is het onderwerp overmatig alcoholgebruik als prioriteit opgenomen in de MAG 2.0. De Driemaster heeft opdracht gekregen om interventies in te zetten in 2017 en 2018 om het alcoholgebruik onder volwassenen (en jongeren) te verlagen. Aan de hand van politiecijfers kunnen we concluderen dat in de periode januari-november 2017 de aantallen vernielingen en overlastmeldingen jeugd licht zijn afgenomen in vergelijking met dezelfde periode in 2016. Deze resultaten kunnen echter niet direct gerelateerd worden aan alcohol- of drugsgebruik.
7. Zie onder nummer 1.
8. Binnen onze gemeente zijn meerdere activiteiten (nieuw en bestaand) om bewegen te stimuleren. De organisatie hiervan ligt vooral bij verenigingen en organisaties. Voorbeeld van toename van het in beweging brengen van onze inwoners is de samenwerking tussen de Tweesprong en de tennisverenigingen. Hierdoor kunnen alle leden van de tennisverenigingen uit Kaag en Braassem nu in de winter met extra korting doorspelen. Ook het jongerenwerk zet zich in om jongeren te stimuleren meer te bewegen.
9. In 2017 is een begin gemaakt met het vergroten van de brandveiligheid. In 2018 worden de huisbezoeken van de Driemaster bij ouderen voortgezet waarbij aandacht is voor brandveiligheid.
10. In 2017 is uitvoering gegeven aan de Veiligheidsmonitor. Kaag en Braassem doet sinds 2008, om het jaar, mee aan de veiligheidsmonitor. Met de veiligheidsmonitor wordt onderzoek gedaan naar het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Deze vragen gaan o.a. over thema's als leefbaarheid, overlastbeleving en veiligheidsbeleving in de buurt. De uitkomsten van de veiligheidsmonitor zullen in het eerste kwartaal van 2018 bekend worden gemaakt. Deze resultaten worden gebruikt als input voor ons gemeentelijke beleid zoals o.a. de Maatschappelijke agenda 2017-2020. We zien wel meer overlastgevende situaties ten aanzien van personen met verward gedrag.

Resultaat

De Driemaster is samen met onze andere gezondheids- en veiligheidspartners (samenwerkingspartners o.a. politie, Halt, Brijder, GGD, verenigingen, Kernteam maar ook ouders) verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan en het behalen van de afgesproken doelstelling: het verlagen van het alcoholgebruik onder volwassenen (en jongeren). De monitor sociaal domein 2017 laat zien dat de percentages van alcoholgebruik in Kaag en Braassem in 2016 licht gestegen zijn ten opzichte van de peiling in 2012. Aan de hand van politiecijfers kunnen we

concluderen dat in de periode januari-juli 2017 de aantallen vernielingen en overlastmeldingen jeugd licht zijn afgenomen in vergelijking met dezelfde periode in 2016. Deze resultaten kunnen echter niet direct gerelateerd worden aan alcohol- of drugsgebruik. Het Preventie- en handavingsplan alcohol 2015-2016 (PHP) moet nog worden herijkt. In het geactualiseerde PHP 2017-2020 moeten de doelstellingen, gewenste resultaten en maatregelen op het gebied van alcoholpreventie en de handhaving op alcoholgebruik opnieuw worden geformuleerd. Het toezicht op de naleving van deze leeftijdsgrenzen wordt nog steeds als een prioriteit beschouwd binnen het PHP. Uitvoering van het PHP (handavingsgedeelte) vindt nu plaats door middel van controles vanuit het horecaconvenant en reguliere controles door toezichthouders. Met 23 “jeugdgevoelige” alcoholverstrekkers is een convenant afgesloten waarbij door middel van 6 bezoeken per alcoholverstrekker wordt onderzocht of de verstrekker zich houdt aan het niet verstrekken van alcohol aan personen onder de 18 jaar. Bij alcoholverstrekkers die niet deelnemen aan dit horecaconvenant wordt regulier toezicht ingezet. Inmiddels kan er een tussenstand worden gegeven van de nalevingsresultaten. Bij de eerste controle voldeed 48% (11 van de 23 gecontroleerde alcoholverstrekkers) aan de eisen, bij de tweede controle voldeed 55% (11 van de 20 van de gecontroleerde alcoholverstrekkers) aan de eisen, bij de derde controle voldeed 82% (14 van de 17 van de gecontroleerde alcoholverstrekkers) aan de eisen en bij de vierde controle voldeed 75% (6 van de 8 van de gecontroleerde alcoholverstrekkers) aan de eisen. In december 2017 zijn, naar aanleiding van opgelegde bestuurlijke boetes, meerdere alcoholverstrekkers uitgenodigd om voor 3 controles in te stromen in het horecaconvenant. Hier hebben 7 alcoholverstrekkers positief op gereageerd.

Thema: Toegang

1. In 2017 is eenmaal de monitor sociaal domein uitgebracht en eenmaal is er een ontmoetingssessie georganiseerd tussen raad en samenwerkingspartners (van papier naar gesprek). Contractmanagement is ook opgezet. Er zijn contractmanagers aangesteld.
2. In 2017 zijn meerdere folders (fysiek en digitaal) opgesteld (informatie over de minimaregeling, wijkpunten, samenwerkingspartners, eigen bijdrage). Ook is in 2017 de website geactualiseerd en aangevuld, zodat de informatie juist is en zo volledig en actueel mogelijk. Dit is een eerste aanzet. In 2018 vraagt dit om continue aandacht en verdere verbetering. Dit omdat ook de gemeentewebsite gaat wijzigen. Gesprekken hierover zijn gaande. Met ketenpartners wordt ook gesproken over het afstemmen van communicatie.
3. De samenwerkingspartners werken samen op wijkpunten. Op deze wijkpunten kunnen inwoners terecht met alle vragen rond zorg en welzijn. Er is altijd iemand op zo'n wijkpunt om vragen te beantwoorden of aanvragen in behandeling te nemen. Ook voor samenwerkingspartners. Is het een zeer specifieke vraag; dan wordt de deskundige erbij gehaald. Zo hoeft de inwoner niet te zoeken waar hij zijn vraag moet/kan stellen. Hiermee is één toegang gerealiseerd. Uit onderzoek blijkt dat de toegang voor inwoners ook beter vindbaar en herkenbaar is (BMC-onderzoek; 82% van de respondenten geeft aan te weten waar ze zich moeten melden met een hulpvraag; dit was in 2015 78%).

Resultaat

het Kernteam is de toegang tot alle ondersteuning binnen het sociaal domein. Daarachter zitten de verschillende partijen die hulp en ondersteuning bieden. Uiteraard kunnen mensen ook zelf naar de partijen toegaan en mogen artsen ook - zonder gebruik te maken van het Kernteam - naar hulp verwijzen. Het Kernteam is op één nummer te bereiken. Fysiek is de toegang geregeld via de wijkpunten. Daar zijn alle partijen vertegenwoordigd.

Thema: Ontwikkeling

1. Er is een cultuurdag geweest voor leerlingen van het Bonaventura College, gericht op bewustwording van de gevaren van alcohol- en drugsgebruik. In Leimuiden is The Box gestart. In 't Farm worden laagdrempelige activiteiten georganiseerd voor jongeren over

weerbaarheid, om zo het alcohol- en drugsgebruik te reduceren. Ook is er een stevige aanpak in 't Farm geïnitieerd op dit gebied. Deze aanpak loopt door in 2018, vanwege de gebleken behoefte daaraan. De Driemaster merkt dat verenigingen in de eerste helft van 2017 hen vaker benaderen over de zorg rond alcohol- en drugspreventie binnen hun club. Dit betekent dat de alcohol- en drugsaanpak steeds breder wordt ingezet.

2. het JSF is in 2017 verlengd. Tevens is een deel van de aanvullende rijksbijdrage gebruikt om deelname aan zwemles vanuit dit fonds te stimuleren.

Resultaat

Er is een dekkend netwerk passend onderwijs. Eén van de hoofddoelen van passend onderwijs is 0 thuiszitters. De resultaten op het gebied van jeugd zijn in 2017 niet gemeten. Dit vindt plaats in 2018 door de nieuwe jeugdhulpaanbieder.

Het komt nog voor dat een enkel kind tijdelijk thuiszit, maar het komt niet meer voor dat een kind niet in beeld is.

Als resultaat stond dat per 1-6-2016 inzicht moest zijn in het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin dat moet rondkomen van een inkomen onder de 110% sociale minima. Dit resultaat is (nog) niet gehaald. Er is geen aparte registratie voor kinderen die opgroeien in een dergelijk gezin. Het gaat immers breder dan alleen bijstandsgezinnen. Op landelijk niveau worden deze gegevens wel verzameld, maar die zijn niet actueel (van circa drie jaar voor het lopende jaar).

Thema: Ondersteuning

1. Vanuit de dementievriendelijke samenleving zijn initiatieven ontplooid om kennis over mensen met dementie te vergroten. Vrijwilligers, werknemers van supermarkten en dergelijke en onze medewerkers zijn getraind om mensen met dementie te herkennen en met hen om te gaan. Daarnaast heeft een partij interesse om in Leimuiden en Oude Wetering / Roelofarendsveen een ontwikkeling te realiseren met 20 woonzorgunits voor dementerende mensen
2. Dit wordt in 2018 opgepakt. Prioriteit lag in 2017 o.a. bij het begeleiden van statushouders. Hierdoor kon aan dit project (nog) onvoldoende uitvoering gegeven worden.
3. Tom in de buurt ontwikkelt steeds meer laagdrempelige activiteiten in de dorpen, zoals in het Spant in Leimuiden en in Om de Hoek in Oud Ade.
4. Bij het opstellen van de opdracht voor aanbesteding Schuldhulpverlening hebben wij meer dan anders ingezet op duurzame uitstroom. Dit contract is pas recentelijk gesloten. Gezien de duur van een traject schuldhulpverlening verwachten wij daar in de loop van het komende jaar resultaten van te zien.
5. In steeds meer kernen heeft Tom in de buurt dagopvang gerealiseerd, waardoor nu in meer dan de helft van de kernen een vorm van dagopvang gerealiseerd is.

Resultaat

Het aantal inwoners met problematische schulden is helaas toegenomen en de schuldenlast is complexer. Dit werd al geconstateerd door de Papierwinkel. Hierdoor is ook het aantal inwoners met bewindvoering toegenomen. Recente jurisprudentie en de autoriteit Consument & Markt geven weinig ruimte om andere mogelijkheden aan te bieden aan inwoners met problematische schulden.

Wel wordt er vanuit schuldhulpverlening maatwerk en daarmee passende ondersteuning geboden. Door de stijging van het aantal mensen met professionele bewindvoering is het de vraag of het gewenste resultaat bereikt gaat worden.

Thema: Investeren in mensen

1. Driemaster en Tom in de buurt bieden deze ondersteuning. Dit gebeurt met name via de vrijwilligersvacaturebank en via 'We helpen'. De Driemaster heeft veel contacten met de verenigingen om hen te ondersteunen.
2. De Driemaster en Tom in de buurt trekken hier samen bij op. Tom in de buurt biedt deze begeleiding en ondersteuning aan kwetsbare inwoners via het serviceplein. De Driemaster en Tom in de buurt bieden ook begeleiding aan statushouders. Hiervoor is een participatieverklaringstraject opgestart.

Resultaat

Een stakeholdersbijeenkomst van de Driemaster gaf in 2017 een positief beeld t.a.v. tevredenheid over de ondersteuning door de Driemaster. Het aantal bemiddelingen tussen vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers nam toe in 2017.

BELEIDSINDICATOREN

In het DIN zijn de resultaten en inspanningen opgenomen waarop uw raad wil sturen. Daarnaast geven onderstaande indicatoren een beeld van andere maatschappelijke effecten in de programma's. Deze indicatoren zijn uniform voor alle gemeenten. De indicatoren zijn beschikbaar via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
1. veiligheid	verwijzingen Halt	aantal per 10.000 jongeren
4. onderwijs	absoluut verzuim	aantal per 1000 leerlingen
4. onderwijs	relatief verzuim	aantal per 1000 leerlingen
4. onderwijs	vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs
5. sport, cultuur en recreatie	niet sporters	%
6. sociaal domein	banen	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar
6. sociaal domein	jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen
6. sociaal domein	kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar
6. sociaal domein	netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking
6. sociaal domein	achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen
6. sociaal domein	werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen
6. sociaal domein	personen met een bijstandsuitkering	aantal per 10.000 inwoners
6. sociaal domein	lopende reïntegratievoorzieningen	aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar
6. sociaal domein	jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar
6. sociaal domein	jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar
6. sociaal domein	jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar
6. sociaal domein	cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

INLEIDING

Kaag en Braassem staat voor schoon, heel en veilig. Een leefbare, duurzame en ruimtelijk in balans zijnde gemeente met behoud van haar kernkwaliteit als landelijke woongemeente en de doorontwikkeling als woon-, werk- en recreatiegemeente. Kaag en Braassem versterkt hierdoor en wordt nog aantrekkelijker in de regio. Bij de te leveren inspanningen binnen dit programma zal er aandacht zijn voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen evenals voor het onderwerp duurzaamheid.

DOELEN – INSPANNINGEN – NETWERK (DIN)

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

Strategisch programmadoel

Kaag en Braassem staat voor een schoon, heel en veilige, leefbare, duurzame en ruimtelijk in balans zijnde gemeente met behoud van haar kernkwaliteit als landelijke woongemeente en de doorontwikkeling als woon-, werk- en recreatiegemeente waardoor Kaag en Braassem versterkt en nog aantrekkelijker wordt in de regio. Bij de te leveren inspanningen binnen dit programma zal er aandacht zijn voor invloed aan de voorkant vanuit inwoners, ondernemers, dorpsraden en overige instellingen evenals voor het onderwerp duurzaamheid.

Programmathema's

Thema : Duurzaamheid

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen

De gemeente als geheel en in brede zin duurzamer maken.

Resultaten

90% van de doelen uit de duurzaamheidsagenda gehaald in 1e kwartaal 2018.

Verbeteren van de afvalscheiding met het doel minder restafval per inwoner. 100 kg restafval per inwoner per jaar.

Inspanningen 2017 - 2020

1.) Uitwerken projecten zoals opgenomen in de duurzaamheidsagenda.

2017-2020

2.) Actieve en communicatieve houding t.o.v. duurzaamheid.

2017-2020

3.) Invoering Diftar.

2017

Thema : Ruimte en wonen

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen	Resultaten	Inspanningen 2017 - 2020
Ruimte bieden aan inbreng burgers en maatwerk voor initiatieven.	Bij plannen in wijken wordt de mogelijkheid gegeven dat groenvoorziening door inwoners wordt bepaald en uitgewerkt (wijkinitiatief).	1.) Wijkinitiatieven worden binnen de opgestelde randvoorwaarden gefaciliteerd. 2017-2020
	Optimalisering 'inspraak aan de voorkant' bij bestemmingsplannen.	2.) Extra aandacht voor proces rondom bestemmingsplannen (communicatie, voorkant, etc). 2017-2020
Behoud van en doorontwikkelen ruimtelijke kwaliteit en kwaliteit van wonen.	Invoering omgevingswet per 2018.	3.) Organiseren vooroverleg bij nota van uitgangspunten. 2017-2020
	In deze raadsperiode onvolkomenheden in bestemmingsplannen terugbrengen naar 0.	4.) Invoeren Omgevingswet. 2017-2018
		5.) Actualiseren MRSV. 2017
		6.) Actualiseren bestemmingsplan Oud Ade. 2017

Thema : Leefomgeving

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen	Resultaten	Inspanningen 2017 - 2020
Een schoon, heel en veilige leefomgeving.	In 2020 is de kwaliteit van de openbare ruimte op niveau B/C (indien mogelijk en financieel haalbaar op onderdelen een hoger niveau).	1.) Implementatie 2e fase IBOR (kwaliteitsniveau B/C). 2017
		2.) Evaluatie Rioleringsplan 2014-2018. 2017
		3.) Inzet extra middelen IBOR voor realisatie extra wensen (parels). 2017-2020
		4.) Ophogen cofinanciering budget voor groeninitiatieven. 2017-2020

Thema : Recreatie

Doelen - Inspanningen - Netwerk

Hoofddoelen	Resultaten	Inspanningen 2017 - 2020
Versterken van recreatieve sector.	Het vergroten van het aantal bedden in de gemeente naar 300 in 2025.	1.) Plan voor Ghoybos uitvoeren. 2017-2018
		2.) Werven van investeerders. 2017-2020
	In 2017 meer (realistisch groeigetal) ondernemers in de recreatie.	3.) Activeren en innoveren recreatieprojecten door promoten van bidbook. 2017-2019
	Er wordt een actief acquisitiebeleid opgesteld voor een grootschalige toeristische trekker.	4.) Uitvoeringsplan Flexibel Meerjaren programma Rijn- en Veenstreek (LOP-2). 2017
		5.) Uitvoeringskosten recreatie/economische zaken. 2017-2019
	Bestemmingsplannen (paraplubestemmingsplan) zijn een instrument om gewenste recreatieve initiatieven juridisch en planologisch mogelijk te maken.	
	Ontwikkeling Water TOP voor booteigenaren in eerste kwartaal 2018.	6.) Verbeteren toeristische informatievoorziening/ wegbewijzing. 2017-2018
	7.) Herijken beleid snelvaren. 2017	

Thema : Economie	Doelen - Inspanningen - Netwerk			
	Hoofddoelen	Resultaten	Inspanningen 2017 - 2020	
	Meer ondersteuning voor startende ondernemers.	Alle dienstverlening t.b.v. ondernemers gebundeld in één ondernemersloket per eerste kwartaal 2017.	1.) Uitvoering geven aan ondernemersloket.	2017-2020
	Meer ruimte voor bedrijven.	Van top 3 economische sectoren in K&B (gemeentelijke) knelpunten op de arbeidsmarkt bekend.	2.) Uitvoeringsplan voor economische ontwikkelingen langs hoofdverkeersaders en recreatieve routes.	2017
	Verbeteren lokale arbeidsmarkt.			
	Meer economische ontwikkeling.			
	Uitbouwen en verstevigen van gemeente als kenniscentrum op gebied van tuinbouw.	In 2018 moeten de mogelijkheden binnen glastuinbouwgebieden zijn verruimd.	3.) Evaluatie bestemmingsplan Geestweg/Floraweg.	2017
			4.) Bijdrage uitvoeringsagenda Greenport tbv duurzaamheid.	2017

Thema : Leefbaarheid	Doelen - Inspanningen - Netwerk			
	Hoofddoelen	Resultaten	Inspanningen 2017 - 2020	
	Toekomstbestendig perspectief bieden verschillende dorpskernen met diversiteit.	In 2017 hebben alle kernen een dorpsraad mits ze dit willen (nieuwe dorpsraden worden gestimuleerd/gefaciliteerd).	1.) Dorpsraden in alle kernen zijn aanwezig, mits gewenst.	2017
	De leefbaarheid in de kernen behouden en waar mogelijk verbeteren.	In 2017 alle kernplannen (concrete uitvoeringsplannen) gereed.	2.) Uitvoering initiatieven Kernen in hun kracht (alle kernplannen gereed in 2017).	2017-2020
	Het schoon, heel en veilig houden van de leefomgeving.	Het IBOR wordt op het vastgestelde kwaliteitsniveau uitgevoerd op basis van het jaarlijks uitvoeringsprogramma (Niveau B/C).	3.) Jaarlijks onderhoudsprogramma IBOR (kwaliteitsniveau B/C) (parels).	2017-2020

TOELICHTING OP DE AFWIJKINGEN

Thema: Duurzaamheid

1. De acties in de duurzaamheidsagenda worden, met behulp van het duurzaamheidsplatform, per thema opgepakt. Zoals in de DIN is opgenomen is 90% van de acties aan het einde van het eerste kwartaal van 2018 gestart en/of uitgevoerd.
2. Er wordt actief gecommuniceerd over duurzaamheid via de website, Facebook en Twitter. Er zijn diverse wijkaanpakken uitgevoerd. Tevens is er een actief duurzaamheidsplatform en een lokale energiecoöperatie in oprichting.
3. Het project Afval Anders is in 2017 van start gegaan. In 2017 zijn de meeste inspanningen gerealiseerd, alleen is besloten om ten aanzien van het tarief 2018 nog een overgangsjaar te laten zijn. Voor 2018 is nog één tarief vastgesteld. Het project loopt om die reden door in 2018.

Resultaat

Zie nr. 3

Thema: Ruimte en wonen

1. Randvoorwaarden voor wijkinitiatieven zijn in concept gereed. In samenwerking met de buitendienst lopen enkele pilots. Denk hierbij aan gesprekken met bewoners van de Rijnland (straat) in Roelofarendsveen over groenadoptie. De verwachting is dat deze medio 2018 zijn uitgevoerd en kunnen worden geëvalueerd. Tevens wordt momenteel gewerkt aan een aanmeldingsformulier voor wijkinitiatieven voor bewoners. Ook hier is de verwachting dat dit medio 2018 gereed is. Het project loopt volgens planning.
2. De gemeente hecht veel waarde aan participatie en breed gedragen plannen. Het principeverzoek dient als basis voor een eventuele bestemmingsplanprocedure. Bij principeverzoeken in 2017 hebben we initiatiefnemers verzocht omwonenden schriftelijk op de hoogte brengen. In deze brief staat het standpunt van het college, de gestelde voorwaarden en het vervolgproces. Er wordt een globale beschrijving van het vervolgproces toegelicht waarbij de inspraak, zienswijze en mogelijk beroep worden benoemd. Voor integrale bestemmingsplanherzieningen zijn we bezig om een integraal communicatieplan op te stellen. Hoe om te gaan met communicatie naar de inwoners? Wanneer communiceren we met de inwoners en op welke manier? Dit om zowel intern als extern een eenduidige werkwijze na te streven en handen en voeten te geven aan communicatie en participatie. Aan de andere kant willen we graag een snelle procedure. De uitdaging is om dit samen te brengen.
3. We zijn bezig om een integraal communicatieplan op te stellen. Een onderdeel hiervan is ook de nota van uitgangspunten. Wanneer stellen we deze op en hoe kunnen we aan de voorkant vooroverleg organiseren met de raad? Het is wenselijk dat bestemmingsplannen op tijd worden herzien maar ook een zorgvuldige procedure en participatie is gewenst. Er is een werkvond met de raad gepland over de procedure van bestemmingsplannen en om ook de communicatie en participatie rondom bestemmingsplannen te bespreken.
4. De invoering van de Omgevingswet, en daarmee ook het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, is door de overheid met een periode van minimaal twee jaar uitgesteld. In 2017 heeft een inspiratiesessie voor de raad plaatsgevonden. In 2018 zal met de nieuwe raad gewerkt worden aan het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.
5. De MRSV is in 2017 geactualiseerd. Na een uitgebreid participatietraject heeft de vaststelling plaatsgevonden in december.
6. Het bestemmingsplan Oud Ade-Rijpwetering is in december vastgesteld door de gemeenteraad. Er vindt nog een inventarisatie plaats met initiatieven voor nieuwe ontwikkelingen die niet meegenomen zijn bij de integrale herziening. Na de inventarisatie wordt bekeken of

deze initiatieven alsnog de kans krijgen om hun ruimtelijke onderbouwingen en rapportages aan te leveren om mee te nemen in een eerste herziening van het bestemmingsplan.

Resultaat

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld. We gaan wel door met alle noodzakelijke voorbereidingen en zullen de raad hier de komende tijd in mee nemen. Daarnaast wordt participatie van de inwoners in relatie tot wijkinitiatieven verder uitgewerkt. Het project loopt volgens planning. Er lopen diverse pilots en het project zal jaaroverschrijdend zijn. De MRSV is geactualiseerd en vastgesteld, en hetzelfde geldt voor het bestemmingsplan Oud Ade-Rijpwetering. Afgelopen jaar is een behoorlijke inhaalslag gemaakt als het gaat om principeverzoeken, integrale herzieningen en bestemmingsplannen op aanvraag. Een beknopte rapportage met de resultaten wordt nog opgesteld. Ook het komende jaar worden er aan verschillende integrale herzieningen, bestemmingsplannen op aanvraag en nieuwe initiatieven gewerkt, waaronder ook Buitengebied Oost en Braassemerland.

Thema: Leefomgeving

1. De implementatie 2e fase IBOR verloopt volgens planning.
2. Het GRP (gemeentelijk rioleringsplan) wordt in 2018 opgestart en afgerond. De voorbereiding is begin 2018 gestart en verloopt volgens planning. Evaluatie is een van eerste stappen die worden ondernomen voor het GRP.
3. De parels zijn een succes. Momenteel wordt rotonde Veenderveld opgeknapt en opnieuw ingericht. In mei is een vogelkijscherm in de Hemmen geplaatst en de hanging baskets doen het goed. Voor de hanging baskets is voor de komende vier jaar structureel budget geregeld.
4. Het cofinancieringsbudget is ingezet zodat Kaag en Braassem meer projecten mogelijk kan maken en daar financiering van andere overheden en samenwerkingsverbanden voor binnenhaalt. In 2017 zijn de volgende projecten met behulp van cofinanciering afgerond: het project Kaasmuseum en boerderij Buiten Verwachting. Andere projecten zijn aangemeld en worden voorbereid zoals bijvoorbeeld het Rondje Kaag in samenwerking met de gemeente Teylingen en de inrichting van de groenstrook in NW. Tevens is in 2017 gestart met de omvorming van het Ghoybos van productiebos naar een recreatiebos.

Thema: Recreatie

1. De start van de omvormingswerkzaamheden Ghoybos staan voor begin 2018 op de rol. Eind 2017 is gestart met het kappen van de bomen.
2. Aan de hand van het in samenwerking met Kaag en Braassem Promotie opgestelde bidbook zijn acquisitiesprekken met diverse investeerders uitgevoerd. Dit heeft geleid tot kandidaten voor het investeren in (grootschalige) verblijfsrecreatie in onze gemeente. Gezien de fase waarin dit proces zich nu bevindt, kunnen nog geen concrete partijen worden genoemd.
3. Het bidbook onderschrijft de kracht van Kaag en Braassem als gastvrije gemeente voor wandelen, fietsen en varen. De recreatieprojecten die in 2017 zijn gerealiseerd en/of gestart hebben hier een relatie mee, zoals het verbeteren van de infra (bankjes) langs recreatieve routes. Hiermee willen we als gemeente de basis op orde hebben om een toerist- en recreantvriendelijke gemeente te zijn. Zo tonen we aan bereid te zijn te investeren in haar ambities op recreatief gebied en heeft als doel ondernemers te stimuleren om recreatieprojecten te activeren in innoveren.
4. In het voorjaar 2017 is een eerste tender geopend voor de uitvoering van het Flexibel Meerjaren Plan (FMP) Rijn- en Veenstreek. Aan enkele projecten uit Kaag en Braassem is een cofinanciering toegekend voor hun bijdrage aan het realiseren van de doelen van het

FMP. Een tweede tender is geopend in september 2017, ook daar heeft een Kaag en Braassem-project zicht op cofinanciering. Februari 2018 staat een derde tender op de rol, dit biedt weer mogelijkheden om initiatieven aan te melden voor cofinanciering.

5. Inzet in 2017 voor recreatieve projecten heeft op verschillende manieren plaatsgevonden. Allereerst is extra geld besteed aan (promotie)activiteiten gericht op bekendheid van onze centrale ligging in de regio en het Hollands Plassengebied, aan activiteiten gericht op bijvoorbeeld belevingsroutes (Molens en Meer) en promotie van iconen (Hollandse Molendag). In 2017 is het wandelknoppennetwerk en fietsknooppuntennetwerk vernieuwd. Daarnaast zijn projecten verkend/ontwikkeld met aanvragen om cofinanciering vanuit Leidse Ommelanden en/of Rijn en Veenstreek. Dit bevindt zich in de planvormingsfase. Realisatie wordt verwacht in 2018 en 2019.
6. Inmiddels is een breed wandel-, vaar- en fietsnetwerk uitgerold, inclusief diverse belevingsroutes. Dit project is afgerond. Uiteraard stimuleert de gemeente ontwikkeling van eventuele nieuwe (belevings)routes.
7. In het voorstel over de leges snelvaren hebben we toegezegd dat na het vaarseizoen 2017 met ondernemers en belanghebbenden wordt bekeken wat de nieuwe vaarregels zullen zijn voor het vaarseizoen 2018 en daarna. Als de wijzigingen erg groot zijn dan zal de gemeenteraad hier een besluit over moeten nemen.

Thema: Economie

1. De gemeente heeft een bedrijfscontactfunctionaris en een digitaal bedrijvenloket. Het realiseren van de éénloketfunctie is in een gemeente van deze omvang (nog) niet wenselijk. De beantwoording van de eenvoudige vragen is vaak niet het probleem, maar waar de vraagstelling complexer en meer toekomstgericht en op zekerheid gesteld is wordt het lastiger om de éénloketfunctie optimaal te houden. Ondernemers zijn ook gewend om bij problemen contact op te nemen met de behandelend ambtenaar. Die persoonlijke aanpak in de dienstverlening heeft o.i. meerwaarde ten opzichte van de éénloketfunctie.
2. Knelpunten zijn aan het ontstaan in de techniek, zorg en ICT. De raad heeft opdracht gegeven te onderzoeken of er meer fysieke ruimte nodig is. In de afgelopen periode zijn er geen nieuwe economische initiatieven gerealiseerd. Voor economische initiatieven gerelateerd aan recreatie en toerisme zoeken we verbinding met de intensieve recreatieve zones zoals benoemd in de MRSV. Derhalve zullen wij ook in 2018 invulling geven aan deze inspanning.
3. In Greenport-verband worden ondernemersverkenningen voor de tuinbouwgebieden opgesteld die naar verwachting begin 2018 gepresenteerd kunnen worden. Informatie uit de ondernemersverkenning voor het gebied Geest-Floraweg wordt betrokken bij de evaluatie van het bestemmingsplan en zal in 2018 worden verricht. Verruiming van de mogelijkheden voor de glastuinbouw zijn opgenomen in het bestemmingsplan Baan-Sotaweg. Dit bestemmingsplan is door de gemeenteraad vastgesteld, maar nog niet onherroepelijk.
4. De Greenport Aalsmeer participeert in het programma Greenport 3.0, het samenwerkingsverband tussen de Greenports en het Rijk waarin gestuurd wordt op de projecten waarmee we de Greenports klaarmaken voor de komende generatie. Warmte en CO2 hebben hierbinnen een eigen programmaliijn. De inspanningen richten zich op strategisch, regionaal en lokaal niveau. Op lokaal niveau vindt de samenwerking tussen tuinders en LTO Glaskracht plaats. De eerste lokale programma's van Greenport Aalsmeer bevinden zich in Prima4A, De Kwakel en Nieuwer Amstel.

Resultaat

Economische ontwikkeling vindt vooral plaats binnen de bestaande bedrijven. Vooralsnog geven de bedrijven aan vooral ruimte te willen om te ondernemen in de ruimste zin van het woord. De realisatie van een nieuw bedrijventerrein is een kwestie van een lange adem. Ons inwoneraantal groeit en deze inwoners hebben ook werkgelegenheid nodig. Vanuit het duurzaamheidsperspectief zijn weinig woon-

werkverkeerbewegingen gewenst. Ontsluiting op wegen dicht bij de snelweg en openbaar vervoer op loopafstand maakt dit mogelijk. De inpassing in het landschap moet zorgvuldig gebeuren. Daarvoor gaan we een participatief traject doorlopen om nut en noodzaak te onderzoeken in Kaag en Braassem West. We houden de raad met regelmaat op de hoogte van de vorderingen.

Thema : Leefbaarheid

1. Dorpen waar initiatieven zijn (geweest) hebben geleid tot het oprichten van een dorpsraad aldaar. Er zijn dorpsraden actief in Kaag, Oud Ade, Rijpwetering, Rijsaterwoude, Woubrugge, Leimuiden, Hoogmade en er is een klankbordgroep in Bilderdam.
2. Een Kernplan, als zijnde een gedrukt document, is niet voor elk dorp gemaakt. In afstemming met de dorpsraden is er bij de dorpen Leimuiden en Woubrugge voor gekozen om geen gedrukt exemplaar te verspreiden. Om de initiatieven uit het traject Kernen in hun Kracht daadwerkelijk te kunnen realiseren is ook actie nodig van de initiatiefnemers. Daar waar deze mogelijkheid er is, zijn we met initiatiefnemers in gesprek om gezamenlijk te bepalen wat nodig is om tot realisatie te komen. Bij het actualiseren van de MRSV zijn alle inwoners en belangenverenigingen uit de dorpen uitgenodigd om mee te denken. De uitkomsten zijn verwerkt in de dorpsperspectieven, met een onderverdeling tussen Dromen, Denken en Doen. Er is nu voor elke kern (of combinatie van kernen) een dorpsperspectief.
3. De implementatie van de tweede fase verloopt volgens planning. In oktober is een werkvond met de raad georganiseerd waarin is aangegeven dat uit de beleidsschouw en de inwonerschouw is gebleken dat het beoogde kwaliteitsniveau wordt gehaald.

Resultaat

Zie nr. 2

BELEIDSINDICATOREN

In het DIN zijn de resultaten en inspanningen opgenomen waarop uw raad wil sturen. Daarnaast geven onderstaande indicatoren een beeld van andere maatschappelijke effecten in de programma's. Deze indicatoren zijn uniform voor alle gemeenten. De indicatoren zijn beschikbaar via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Uw raad heeft via deze site de mogelijkheid om de indicatoren van de verschillende taakvelden te raadplegen én om deze te vergelijken met andere gemeenten.

Taakveld	Naam indicator	eenheid
2. verkeer en vervoer	ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%
2. verkeer en vervoer	overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	%
3. economie	functiemenging	%
3. economie	bruto gemeentelijk product	verhouding tussen verwacht en gemeten product
3. economie	vestigingen (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar
7. volksgezondheid en milieu	omvang huishoudelijk restafval	kg/inwoner
7. volksgezondheid en milieu	hernieuwbare elektriciteit	%
8. vhrosv*	gemiddelde WOZ waarde	duizend euro
8. vhrosv	nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen
8. vhrosv	demografische druk	%
8. vhrosv	gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	in euro's
8. vhrosv	gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	in euro's

* Vhrosv = Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Paragrafen

In dit onderdeel wordt op zeven belangrijke beleidsterreinen, die niet programmegebonden zijn, inzicht gegeven in belangrijke ontwikkelingen van het jaar 2017.

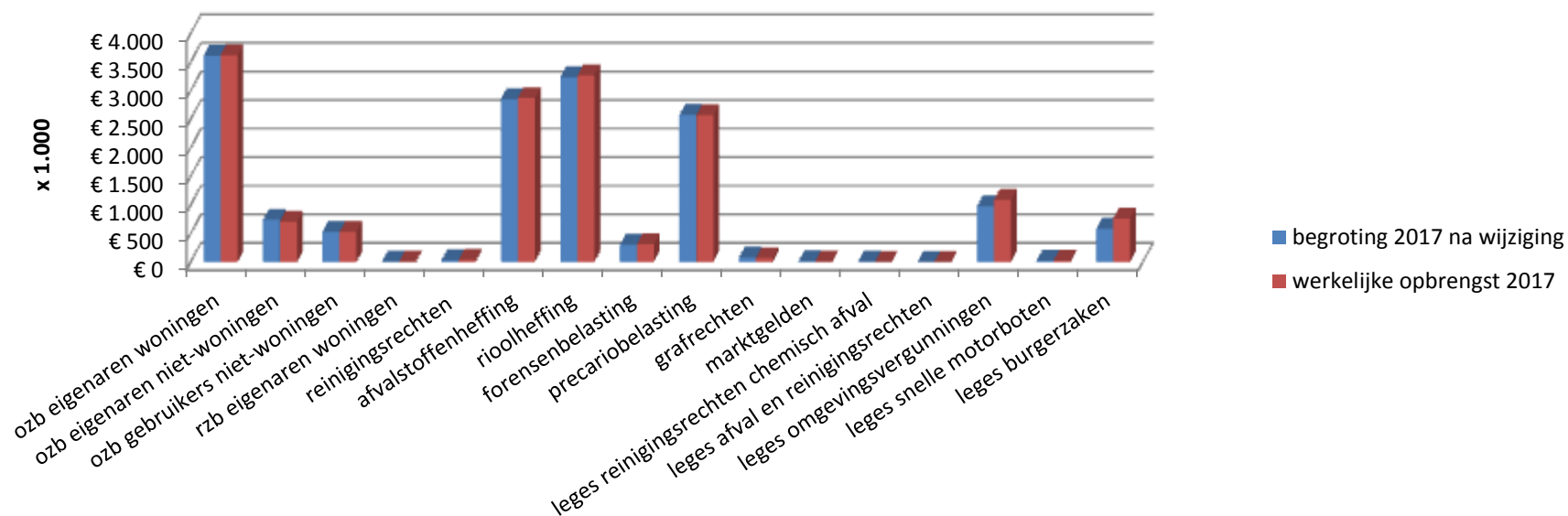

Conform het bepaalde in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de onderstaande paragrafen opgenomen in het jaarverslag:

- Paragraaf 1 - Lokale heffingen
- Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf 3 - Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragraaf 4 - Financiering
- Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering
- Paragraaf 6 - Verbonden partijen
- Paragraaf 7 - Grondbeleid

Paragraaf 1 – Lokale heffingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Lokale heffingen vormen voor de gemeente een belangrijke inkomstenbron. Kaag en Braassem kent de onroerendezaakbelastingen (OZB) voor woningen en niet-woningen, de precariobelasting en de forensenbelasting. Naast deze belastingen wordt ook een aantal rechten (retributies) geheven. Rechten worden in rekening gebracht voor individuele diensten van de gemeente. De belangrijkste retributies zijn afvalstoffenheffing en rioolheffing. In deze paragraaf wordt nader aandacht besteed aan de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en er wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen met de daarbij geraamde en werkelijke inkomsten en de lokale lastendruk in Kaag en Braassem.

BELEID RONDOM BELASTINGEN

De gemeente Kaag en Braassem hanteert het uitgangspunt dat de lokale heffingen zoals de OZB met niet meer dan met de verwachte indexatie (inflatie) volgens het CBS mogen stijgen. Hierbij wordt in regionaal verband een financiële kaderstelling gehanteerd voor zowel de eigen begroting als voor de begrotingen van verbonden partijen en/of gemeenschappelijke regelingen. De opbrengsten van de verschillende heffingen worden als algemeen dekkingsmiddel gebruikt. Dit houdt in dat wij geen doelbelasting hanteren. Uitzondering hierop zijn reiniging, riolering en leges. Deze tarieven zijn wel aan de kosten gerelateerd met als uitgangspunt bij de tariefbepaling een maximale 100% kostendekkendheid, waarbij tevens de btw-component moet worden meegerekend in verband met de korting op het gemeentefonds die het rijk destijds bij instelling van het btw-compensatiefonds heeft doorgevoerd.

TARIEFONTWIKKELING IN 2017

Bij het bepalen van de ramingen van belastingopbrengsten is rekening gehouden met een inflatiepercentage (0,75% voor 2017). In deze paragraaf worden tevens de werkelijke belastingkohieren van 2017 beschouwd.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Jaarlijks wordt de WOZ-waarde opnieuw bepaald. Voor de OZB-heffing 2017 is dat in de loop van 2016 gebeurd.

Voor de aanslagoplegging in februari 2017 heeft herwaardering van de WOZ-objecten plaatsgevonden, met als waardepeildatum 01-01-2016. Op grond van de uitkomsten van deze herwaardering is er sprake van een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde voor woningen van circa 2,1% en voor niet-woningen een gemiddelde daling van 1,5%.

Het woningbestand van 2017 is toegenomen naar 11.772 met een totale WOZ-waarde van ongeveer € 2,9 miljard. Bij de niet-woningen ging het om 1988 objecten met een totale WOZ-waarde van € 0,46 miljard.

De opbrengstraming van de OZB in 2017 is gecorrigeerd met een bedrag van € 20.072 wegens leegstand. Verder is geen rekening gehouden met het opleveren van nieuwe woningen in 2016 en zijn eventuele blokkeringen (in behandeling) wel meegenomen in de grondslagen.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. In artikel 3 is aangegeven van wie de belasting geheven wordt. De gemeente Kaag en Braassem heft precariobelasting voor het hebben van ondergrondse kabels en leidingen.

De precariobelasting laat een lagere opbrengst zien dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat in de bezwaarfase is gebleken dat Liander een te hoge aanslag heeft ontvangen en Tennet ten onrechte een aanslag heeft ontvangen (privaatrechtelijke overeenkomsten met de gemeente).

Gemeenten kunnen straks geen precariobelasting meer heffen over netwerken die nutsbedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren. Dat bepaalt de wet tot afschaffing van de precariobelasting op nutsnetwerken. Gemeenten krijgen maximaal tien jaar de tijd om de effecten van hun inkomensderving op te vangen. Het overgangsrecht geldt alleen voor gemeenten die in 2015 precariobelasting hebben geheven.

Gemeenten mogen maximaal het tarief in rekening brengen dat gold op 10 februari 2016, de datum waarop minister Plasterk het wetsvoorstel aankondigde. De minister wil daarmee voorkomen dat de tarieven en het aantal gemeenten dat precario heft verder stijgt.

Precario voor ligplaatsen woonboten is afgeschaft. De betreffende ligplaatsen zijn of worden verkocht of deze worden verhuurd.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven. Reinigingsrecht wordt opgelegd voor het inzamelen en verwerken van grof huishoudelijk afval. In 2017 zijn de voorbereidingen getroffen om invoering van Diftar met ingang van 2018 mogelijk te maken.

Hondenbelasting

Met ingang van dit belastingjaar wordt er geen hondenbelasting meer geheven van de bezitters van honden.

Rioolheffing

De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het GRP 2014-2018, vastgesteld op 13 januari 2014 en in 2016 geactualiseerd. Op basis van deze actualisatie zijn de tarieven naar beneden bijgesteld, waarbij is voldaan aan het uitgangspunt van 100% kostendekking.

Forensenbelasting

De afgelopen jaren is het aantal forensen flink afgenomen. Dit kwam doordat mensen zich inschreven op het recreatieadres en doordat steeds meer recreatieobjecten door een organisatie werden verhuurd. Actief inlichtingenwerk heeft ervoor gezorgd dat objecten die langdurig leeg staan ook in de heffing zijn betrokken en het zorgt ook voor meer inzicht bij de gebruikers van diverse recreatiewoningen. Dit levert vaak aanslagen voor meerdere belastingjaren op.

Diverse leges 2017

De leges bestaan onder andere uit leges burgerzaken en leges omgevingsvergunningen.

In 2017 zijn er meer rijbewijzen en paspoorten uitgegeven dan begroot. In de rijbewijzencyclus zit nog steeds na de invoering van 10 jaar geldigheid van 1986 een golf van 5 “vette” jaren zoals wij dat noemen en 5 “magere” jaren. Dit is één van de betere jaren.

Er zijn meer leges en vergoedingen in rekening gebracht voor gescheiden inzameling. Er is meer aangeboden aan de milieustraat op het Veenderveld.

Leges omgevingsvergunningen

In de laatste vier maanden van 2017 zijn er meer aanvragen ingediend dan verwacht waardoor er meer leges zijn binnengekomen.

Sinds 1 januari 2016 is een procesverbetering doorgevoerd met de invoering van AVOI (algemene verordening ondergrondse infrastructuur)-manager voor het graven in gronden van de gemeente. Er wordt o.a. door nutsbedrijven en telecombedrijven gegraven in gronden van de gemeente voor het aanleggen van kabels en leidingen. Door automatisering van het proces met behulp van AVOI-manager en het gelijktrekken van tarieven voor nutsbedrijven en telecombedrijven voor het graven in onze gemeente hebben we goed zicht op waar en wanneer er gegraven wordt. We kijken vooraf of kabels en leidingen kunnen liggen waar deze zijn aangevraagd en houden toezicht op de uitvoering van het werk en

de afzettingen. Door de procesverbetering en gelijktrekken van tarieven zijn er meer leges binnengekomen. Dit is het tweede jaar met een meeropbrengst. Bijraming in 2018 en verder is structureel gerechtvaardigd.

Landelijke ontwikkelingen

In het kabinet speelt een discussie over een nieuw belastingplan. Hierbij verschuift het accent van belasting op arbeid naar gemeentelijke heffingen. Hierbij wordt tevens gekeken naar een vereenvoudiging van het belastingstelsel. Het kabinet is van mening dat er een veelheid aan gemeentelijke belastingen en heffingen is, waardoor het niet inzichtelijk is wat de effectieve druk in de afzonderlijke gemeenten is. Dat maakt de democratische controle lastig. Aan de verscheidenheid aan gemeentelijke belastingen en heffingen zijn voor burgers en bedrijven bovendien (extra) administratieve lasten verbonden. Bovendien behoren sommige van deze belastingen tot de slechtst presterende waar het gaat om de verhouding tussen de fiscale opbrengst en de uitvoeringskosten. Ook roepen belastingen zonder overtuigend actueel bestaansrecht zoals de hondenbelasting, forensenbelasting, de baatbelasting en de reclamebelasting veel ergernis op bij burgers, terwijl de netto financiële opbrengst uit deze belastingen beperkt is.

Voor zover er nog geen concrete besluiten zijn genomen wordt het gemeentelijke beleid ten aanzien van de belastingen gebaseerd op de uitgangspunten zoals uw raad deze heeft geaccordeerd.

OVERZICHT BELASTINGDOMEIN GEMEENTE KAAG EN BRAASSEM

De hierna volgende tabel geeft overzicht van het lokale belastingdomein van de gemeente:

Belastingsoort	bedragen x € 1.000	
	begroting 2017 na wijziging	werkelijke opbrengst 2017
ozb eigenaren woningen	3.609	3.617
ozb eigenaren niet-woningen	738	703
ozb gebruikers niet-woningen	529	525
rzv eigenaren woningen	5	7
reinigingsrechten	30	37
afvalstoffenheffing	2.852	2.869
rioolheffing	3.235	3.266
forensenbelasting	302	309
precariobelasting	2.577	2.569
grafrechten	78	66
marktgeden	11	9
leges reinigingsrechten chemisch afval	4	0
leges afval en reinigingsrechten	1	0
leges omgevingsvergunningen	974	1.087
leges snelle motorboten	20	23
leges burgerzaken	579	757
	15.544	15.844

Kostendekkendheid

Extra informatie is verplicht waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de baten de lasten niet overschrijden.

Deze informatie wordt afzonderlijk in beeld gebracht voor de belangrijkste onderdelen binnen de gemeentelijke belastingen.

De taakvelden afvalinzameling, riolering, begraafplaatsen en omgevingsvergunningen worden ieder afzonderlijk berekend. De resterende opbrengsten betreffen de overige leges te weten het verstrekken van reis- en rijdocumenten alsmede de overige vergunningverlening op basis van de APV.

Nr	Afvalinzameling en -verwerking	Rekening 2017
1	Kosten taakveld afval	2.425.670
2	BTW	451.836
3	Overhead	382.164
4	Toerekening rente	23.451
5	Totaal kosten	3.283.121
6	Inkomsten taakveld	-293.281
7	Inkomsten uit heffingen	-2.905.655
8	Verschil	84.185
9	Kostendekking	97%

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.
2. Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
3. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV. Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
4. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering	Rekening 2017
1	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	1.867.374
2	BTW	270.000
3	Overhead	469.406
4	Toerekening rente	800.896
5	Totaal kosten	3.407.676
6	Inkomsten taakveld	-26.613
7	Inkomsten uit heffingen	-3.266.215
8	Verschil	114.848
9	Kostendekking	97%

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de geactualiseerde GRP aangevuld met de taakgerichte uren.
2. Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
3. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV. Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
4. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Begraafplaatsen	Rekening 2017
1	Kosten taakveld begravingen	77.166
2	Overhead	29.807
3	Toerekening rente	30.087
4	Totaal kosten	137.060
5	Inkomsten	-66.447
6	Verschil	70.613
7	Kostendekking	48%

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld begraafplaatsen.
2. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV. Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
3. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WABO)	Rekening 2017
1	Kosten op de taakvelden	1.350.700
2	Overhead	584.259
3	Toerekening rente	189
4	Totaal kosten	1.935.148
5	Inkomsten	-1.087.300
6	Verschil	847.848
7	Kostendekking	56%

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).
2. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV. Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
3. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken)	Rekening 2017
1	Kosten op de taakvelden	438.061
2	Overhead	169.908
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	607.969
5	Inkomsten	-781.410
6	Verschil	-173.441
7	Kostendekking	129%

1. Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier op persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.
2. Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de vernieuwing van de regelgeving BBV. Vijftig procent wordt verdeeld op basis van de directe loonkosten en de andere vijftig procent wordt verdeeld op basis van de kosten van het taakveld.
3. Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de nieuwe regels van het BBV.

TOTALE WOONLASTEN MEERPERSOONSHUISHOUDENS

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel worden de woonlasten van Kaag en Braassem weergegeven.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishoudens (WOZ-waarde belastingjaar 2016 € 244.000) met 0,75% inflatie	Bedrag van de aanslag	
	2016	2017
OZB (voor 2017 is uitgegaan van een gemiddelde woningwaarde van € 250.000 * tarief)	€ 296	€ 302
Afvalstoffenheffing	€ 283	€ 285
Rioolheffing (tarief gebaseerd op GRP)	€ 290	€ 262
Totaal woonlasten	€ 869	€ 849

KWIJTSCHELDINGSBELEID

Een belastingplichtige die een inkomen heeft van 100% of minder van het minimuminkomen (volgens bijstandsniveau) komt in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Er kan uitsluitend kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing en rioolbelasting. Alle andere heffingen zijn van kwijtschelding uitgesloten. Het afgelopen jaar is het aantal verzoeken en toewijzingen wederom gestegen. Dit wordt veroorzaakt door statushouders.

Overzicht ingediende kwijtscheldingsverzoeken 2017

Omschrijving	Aantal 2016	Aantal 2017	Bedrag
(geheel of gedeeltelijk) toegewezen	292	329	€ 151.539
afgewezen	64	89	€ 44.335
in behandeling	24	16	€ 5.768
Totaal ingediende kwijtscheldingsverzoeken	380	434	€ 201.642

Paragraaf 2 – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het weerstandsvermogen in het verslagjaar 2017 en de ontwikkelingen bij de geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's.

Hiertoe is informatie opgenomen over onderstaande onderwerpen:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om aanwezige risico's te kunnen opvangen).
2. Een inventarisatie van de risico's van materiële betekenis voor de financiële positie, zoveel als mogelijk gekwantificeerd (financiële consequenties x ingeschatte kans).
3. Inzicht in het incidenteel weerstandsvermogen per balansdatum en in het structureel weerstandsvermogen in de periode 2018 – 2021.
4. Inzicht in de financiële kengetallen.

Het uitwerken van deze paragraaf gebeurt conform het door de raad in 2015 vastgestelde beleid in de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen (Nota R&W) voor de periode 2016 – 2019.

ONTWIKKELINGEN RISICOANALYSE IN HET VERSLAGJAAR 2016

Onderstaand worden de risico's zoals geïnventariseerd en gekwantificeerd bij de begroting 2017 beschouwd ten opzichte van de ontwikkelingen in het verslagjaar 2017.

Scholen vervanging (nu 1. Schoolgebouw Ter Does)

Begroting 2017

Het eenmalig bedrag dat hier als risico is opgenomen betreft het afboeken van de boekwaarde van de gronden voor IKC Leimuiden en Oude Wetering indien deze niet kan worden goedgeemaakt binnen de exploitatielasten inclusief opbrengsten uit woningverkoop. De kans hierop is gesteld op 50%.

Jaarrekening 2017

Na het opstellen van de begroting 2017 heeft de raad in december 2016 een aantal plannen voor IKC's vastgesteld en kredieten toegekend. Op het moment dat de bestaande gebouwen buiten gebruik worden gesteld moet de boekwaarde van deze gebouwen worden afgewaardeerd. In december 2016 heeft de raad besloten de kosten in verband met deze afwaardering te dekken door het bedrag ter grootte van de boekwaarde op dat moment te onttrekken uit de algemene reserve. In de nota reserves en voorzieningen was de onttrekking uit de algemene reserve in 2018 gelabeld. Volgens de huidige planning zal de buitengebruikstelling in verband met IKC Leimuiden in 2020 plaatsvinden. Deze labeling wordt nu verplaatst naar ultimo 2020. Het risico voor IKC Leimuiden is conform raadsbesluit gelabeld in de nota reserves en voorzieningen en daarmee vervallen.

In het besluit voor ontwikkeling van Brede School Hoogmade is geen rekening gehouden met afwaardering van de boekwaarde van het schoolgebouw Ter Does. De boekwaarde bedroeg ultimo 2016 €129.700. Verwacht werd dat deze in 2017 zou moeten worden afgeboekt, maar de verwachting is nu dat dit in 2018 gebeurt. De boekwaarde is ultimo 2018 afgerond €124.500. Afhankelijk van het moment van buitengebruikstelling zal de dan geldende boekwaarde ten laste van de algemene reserve moeten worden gebracht. Het risico is bijgesteld tot € 124.500.

Daarnaast zijn er nog plannen voor IKC Oude Wetering/ Roelofarendsveen, IKC Woubrugge en IKC Rijsaterwoude. In de plannen voor Rijsaterwoude zijn de boekwaarden onderdeel van de herontwikkeling. Huidige doorrekening herontwikkeling geeft een positief resultaat. Om die reden is er nu geen aanleiding voor een risicoreservering. Voor IKC Oude Wetering/ Roelofarendsveen en IKC Woubrugge zijn nog geen besluiten genomen. Daarom is hier nog geen sprake van boekwaarderisico.

WMO – individuele verstrekkingen (nu 2. Wmo)

Begroting 2017

Dit betreft een opneinderegeling. Bijvoorbeeld een aantal dure woningaanpassingen kan extra lasten met zich meebrengen. Om te voorkomen dat indien zich dit niet voordoet (is vaker het geval) dit telkens onderdeel uitmaakt van het jaarresultaat, is er sinds enige jaren voor gekozen om in plaats van een jaarlijks te ramen budget hiervan een vermelding te maken in de risicoparagraaf. In de 8-maandsrapportage 2016 is opnieuw het budget voor woningaanpassingen verder naar beneden bijgesteld en is het bedrag in de risicoparagraaf opgehoogd. Het structureel risico is verhoogd tot € 270.000 met een kans van 50%. Bij de Perspectiefnota 2019 zal op basis van ervaringscijfers worden bekeken of dit risico structureel van aard blijft en of het risico met dit bedrag in beeld moet blijven.

Jaarrekening 2017

Het risico in verband met de opneinderegeling is niet veranderd, de verhoging die in de begroting 2017 was aangebracht, bleek niet noodzakelijk. Op basis van de ervaringscijfers van voorgaande jaren en 2017 is het verantwoord om dit risico structureel te houden op € 150.000 met een kans van 50%.

3D sociaal domein (nu 3. Taakdecentralisaties)

Begroting 2017

In de begroting 2016 was in verband met te verwachten kortingen door het rijk op de budgetten voor de 3D-taken voor de komende jaren structureel een risicobedrag van € 500.000 opgenomen. In het afgelopen jaar zijn er grote overschotten op het sociaal domein geweest. Het gaat hier naar verwachting om incidentele overschotten. Verwacht wordt dat vanaf 2017 kan worden volstaan met een bedrag van € 375.000 in afwachting van nadere ervaringscijfers. Als gevolg van nieuw af te sluiten contracten voor vaste bedragen vanaf 2017 is vanaf 2018 een risicobedrag van € 250.000 voldoende. In 2017 hebben we nog te maken met zorgcontinuïteit vanuit oude zorgaanbieders. Een bedrag van € 375.000 is dan meer op de plaats. Bij het opstellen van de begroting 2018 moet worden gezien of bijstelling van de gelabelde bedragen voor risico's mogelijk is.

Jaarrekening 2017

In de begroting 2017 werd verwacht dat incidenteel € 375.000 zou volstaan, om als gevolg van de nieuw af te sluiten overeenkomst (met vaste bedragen) vanaf 2018 het risicobedrag voor jeugdhulp af te dekken. Aangezien voor 2017 overbruggingsovereenkomsten moesten worden gesloten, is er voor 2018 nog onzekerheid.

De aanbesteding voor jeugdhulp 2018 en verder heeft plaatsgevonden. In de overeenkomst is een vast bedrag voor de te leveren jeugdhulp afgesproken. Alle jeugdhulp die wordt geboden in 2018 wordt dan ook door de nieuwe gecontracteerde partij verleend. De onzekerheid speelt met name voor de jeugdhulp die is gestart in 2017 en doorloopt in 2018. Deze wordt namelijk tot uiterlijk 1 augustus 2018 door de huidige zorgaanbieders verleend op basis van de overbruggingsovereenkomst. Dit betreft de overgangsccliënten. Hier is geen vast bedrag voor afgesproken. Op basis van ervaringscijfers wordt het totale risico ingeschat op maximaal € 750.000 incidenteel. De kans dat het risico zich in volle omvang zal voordoen wordt ingeschat op 50%.

Vangnetuitkering

Jaarlijks kunnen wij een vangnetuitkering aanvragen. Om hiervoor in aanmerking te komen, moeten we aan steeds stringenter voorwaarden voldoen. Tot op heden hebben wij hier steeds aan voldaan en wij doen er alles aan om ook in de toekomst aan de stringenter voorwaarden te blijven voldoen. De aanvraag bedraagt circa € 500.000. Hoewel er een kans bestaat dat wij geen aanspraak kunnen doen op deze uitkering, achten wij deze kans 0% omdat wij onze procedures en processen zo hebben ingericht, dat wij steeds aan de voorwaarden blijven voldoen.

Boekwaarde Meerpaal (vervallen)

Begroting 2017

Op basis van ontwikkelingen met een mogelijkheid tot overdracht van het gebouw aan een Hospice wordt rekening gehouden met een afwaardering van de boekwaarde van dit object.

Jaarrekening 2017

Bij de jaarrekening 2016 is de boekwaarde afgewaardeerd tot de beoogde verkoopprijs. Daarmee is het risico van een te hoge boekwaarde (en daarmee een te dekken verkoopverlies) komen te vervallen.

Groot onderhoud De Tweesprong (nu 4. Groot onderhoud De Tweesprong)

Begroting 2017

In 2020 wordt groot onderhoud bij De Tweesprong verwacht. Of dit onderhoud wordt uitgevoerd is mede afhankelijk van de toekomstvisie van De Tweesprong en de ontwikkelingen rondom het IKC Oude Wetering.

Jaarrekening 2017

De Tweesprong is een relatief oude accommodatie, bestaande uit verschillende sportfaciliteiten (zwembad, sporthal, tennishal etc.). In afwachting van de ontwikkelingen rondom het IKC Oude Wetering en De Tweesprong is het onderhoud aan de accommodatie de afgelopen jaren beperkt gebleven tot het allerhoogst noodzakelijke. Inmiddels worden hierin de grenzen bereikt. Recentelijk heeft de Tweesprong een risico-inventarisatie laten uitvoeren en haar meerjarenonderhoudsplan (MOP) geactualiseerd. Om de accommodatie de komende drie jaren veilig en toegankelijk te houden is er naar verwachting € 1,5 miljoen extra nodig in de periode 2018-2020. De kans dat dit onderhoud moet

plaatsvinden, wordt als hoog, zijnde 90% ingeschat. Vanaf 2021 is een aannemelijk scenario dat de jaarlijkse lasten met circa € 450.000 per jaar toenemen om een dergelijke accommodatie in stand te houden. Indien er over enkele maanden meer bekend is over de verschillende scenario's rondom het IKC en De Tweesprong, dan worden deze mogelijk al in het meerjarenbeeld van de Perspectiefnota verwerkt. Het incidentele risico blijft bestaan om de accommodatie veilig open te kunnen houden.

Organisatie I&A (nu 5. Migratie ICT)

Begroting 2017

In samenwerking met de raads werkgroep en adviesbureau Berenschot is een onderzoek gedaan naar verschillende scenario's voor de organisatie van I&A in vervolg op het collegevoorstel met betrekking tot de samenwerking op I&A-gebied met Alphen aan den Rijn. Als de raad besluit in te stemmen met het scenario tot samenwerking op het gebied van I&A zullen er eenmalig kosten gemaakt moeten worden voor de implementatie van de ICT-systemen. Het gaat hier dan om infrastructurele uitbreidingen, licentiekosten en kosten voor de technische migratie. Daarnaast bestaat er een klein risico dat wij mogelijk geconfronteerd worden met kosten om huidige contracten af te kopen. Afhankelijk van de scenariokeuze gelden er verschillende extra kosten. De kans dat deze kosten zich voordoen en de hoogte van deze kosten zullen afhankelijk zijn van het te kiezen scenario. Daarom zijn deze extra kosten op p.m. gezet.

Jaarrekening 2017

De migratie van applicaties vindt gefaseerd plaats. Enkele applicaties, zoals die voor de financiële administratie en de daaraan gekoppelde applicaties, zullen gedurende een aantal maanden naast elkaar moeten draaien, bijvoorbeeld om de jaarrekening 2017 op te kunnen stellen en de financiële administratie 2017 op een goede wijze af te kunnen sluiten. Daarnaast zijn er applicaties die nog actief gebruikt worden in 2018 en waarvan de gegevens pas in de loop van 2018 worden omgezet naar een nieuwe applicatie. Dit betekent dat wij in 2018 nog met dubbele ICT-lasten te maken hebben, oftewel frictiekosten. Wij verwachten dat deze frictiekosten in 2018 € 480.000 zullen bedragen. In het raadsvoorstel hebben wij uw raad gevraagd hiervoor vanuit het jaarrekeningresultaat budget beschikbaar te stellen. De bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Rijn en Braassem is per 1 januari 2018 opgericht. In verband met het verder inrichten en professionaliseren van de BVO zullen er ook in 2018 nog migratiekosten moeten worden gemaakt. In 2017 was hiervoor € 800.000 door de raad beschikbaar gesteld. Van dit budget is in 2017 € 464.000 besteed. Bij het vaststellen van deze jaarrekening 2017 wordt voorgesteld het restant, te weten € 336.000 in 2018 beschikbaar te stellen. Daarnaast verwachten wij nog een extra budget van € 65.653 voor het project nodig te hebben, totaal € 401.700. Met het beschikbaar stellen van deze incidentele budgetten voor 2018 komen de incidentele risico's te vervallen.

In het eerste kwartaal van 2018 is de begroting 2018 van de BVO Rijn en Braassem vastgesteld. Momenteel wordt nog gewerkt aan de meerjarenbegroting 2019-2021. Wij verwachten dat bij het opstellen van onze Perspectiefnota de bedragen van de meerjarenbegroting van Rijn en Braassem ook bekend zijn en kunnen worden verwerkt in onze Perspectiefnota. De BVO beschikt nog niet over een weerstandsvermogen. Zodra de BVO krijgt te maken met financiële tegenvallers, dan komen deze direct ten laste van de begrotingen van de deelnemende gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Hiermee blijft het risico bestaan dat de gemeente extra moet bijdragen bij een tekort op de begroting van de BVO. Omdat we niet kunnen inschatten of dit het geval zal zijn en om welke bedragen dit zou kunnen gaan, wordt dit risico op p.m. gesteld.

Wijzigingen BBV (vervallen)

Begroting 2017

In de huidige begroting zijn de aanpassingen als gevolg van de wijzigingen in de BBV zo veel mogelijk verwerkt. In de loop van de jaren kan blijken dat bepaalde wijzigingen mogelijk toch anders geïnterpreteerd hadden kunnen of moeten worden. De notitie rente hebben wij op advies van de commissie BBV toegepast in onze begroting. De invoering van de wijzigingen is een jaar uitgesteld. Mogelijk komen er nog aanpassingen in deze notitie die dan van invloed zijn op onze exploitatie. De mogelijk andere interpretatie en de mogelijke wijzigingen in de notitie rente van de commissie BBV merken wij aan als risico. Omdat nu nog niet bekend is om welke aanpassingen dit zou kunnen gaan, is het risico als pm opgenomen.

Jaarrekening 2017

Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2018 bleek dat een te groot deel van het groot onderhoud van activa met maatschappelijk nut als investering was aangemerkt in de meerjarenbegroting. In de Perspectiefnota en begroting 2018-2021 is deze aanpassing verwerkt. De notitie rente heeft niet tot verdere aanpassingen in de begroting geleid, anders dan we in 2017 al hadden verwerkt. Hiermee is dit risico komen te vervallen.

Sociale woningbouw (nu 6. Sociale woningbouw)

Begroting 2017

Op 30 mei 2016 heeft de raad besloten over het actieplan extra sociale woningbouw 2016-2020. Kern van het besluit is dat het college de opdracht heeft gekregen te zoeken naar locaties en deze uit te werken, waarbij er uit wordt gegaan van door de raad genoemde criteria en waarbij de raad per voorgestelde locatie een besluit neemt over de locatie zelf en over het moment waarop de locatie in onderzoek komt.

Bij de besluitvorming over de daadwerkelijke bouw zullen de financiële consequenties van de bouw van de extra woningen per complex inzichtelijk worden gemaakt op basis van eventueel bij te stellen of te openen grondexploitaties, voor zover deze locaties eigendom van de gemeente zijn (voor Noordeinde en Hoogmade dus niet). Wij verwachten dat al deze projecten tot een verliesgevende grondexploitatie zullen leiden. Dit verlies zal dan, afhankelijk van het moment van besluitvorming, ten laste van de gemeentelijke exploitatie in 2016 of 2017 komen. Hoe groot dit verlies is, wordt bekend bij de besluitvorming over de te openen grondexploitaties voor de realisatie van deze sociale woningbouw, daarom nu als pm opgenomen.

Jaarrekening 2017

Op 10 oktober 2016 heeft de raad besloten om vier locaties nader te onderzoeken op geschiktheid voor Extra Sociale Woningbouw. Kern van het besluit is dat het college de opdracht heeft gekregen de fysieke haalbaarheid van de woningbouw te onderzoeken en vervolgens door middel van een uitgebreid participatietraject te komen tot planvorming. Bij de besluitvorming over de daadwerkelijke bouw, dit zal zijn bij de aanbidding van de ontwerpbestemmingsplannen, worden de financiële consequenties van de bouw van de extra woningen per complex inzichtelijk gemaakt op basis van eventueel bij te stellen of te openen grondexploitaties. Wij verwachten dat al deze projecten tot een verliesgevende grondexploitatie zullen leiden. In 2017 zijn de voorbereidingen voor de locaties van Egmond en Gerardusschool verder gevorderd en in het voorjaar van 2018 zullen de grondexploitaties voor deze beide locaties ter vaststelling worden aangeboden. De tekorten op deze grondexploitaties worden in totaal ingeschat op zo'n € 400.000. Dit verlies zal dan na vaststelling van de grondexploitatie in 2018 ten laste van de gemeentelijke exploitatie in 2018 komen. Het verwachte verlies van de complexen Van Alcmaerlaan en Connexxion zal zo'n € 1.100.000

bedragen. De grondexploitatie Van Alcmaerlaan (naar verwachting € 20.000 negatief) zal naar verwachting ook in 2018 worden vastgesteld. Voor Connexxion zijn nog geen gewijzigde plannen. Totaal blijft het risico op een te nemen verlies in verband met sociale woningbouw op € 1.500.000. Bij het opstellen van de Perspectiefnota wordt na besluitvorming over de Gerardusschool dit risico bijgesteld.

Overname pontveren (nu 7. Pontveren)

Begroting 2017

Bij voortijdige ontbinding of bij einde van de contractperiode in 2018 is bij contract geregeld dat de gemeente de pontveren zal moeten overnemen. Ook als het pontveer zou moeten worden vervangen, is de gemeente verantwoordelijk hiervoor.

Jaarrekening 2017

De exploitatie van de veerpont wordt in 2018 aanbesteed. In de aanbesteding wordt voorzien in de overname van de veerponten. Daarmee blijft tot het moment dat er na de aanbesteding een nieuwe exploitatieovereenkomst van het veerrecht is, het risico van de overname van de veerponten voor de gemeente bestaan. Het betreft een incidenteel risico met een financiële impact van €500.000. De kans dat dit zich voordoet is ingeschat op 90%.

Asbestverwijdering (nu 11. Asbestverwijdering)

Begroting 2017

In het verleden zijn in het kader van het project Braassemerland vastgoedobjecten aangekocht die niet bij dit project betrokken zullen worden. Hierbij is in een aantal gevallen sprake van de aanwezigheid van asbesthoudende materialen. De kosten van de sanering hiervan komen voor rekening van de gemeente. Afhankelijk van de keuze in concrete gevallen zullen wij overgaan tot het uitvoeren van de sanering of tot verkoop van het betrokken object in de huidige staat. Kwantificering van dit onderdeel is niet mogelijk zodat hier moet worden volstaan met een pm-vermelding.

Jaarrekening 2017

In 2017 heeft geen asbestsanering plaatsgevonden. Deze werkzaamheden zullen in 2018 opnieuw worden opgepakt, mede in relatie tot de verkoop van het betrokken vastgoed. Het risico dat kosten worden gemaakt voor asbestsanering blijft ook in de komende jaren bestaan. Omdat kwantificering van dit onderdeel niet mogelijk is, blijft een pm-vermelding in de risicoparagraaf bestaan.

Invoering Diftar (vervallen)

Begroting 2017

Op 12 september 2016 heeft de raad besloten in principe in te stemmen met de invoering van Diftar per 1 januari 2018. Hiertoe heeft de raad een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van € 105.000 voor eenmalige projectkosten voor projectbegeleiding, locatieonderzoek en communicatie. Daarnaast is besloten dat er nog een onderzoek plaatsvindt naar de verbetering van de wijze van inzamelen van gescheiden fracties, waarna ons college bij de raad terugkomt met de resultaten van deze beide onderzoeken en een procesvoorstel voor het vervolg besluitvormingstraject en communicatieplan.

Op dit moment zijn de financiële consequenties van het besluit tot invoering van Diftar nog niet bekend. Het uitgangspunt is dat het basistarief van de afvalstoffenheffing lager wordt dan de huidige afvalstoffenheffing. Vervolgens hangt het af van het scheidingsgedrag van inwoners hoe

hoog de aanvullende (variabele) kosten zijn. Daarnaast zullen er naar verwachting nog implementatiekosten zijn. Vooralsnog zijn de financiële risico's op pm gezet.

Jaarrekening 2017

De raad heeft voor de implementatiekosten budget en later aanvullend budget toegekend. Deze budgetten zijn in de begroting verwerkt. Ook is het tarief voor 2018 op basis van de nieuwe besluitvorming vastgesteld en in de begroting verwerkt. Hiermee is het financiële risico bij de implementatie van Diftar vervallen.

Bestrijding essentaksterfte (nu 12. Bestrijding essentaksterfte)

Begroting 2017

De essen in de gemeente zijn aangetast door essentaksterfte (ETS). Na ieder jaar komt de boom in een nieuwe ziektefase. Voor 2017 betekent dit dat er enkele bomen preventief verwijderd moeten worden en er nieuwe bomen geplant moeten worden. Daarnaast is de kans op snoeimaatregelen groter geworden dan in 2016 door het ziekteverloop.

Jaarrekening 2017

In 2017 heeft er een onderzoek plaatsgevonden om de huidige stand van zaken rondom essentaksterfte (ETS) in kaart te brengen. Er zijn in 2017 geen bomen vervangen als gevolg van ETS. De snoeiwerkzaamheden bij bomen met ETS zijn in 2017 opgevangen binnen de reguliere budgetten. Bij de periodieke bomenveiligheidscontroles worden alle bomen beoordeeld en benodigde snoeiwerkzaamheden uitgevoerd. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen essen (met ETS) en overige bomen. Op dit moment kan ook dit onderhoud nog opgevangen worden binnen de reguliere budgetten. Echter in de toekomst, bij verdere ontwikkeling en verspreiding van ETS, en daarmee mogelijke vervanging van bomen, bestaat de kans dat de bestaande budgetten niet toereikend zijn.

SWA exploitatie (vervallen)

Begroting 2017

Op basis van ontwikkelingen binnen de SWA, en breder de koers voor de Participatiewet de komende jaren, bestaat er een grote kans dat de bijdrage aan SWA structureel hoger zal zijn dan nu in onze begroting is geraamd. Op basis van de huidige inzichten gaat het om een hogere bijdrage van € 140.000 per jaar, tegen een kans van 90%.

Jaarrekening 2017

Tijdens het opstellen van onze begroting 2018 in 2017 hebben wij de meerjarenbegroting van SWA/ werkbedrijf ontvangen. Deze valt binnen de ramingen van onze begroting, waarmee het financiële risico is komen te vervallen. In 2017 is de SWA samengevoegd met de re-integratietak van het Serviceplein tot Rijnvicus.

ODWH frictiekosten (vervallen)

Begroting 2017

Het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst West Holland (ODWH) heeft ingestemd met de begroting 2017 en meerjarenbegroting 2018-2020 waarin een maatregelenpakket is opgenomen om de Omgevingsdienst financieel weer robuust te krijgen. Dit maatregelenpakket gaat uit van een sanering van 8,4 fte. Dit komt, uitgaande van maximaal 3 jaar en een gemiddelde salarislast van € 70.000 uit op maximaal

€ 1.764.000. De verdeling van de frictielasten voor het flankerend beleid is gebaseerd op de verhouding van de uren van de verschillende deelnemers. De maximale last voor Kaag en Braassem komt met 8% van de totale uren op € 141.158, met een kans van 90%.

Jaarrekening 2017

In 2017 bedroeg de last voor frictiekosten ODWH € 48.812. Dit bedrag is als last in onze jaarstukken verwerkt. In de begroting 2018 incidenteel een bedrag van € 100.000 opgenomen voor frictiekosten ODWH. Dit bedrag is gebaseerd op de tussenrapportage 2017 van de ODWH. Uit de laatste rapportage blijkt dat dit geraamde bedrag naar verwachting toereikend is voor 2018 én 2019. Door het toegekende bedrag te verwerken in de begroting is het risico komen te vervallen.

Holland Rijnland frictie- en transitiekosten (vervallen)

Begroting 2017

Binnen Holland Rijnland is besloten dat de personele kosten van boventalligen verrekend worden met de deelnemende gemeenten. Alle andere frictie- en transitiekosten worden gedekt uit de reserve frictie en transitie. Uit de meest recente rapportages van Holland Rijnland blijkt dat naar verwachting de reserve eind van het jaar volledig is aangewend. Hoe hoog de personele kosten voor boventalligen en de nog te verwachten frictie- en transitiekosten voor 2017 en verder zijn, is op dit moment niet bekend en voor ons daarom niet te kwantificeren. Om die reden is hier een pm opgenomen.

Jaarrekening 2017

In 2017 bedroeg de last voor frictiekosten Holland Rijnland € 23.195. Dit bedrag is als last in onze jaarrekening 2017 verwerkt. De begrote frictiekosten voor 2018 kunnen naar verwachting binnen de begrote bijdrages aan Holland Rijnland worden opgevangen. Vanaf 2019 wordt dit bedrag nog lager. Daarmee kan dit risico vervallen.

NIEUWE RISICO'S IN HET VERSLAGJAAR 2017

Onderstaand een inventarisatie en toelichting van de risico's die in 2017 zijn gesignaleerd. Deze zijn in veel gevallen ook in de begroting van 2018 opgenomen en toegelicht, in een enkel geval zijn ze daarna ontstaan of gesignaleerd en enkele zijn om verschillende redenen vervallen.

OZB – Kernzones van waterstaatswerken (vervallen)

In 2017 heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan dat gemeenten geen belasting (OZB) mogen innen in kernzones van waterstaatswerken. Dit kan grote gevolgen hebben, omdat binnen onze gemeente zo'n 1200 objecten binnen deze kernzones vallen. Bij de bepaling van het OZB-tarief 2018 is rekening gehouden met deze verwachte lagere inkomsten en daarmee is dit risico nu komen te vervallen.

N207 passage Leimuiden (8)

In september 2016 is door uw raad besloten om als gemeente niet te participeren in de ontwikkeling van bedrijventerrein Drechthoek II. Op dit moment is er nog geen ontwikkelaar die het bedrijventerrein wel gaat ontwikkelen. Het gevolg hiervan is dat de passage Leimuiden viaduct plusvariant zonder ontwikkeling van de Drechthoek niet realistisch is. Bij de ontwikkeling van de passage heeft de provincie een bijdrage

toegekend voor de aan te leggen infrastructuur. In 2013 is besloten dit bedrag in te zetten ter dekking van de parallelweg. Nu deze infrastructuur voor de passage niet doorgaat, vervalt deze dekking voor de parallelweg. Dit betekent dat wij in 2018 een tekort op de aanleg van de parallelweg zullen hebben van € 240.000. De kans dat dit risico zich voordoet wordt als zeer hoog ingeschat, zijnde 90%. Indien de ontwikkeling van Drechthoek II wel doorgaat en de passage ook wordt aangelegd, komt dit risico te vervallen.

Kunstwerken (bruggen) (9)

Voor het klein en groot onderhoud aan bruggen zijn budgetten opgenomen in onze exploitatiebegroting. Als er in het verleden investeringen moesten plaatsvinden aan bruggen dan werd hiervoor een krediet aangevraagd bij de raad en kwamen de afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie. Deze methode kunnen we blijven hanteren, maar vanuit een goed financieel beheer willen we gaan onderzoeken hoe we deze investeringen in de toekomst beter kunnen beheersen. We lopen daarmee het risico dat er in 2019 ev investeringsbudgetten moeten worden aangevraagd, waarvan de kapitaallasten niet binnen de exploitatiebegroting passen. Op dit moment vindt een inventarisatie plaats van de noodzakelijke toekomstige investeringen. Daarom is op dit moment nog niet bekend wat de financiële impact zal zijn. Om die reden volstaan wij in de jaarrekening met een pm. In de Perspectiefnota 2019 zullen wij dit kunnen kwantificeren.

Vervanging veerstoepen (10)

De veerstoepen op Kaageiland zijn bijna 65 jaar oud en aan vervanging toe. Voor het vervangen van de veerstoepen op Kaageiland is in 2018 een krediet aangevraagd van € 750.000. Voor de dekking van de kapitaallasten is geen budget gereserveerd in de meerjarenbegroting. In het raadsvoorstel is tevens voorgesteld de afschrijvingstermijn voor dit project te bepalen op 50 jaar. Indien de raad hiermee instemt, bedragen de kapitaallasten voor deze investering afgerond € 32.000 per jaar. Wij schatten de kans groot dat de raad hiermee instemt, daarmee komt deze uit op 90%.

Beheer en onderhoud vaarwegen (13)

Vanaf 2018 is het beheer en onderhoud van de vaarwegen van de provincie overgedragen aan de gemeente. Hiervoor is structureel een bedrag van € 90.000 opgenomen in de begroting. Dit bedrag is gebaseerd op een minimale beheervariant. Als je recreatief beleid zou willen toepassen zijn de kosten hoger.

Implementatie Omgevingswet (14)

De nieuwe Omgevingswet betekent een volledige herziening van de wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving. De regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water worden gebundeld. De wet zou medio 2019 in werking treden, maar momenteel is de verwachting dat de Omgevingswet in 2021 in werking treedt. Naast de brede herziening van de regelgeving vraagt de Omgevingswet ook om een andere werk- en denkwijze van overheden, inwoners en bedrijven. Integraal werken en meer ruimte voor initiatieven zijn belangrijke uitgangspunten. De rijksoverheid betaalt de investeringskosten die samenhangen met de wet zoals de centrale digitale voorzieningen.

Gemeenten moeten zelf de kosten dragen voor de transitie naar het werken met de nieuwe wetgeving. De omslag in wetgeving vraagt om een zorgvuldige voorbereiding in de gemeente. Dat geldt voor de aanpassing van (digitale) systemen, het voorbereiden van de nieuwe visie, plannen en vergunningstrajecten en om verandering in houding en dienstverlening. De VNG heeft een rekenmodel ontworpen waarmee gemeenten een eerste indicatie kunnen krijgen van kosten voor de invoering van de Omgevingswet. Het model werkt op basis van gemeentegrootte en omvat de visie- en planvorming, de instrumenten, dienstverlening, werkprocessen, opleidingen en de

informatiearchitectuur. De uitkomsten zijn in deze fase slechts indicatief op te vatten. Een eerste doorrekening voor de gemeente Kaag en Braassem resulteert in een bedrag van € 2,4 miljoen voor de invoeringskosten tot en met 2024. Afhankelijk van de concrete veranderopgave in Kaag en Braassem zijn de invoeringskosten en exploitatielasten op een later moment meer exact in beeld te brengen. Vooralsnog nemen we dit bedrag op als een risicoreservering onder aftrek van geraamd budget voor 2017 en 2018. De benodigde middelen voor 2017 en 2018 zijn geraamd op respectievelijk € 272.360 en € 430.650. In werkelijkheid is in 2017 € 158.855 uitgegeven voor de voorbereidende werkzaamheden van de Omgevingswet. Gebaseerd op het rekenmodel worden de overige implementatiekosten tot en met 2024 nog ingeschat op € 1.810.495. Omdat de wet pas in 2021 wordt ingevoerd en de eerste doorrekening was gebaseerd op vele aannames, die mogelijk verouderd zijn, is een herberekening nodig. Voor de Perspectiefnota zal aan de hand van een plan van aanpak een nieuwe inschatting worden gemaakt van de implementatiekosten in de verschillende jaren vanaf 2019. Tot de nieuwe berekeningen bekend zijn, gaan we uit van de bestaande.

Verbonden partijen, algemeen (15)

De gemeente Kaag en Braassem neemt deel in verschillende verbonden partijen. Met deze verbonden partijen zijn afspraken gemaakt over het wel of niet hebben van een algemene reserve en als deze wel is toegestaan, over de hoogte van de algemene reserve. Sommige verbonden partijen geven in hun kadernota en begroting 2019 aan dat zij niet uitkomen met de afgesproken Du Chatiniernorm als index voor de bijdrage van de gemeenten. Bij een negatieve exploitatie zal de gemeente een hogere bijdrage moeten verstrekken om het saldo aan te vullen. Voorbeelden van verbonden partijen die een negatief exploitatiesaldo verwachten zijn Holland Rijnland en RDOG.

De nieuwe bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem heeft nog geen algemene reserve. Ook voor deze organisatie geldt dat als hun kosten hoger zijn dan geraamd, zij een beroep zullen moeten doen op de deelnemende gemeenten om de exploitatie sluitend te krijgen.

De omgevingsdienst West Holland heeft in haar concept jaarstukken een inventarisatie van de risico's gemaakt en komt tot de conclusie dat haar algemene reserve niet toereikend is om de geïnventariseerde risico's op te kunnen vangen. De ODWH heeft een plan opgesteld om haar financiële positie weer gezond te maken en zal in de komende jaren haar algemene reserve hiervoor aanvullen met de geraamde positieve resultaten. Indien de geïnventariseerde risico's zich voordoen, heeft de ODWH echter onvoldoende weerstand om ze op te vangen en zullen de gemeenten moeten bijdragen.

RISICO-INVENTARISATIE EN KWANTIFICERING

Het inventariseren en kwantificeren van risico's heeft conform het bepaalde in de Nota R&W plaatsgevonden. Onderstaand is een overzicht opgenomen, waarbij tevens rekening is gehouden met de hiervoor geschetste ontwikkelingen in het verslagjaar 2017 ten opzichte van de begroting 2017 en de nieuw geïnventariseerde risico's in 2017, bij het opstellen van de begroting 2018 en daarna.

Categorieën risico's met financiële consequenties:

bedragen in €

Omschrijving risico per categorie	Kans Risico klasse	Gevolg Raming schade	Risico (kans x gevolg)				
			Incidenteel 2017	2018	Structureel 2019	2020	2021
Financieel							
1 Schoolgebouw Ter Does	90%	129.700	116.730	0	0	0	0
2 Wmo	50%	150.000	0	75.000	75.000	75.000	75.000
3 Taakdecentralisaties	50%	750.000	0	375.000	375.000	375.000	375.000
4 Groot onderhoud De Tweesprong	90%	1.516.000	1.364.400	0	0	0	450.000
5 Migratie ICT		pm	0	0	pm	pm	pm
6 Sociale woningbouw		1.500.000	1.500.000	0	0	0	0
7 Pontveren	90%	500.000	450.000	0	0	0	0
8 N207 Passage Leimuider	90%	240.000	216.000	0	0	0	0
9 Kunstwerken (bruggen)				0	pm	pm	pm
10 Vervanging veerstoepen	90%	32.000			28.800	28.800	28.800
Milieu							
11 Asbestverwijdering			pm				
Product/ diensten							
12 Bestrijding essentaksterfte	50%	85.000	42.500				
13 Beheer en onderhoud vaarwegen				pm	pm	pm	pm
14 Implementatie omgevingswet		2.400.000	1.810.495				
Verbonden partijen							
15 Algemeen				pm	pm	pm	pm
			5.500.125	450.000	478.800	478.800	928.800

CONCLUSIE WEERSTANDSVERMOGEN BIJ GESIGNALEERDE RISICO'S

Afweging van de beschikbare weerstandscapaciteit versus de gekwantificeerde risico's in deze paragraaf leidt tot onderstaande conclusie: Door de raad is als kader voor het weerstandsvermogen een ratio vastgesteld van gemiddeld 1 – 1,4. Om de benodigde middelen vrij te houden om te komen tot de uitvoering van het raadsakkoord in de komende jaren is bij de Perspectiefnota 2016 besloten om voor het huidige meerjarenperspectief uit te gaan van de onderkant van de ratioklasse, ratio 1. Dit kader is ook toegepast in de begrotingen 2017 en 2018. De risico's versus de beschikbare weerstand zijn samengevat in onderstaande tabel.

Bedrag * €1.000

Incidenteel		2018	Structureel 2019	2020	2021
Beschikbare weerstand	11.334	1.372	2.059	2.057	2.615
Benodigde weerstand	5.500	450	479	479	929
Ratio	2,06	3,05	4,30	4,29	2,82

CONCLUSIE

- Incidenteel voldoet de ratio ruim aan het door de raad in de Nota R&W vastgestelde kader van 1 – 1,4.
- Structureel voldoet de ratio voor alle jaren van het meerjarenperspectief eveneens aan de ratio 1 – 1,4.

De grondslagen voor berekening van de ratio's worden hierna per onderwerp toegelicht.

BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit wordt onderscheiden in incidentele en structurele capaciteit, zoals vermeld in de Nota R&W:

Incidentele weerstandscapaciteit

Bedrag * €1.000

A. Incidentele weerstandscapaciteit	
1. De algemene reserve	11.334
2. Bestemmingsreserve (reserve grondexploitatie niet gelabeld deel)	0
Beschikbare weerstandscapaciteit:	11.334
3. Stille en geheime reserves:	383
Theoretische weerstandscapaciteit:	11.717

Toelichting incidentele weerstandscapaciteit:

1. De algemene reserve
Het saldo van de algemene reserve bedraagt per 31 december 2017 afgerond € 11,3 miljoen.
2. Bestemmingsreserves
De gemeente beschikt over een bestemmingsreserve bouwgrondexploitatie van € 3,090 miljoen (saldo 31-12-2017). Deze reserve moet voldoende van omvang zijn om de berekende risico's bij verliesgevende plannen af te dekken. In de reserve bouwgrondexploitatie is rekening gehouden met de berekende omvang van deze risico's. Het volledige saldo is hierdoor voor deze risico's gelabeld.
3. Stille en geheime reserves
We spreken van stille reserves indien activa lagere balanswaarden hebben dan de werkelijke waarde. Geheime reserves zijn activa die helemaal niet meer op de balans staan (boekwaarde nihil) maar die mogelijk nog wel een restwaarde hebben in het economisch verkeer. Hieronder zijn deze activa in twee onderdelen vermeld:
3.1 Gronden:
Onze gemeente beschikt over een aantal stille reserves bij de bouwgrondexploitatie. Dit betreft grexen die naar verwachting met € 210.000 winst kunnen worden afgesloten (zie paragraaf grondbeleid). Rekening houdend met het risicoprofiel bij deze complexen (€ 200.000) is dit bedrag € 10.000. Daarnaast is er nog sprake van stille reserve bij de overige gronden. Rekening houdend met nog te maken kosten in verband met verkoop is dit bedrag € 385.000, totaal € 395.000. Voorzichtigheidshalve is het bedrag gecorrigeerd voor risico en nog te maken kosten opgenomen in het overzicht van de weerstandscapaciteit.

3.2 Opstellen:

Gebouwen die niet meer van belang zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering kunnen worden afgestoten. Voor deze panden zal na verkoop de economische waarde kunnen worden toegevoegd aan de vermogenspositie voor het deel waarmee deze de boekwaarde overstijgt.

Voor overige activa is het niet goed mogelijk de in de waarden aanwezige stille of geheime reserves te bepalen, omdat de waarde sterk afhankelijk is van de gebruiksmogelijkheden en de marktvraag.

Structurele weerstandscapaciteit:

Bedrag * €1.000				
	2018	2019	2020	2021
B. Structurele weerstandscapaciteit				
Begrotingsruimte/ buffer (incl amendement, RD2016.111, RD2017.108; 114 en 117)	1.252	1.939	1.937	2.495
Structureel deel van het voordeel van het jaarrekeningsaldo 2017	120	120	120	120
Beschikbare weerstandscapaciteit:	1.372	2.059	2.057	2.615
Onbenutte belastingcapaciteit	2.781	2.781	2.781	2.781
Theoretische weerstandscapaciteit:	4.153	4.840	4.838	5.397

Toelichting structurele weerstandscapaciteit

De begrotingsruimte/buffer

In de begroting voor 2018 en verder heeft ons college ook rekening gehouden met de middelen voor nieuw beleid volgend uit het Raadsakkoord vertaald in het DIN. Daarna resteert de begrotingsruimte (buffer) zoals opgenomen in het recapitulatieoverzicht van de meerjarenbegroting 2018 t/m 2021 (pagina 124). De middelen die wegvallen door het tijdens de behandeling van de begroting aangenomen amendement over de verlaging van de OZB (€ 46.000 eenmalig ten laste van het begrotingsresultaat in 2018), de mutaties volgend uit de septembercirculaire en de begrotingswijzigingen als gevolg van de raadsbesluiten over de samenwerking I&A (RD2016.111) eenmalige frictiekosten ICT in 2018 en het toegekende krediet voor de overkapping van de gemeentewerf (RD2017.114) zijn hierin meegenomen.

De onbenutte belastingcapaciteit

Jaarlijks wordt in de mei/junicirculaire het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 vastgesteld. Dit zogenaamde redelijk peil is voor 2018 vastgesteld op 0,1952. Uitgaande van de laatst vastgestelde WOZ-waarden en de geraamde opbrengsten OZB is het gewogen gemiddelde tarief voor Kaag en Braassem berekend op 0,1212. De onbenutte belastingcapaciteit kan dan als onderstaand worden berekend:

Berekening werkelijk gewogen gemiddelde tarief voor toelating tot artikel 12	laatste taxatiewaarde
WOZ-waarde woningen	€ 3.000.895.103
WOZ-waarde niet woningen eigenaren en gebruikers samen	758.463.525
Geraamde OZB-opbrengst obv totaal WOZ-waarde	4.828.859
Geraamde onderdekking reiniging/ afvalstoffen	227.162
Geraamde onderdekking riolering	44.598
Geraamde OZB-opbrengst gecorrigeerd voor onderdekking	4.557.099
Gewogen gemiddelde OZB-tarief	0,1212
Onbenutte belastingcapaciteit t.o.v. het redelijk peil/ "toelatingstarief artikel 12"	
Redelijk peil conform meicirculaire 2017 voor toelating artikel 12	0,1952
Werkelijk gewogen gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente Kaag en Braassem	0,1212
Verschil (=weerstandstarief)	0,0740
Onbenutte belastingcapaciteit (=weerstandstarief * totale WOZ-waarde)	€ 2.781.169

FINANCIËLE KENGETALLEN

Met ingang van 2015 maken financiële kengetallen vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Algemeen beeld

Op basis van onderstaande beoordelingen kan worden geconcludeerd dat onze gemeente in het verslagjaar 2017 een redelijk tot goede financiële positie heeft. Vier van de zes kengetallen vallen in de minst risicovolle categorie en scoren daarmee “groen”. Pas als er meerdere kengetallen in de meest risicovolle categorie vallen, kan dit wijzen op een zwakke financiële positie. De aandacht richt zich op basis van onderstaande beoordeling vooral op de kengetallen solvabiliteit (oranje) en belastingcapaciteit (rood). In de “Notitie solvabiliteit en schuldenlast”, besproken in de raadswerkgroep financiën van 8 maart 2017, hebben wij aandacht geschonken aan de drie kengetallen die betrekking hebben op de schuldenpositie van onze gemeente: de netto schuldquote, de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en de solvabiliteit. Ook hebben we hierin een viertal maatregelen toegelicht, ter verbetering van deze posities. De belastingcapaciteit scoort in onze gemeente “rood”. Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde zit in het feit dat bij de berekeningen in de Coeloatlas wordt uitgegaan van een gemiddelde woningwaarde van € 209.000 terwijl in onze gemeente voor de berekening een gemiddelde waarde van € 253.000 geldt. Bij het kengetal belastingcapaciteit wordt dieper ingegaan op de oorzaak.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Jaarverslag jaar 2017		Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:		Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
netto schuldquote		81%	94%	78%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		71%	84%	70%
solvabiliteitsratio		26%	23%	28%
structurele exploitatieruimte		8%	1%	4%
grondexploitatie		13%	10%	14%
belastingcapaciteit		123%	118%	117%

1. Netto schuldquote

In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.

Kengetallen:

	Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
netto schuldquote	81%	94%	78%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

Oordeel

In 2017 is de netto schuldquote onder de 90% en komt daarmee gunstiger uit dan begroot. Met deze waarde van 78% komt het zelfs in een betere categorie van signaalwaarde uit dan begroot.

Oorzaak

Dat het percentage gunstiger uitvalt dan bij de begroting is voorzien heeft met name te maken met het feit dat er in 2016 een positiever resultaat was dan waar in de begroting 2017 mee gerekend was. Dit hogere resultaat was onder meer veroorzaakt door hogere baten vanuit het Rijk, die in de balans leidden tot een hogere rekeningcourantverhouding met het Rijk. Deze rekeningcourantverhouding die in de balans staat onder de uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar, moeten bij het berekenen van deze schuldquote in mindering worden gebracht op de bruto schuld. Deze netto schuld, die hierdoor een stuk lager was dan begroot, moet vervolgens worden gedeeld door de totale baten 2017 voor mutaties reserves. Deze baten waren in 2017 hoger dan begroot door een gunstigere vangnetuitkering en een hogere BBZ-uitkering dan begroot. De enerzijds lagere netto schuldquote en anderzijds hogere baten hebben beide geleid tot een lagere en daarmee betere netto schuldquote dan begroot.

De schuldquote wordt tevens beïnvloed door leningen die zijn doorgeleend aan derden (bijv. leningen aan sportverenigingen, personeelshypotheken). Om inzicht te krijgen in de effecten hiervan wordt als kengetal eveneens voorgeschreven de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Deze is in het onderstaande overzicht weergegeven.

2. Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.

Kengetallen:	Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	71%	84%	70%

Inzicht

De gecorrigeerde netto schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die zijn doorbetaald aan derden is geëlimineerd. De gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld en is in het verslagjaar 2017 goed.

Signaalwaarde

De netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen draagt dezelfde signaalwaarden als de netto schuldquote.

Oordeel

In 2017 is de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, voldoende en valt gunstiger uit dan begroot.

Oorzaak

Dat ook dit kengetal gunstiger uitvalt dan bij de begroting werd voorzien heeft dezelfde oorzaak als toegelicht bij het kengetal van de netto schuldquote.

Perspectief

Hoewel bovenstaande percentages binnen de grenzen van het minst risicovolle gebied blijven, en daarmee “groen” scoren, verwachten we in de jaren 2018-2025 dat deze percentages wel verder oplopen als gevolg van geplande grote investeringen voor onder meer onderwijshuisvesting en de buitenruimte. In de Perspectiefnota 2019 en bij toekomstige raadsvoorstellen voor investeringen en in de begrotingen zal daarom expliciet aandacht worden besteed aan de gevolgen van deze besluiten voor de financiële positie van de gemeente, zodat uw raad deze informatie mee kan nemen in de besluitvorming.

3. Solvabiliteitsratio

In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Kengetallen:	Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
solvabiliteitsratio	26%	23%	28%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Oordeel

De solvabiliteitsratio gestegen ten opzichte van het vorige verslagjaar, valt gunstiger uit dan begroot voor dit verslagjaar en houdt de beoordeling neutraal.

Oorzaak

De leningenpositie heeft een sterke invloed op de verhouding tussen vreemd vermogen en eigen vermogen en daarmee op de solvabiliteit waarbij het eigen vermogen wordt afgezet tegen het totale vermogen. De leningenpositie in onze gemeente is in belangrijke mate beïnvloed door Braassemerland, waarvoor in de voorliggende jaren aanzienlijke geldleningen zijn aangetrokken. Dat dit kengetal gunstiger uitvalt dan in de begroting 2017 was verwacht, heeft als oorzaak het hogere resultaat dan begroot voor 2016. Dit resultaat is voor een belangrijk deel toegevoegd aan de algemene reserve. Deze hogere dotatie aan de algemene reserve was nog niet bekend bij het opstellen van de begroting 2017 en dus ook nog niet hierin verwerkt. Ook in 2017 is het resultaat na bestemming hoger dan begroot en dit heeft ook een positieve afwijking ten opzichte van de solvabiliteitsratio in de begroting 2018.

Perspectief

Ook hier geldt dat exploitatieoverschotten zorgen voor een toename van het eigen vermogen en daarmee een positief effect hebben op de solvabiliteitsratio. Ook in de periode 2018-2021 zal de solvabiliteitsratio naar verwachting verder verbeteren. Of deze verbetering doorzet na 2021 is voor een groot deel afhankelijk van de mate waarin we in staat zijn om het wegvallen van de inkomsten uit precarioheffing vanaf 2022 op kunnen vangen en een positief begrotingsresultaat kunnen blijven realiseren.

4. Kengetal structurele exploitatieruimte

In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.

Kengetallen:	Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
structurele exploitatieruimte	8%	1%	4%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Een positief percentage geeft aan dat de structurele baten van de gemeente toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
Begrotingsruimte > € 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = € 0	neutraal
Begrotingsruimte < € 0	meest risicovol

Oordeel

Het jaarrekeningresultaat geeft een structureel exploitatieoverschot en krijgt daarmee een “groene” score.

Perspectief

In het meerjarenperspectief blijft een structureel exploitatieoverschot zichtbaar. Vanuit een duurzaam financieel beheer is dit ook het beleid dat we nastreven. Er moet voldoende weerstand blijven om toekomstige risico's op te kunnen blijven vangen. Daarnaast streven we een verbetering van de solvabiliteitsratio en een verbetering van de netto en effectieve schuldquote na. Een positieve waarde van de structurele exploitatieruimte helpt hier aan mee. Overigens moet hier wel een kanttekening bij worden geplaatst. Op basis van de huidige inzichten moeten we er vanuit gaan dat onze inkomsten vanaf 2022 structureel € 2,7 miljoen lager zullen zijn als gevolg van het afschaffen van de precarioheffing per 1-1-2022. Daarnaast bestaan er ambities voor nieuwbouw onderwijshuisvesting en duurzaamheid en liggen er grote opgaven voor het beheer en onderhoud van de buitenruimte, zoals het beheer en onderhoud van kunstwerken (bruggen) en (land- en tuinbouw-)wegen. In de Perspectiefnota 2019-2022 wordt dit zichtbaar en bij de begroting 2019-2022 zal de taakstelling voor de komende jaren bekend zijn. De raad zal dan keuzes moeten maken en maatregelen moeten treffen om ook vanaf 2022 een structureel begrotingsoverschot te kunnen blijven behouden.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetallen:	Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
grondexploitatie	13%	10%	14%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijze veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkoop. Het risico of dit wel of niet lukt is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	neutraal
> 35%	meest risicovol

Oordeel

Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente in het verslagjaar 2017 een gezonde grondpositie heeft. Het percentage ligt iets hoger dan begroot, maar wel lager dan in 2016.

Oorzaak

In 2016 zijn de grondexploitaties tussentijds geactualiseerd op basis van de gewijzigde richtlijnen voor grondexploitaties. Bij deze actualisatie zijn historische kosten afgeboekt en deelgrondexploitaties afgesloten. Dit heeft een grote impact gehad op de boekwaarde van de grondexploitaties. Hierdoor is dit kengetal sterk verbeterd ten opzichte van de voorgaande jaren. Dat het percentage nu hoger ligt dan het percentage in 2016 en daarmee iets is verslechterd, komt door gewijzigde regelgeving voor de verslaglegging van grondexploitaties en door het aantrekken van de markt. Door het aantrekken van de markt konden getroffen verliesvoorzieningen vrijvallen, waardoor de correctie op de boekwaardes door de verliesvoorzieningen lager is geworden en de boekwaardes per saldo hoger. Door wijziging in de regelgeving mogen we in de grondexploitaties geen risicoreserveringen meer opnemen die niet financieel kunnen worden onderbouwd. De reservering voor posten onvoorzien is nu overgeheveld naar de reserve grondexploitaties.

Perspectief

Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd en worden de verwachte kosten en opbrengsten en de parameters door de organisatie met een toets van de accountant opnieuw beoordeeld. Verondersteld mag dan ook worden dat de huidige boekwaarden, verminderd met de daarvoor beschikbare verliesvoorzieningen, in de komende jaren kunnen worden “terugverdiend” met de opbrengsten uit de grondverkoop. In de loop van de jaren daalt het percentage verder, onder andere door geplande grondverkoop voor de complex Braassemerland, deelgebied West End.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetallen:		Verslag 2016	Begroting 2017	Verslag 2017
belastingcapaciteit		123%	118%	117%

Inzicht

Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Bij de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt in onze gemeente uitgegaan van 100% kostendekkendheid. In deze tarieven is derhalve geen belastingcapaciteit aanwezig. Afwijking van het landelijk gemiddelde vergt een nadere analyse van de hoogte van de lasten die bij deze onderdelen worden gemaakt en de mate/wijze waarin deze worden doorbelast in de tarieven. De capaciteit bij de OZB kan worden afgelezen door het tarief te vergelijken met het landelijk gemiddelde en in absolute zin door de ruimte van het eigen tarief in vergelijking tot de artikel 12-norm.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Oordeel

In onze gemeente ligt de gemiddelde belastingdruk in het verslagjaar 2017 17% boven het landelijk gemiddelde tarief en is daarmee hoog, maar wel verbeterd ten opzichte van 2016. Dit betekent dat er weinig ruimte is om de belastingtarieven verder te verhogen. Echter vergeleken met de artikel 12-norm is die ruimte er wel, zie hiervoor pagina 53 over de onbenutte belastingcapaciteit.

Oorzaak

OZB

Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt ruim 2% lager dan het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde zit in het feit dat bij de berekeningen in de Coeloatlas wordt uitgegaan van een landelijke gemiddelde woningwaarde van € 209.000 (waarde 1-1-2016 voor aanslag 2017) terwijl in onze gemeente voor de berekening een gemiddelde waarde van € 253.000 geldt. De hogere woonlasten op dit onderdeel bestaan dus uit een hogere gemiddelde woningwaarde in onze gemeente ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Voor niet- woningen ligt het tarief ruim 32% lager dan het landelijk gemiddelde. De OZB-heffing drukt in onze gemeente dus zwaarder op de woningen en minder zwaar op de niet-woningen ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Perspectief

OZB

In het raadsakkoord “Anders denken, anders doen” is één van de doelen voorkomen van lastenverhoging en zo nodig een heroverweging van de niet-wettelijke gemeentelijke taken. In de praktijk heeft uw raad dit vertaald naar het jaarlijks maximaal laten stijgen van de belastingen met de prijsindex. Voor 2018 heeft uw raad vastgesteld deze prijsindexatie incidenteel niet toe te passen. Wat het tarief in de jaren daarna gaat worden, is afhankelijk van het raadsakkoord van de nieuwe raad in 2018 en de ontwikkelingen in de komende jaren. Landelijk zien we een tendens dat de OZB-waarden stijgen en dat deze in de Randstad harder stijgen dan in de andere regio's van het land.

Afvalstoffenheffing

Bij de afvalstoffenheffing ligt het tarief voor meerpersoonshuishoudens boven het landelijk gemiddelde en voor eenpersoonshuishoudens onder het landelijk gemiddelde. Uw raad heeft besloten om per 1 januari 2018 Diftar in te voeren. De tarieven voor 2018 zijn naar beneden bijgesteld, waarmee het ten opzichte van het landelijk gemiddelde positiever zal uitvallen. In 2018 wordt het scheidingsgedrag gemonitord en vanaf 2019 worden de tarieven (deels vast, deels variabel) hierop aangepast. Welke gevolgen dit precies gaat hebben op de afvalstoffenheffing zal in de komende jaren duidelijker worden en per huishouden verschillen.

Rioolheffing

De rioolheffing is in onze gemeente de koploper als het gaat om de afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Deze is fors hoger dan het landelijk gemiddelde. In 2016 is het GRP geactualiseerd en bij de Perspectiefnota 2017 is het tarief naar beneden bijgesteld tot € 262 in 2017. In het in 2016 bijgestelde GRP 2014-2018 wordt voor de tarieven uitgegaan van een jaarlijkse stijging van 1%, vermeerderd met de prijsindex. Eind 2018 wordt het GRP 2019-2023 vastgesteld en worden de tarieven voor 2019 e.v. duidelijk.

Paragraaf 3 – Onderhoud kapitaalgoederen

Introductie

De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De gemeente beschikt over kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, kunstwerken, riolering, speelvoorzieningen, groen en water. Vanzelfsprekend moeten deze kapitaalgoederen worden onderhouden. Door middel van visies, beleidsplannen en beheerplannen wordt richting gegeven aan het meerjarig beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen. Het onderhoud gebeurt op een sobere en doelmatige wijze, waarbij wordt voldaan aan wettelijke richtlijnen. In 2017 is de buitenruimte onderhouden aan de hand van het IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte).

Inhoud IBOR

- Budget: Met het aannemen van het IBOR (in 2015 door de raad aangenomen) is ook het budget verruimd. Het budget is voldoende gebleken om het afgesproken kwaliteitsniveau te behalen.
- Extra middelen: Met de inzet van extra middelen voor het IBOR zijn extra wensen uitgevoerd: de parels. Voorbeelden van parels zijn hanging baskets, vogelkijkscherm De Hemmen en het opknappen van rotonde Veenderveld.
- Kwaliteitsniveaus: Sinds 2016 signaleert onze eigen buitendienst de door ons meegegeven kwaliteitsniveaus van de verschillende beheersonderdelen in de openbare ruimte. Deze lijn is in 2017 voortgezet en gebeurt volgens het principe schoon, heel, veilig.
- IBOR en inwoners: In 2017 is aandacht gegeven aan bewonersparticipatie. Een drietal inwonersschouwen zijn georganiseerd als pilot. Het vervolgetraject wordt verder verkend en besproken in 2018.

Kredieten en exploitatie

- Afgelopen jaar zijn de budgetten voor alle onderdelen aan de hand van het IBOR verdeeld en toereikend gebleken.
- Kredieten en exploitatie zijn veranderd aan de hand van nieuwe BBV-regels. Dit houdt in dat budget ten behoeve van vernieuwing van areaal gekapitaliseerd wordt (is activeren en jaarlijks afschrijven).

Reconstructie en vervanging

Uitvoering van integrale combinatiewerken zorgen doorgaans voor lange doorlooptijden. Als ze jaaroverschrijdend zijn moeten resterende budgetten over het jaar heen getild worden naar het nieuwe begrotingsjaar. Het beschikbaar gestelde budget van 2017 werd geheel benut door overplanning. De projecten zijn omschreven in het projectenboek met de huidige status van het project.

Bijzonderheden:

- De reconstructies Van Woudeweg Woubrugge, Lindenlaan Leimuiden en restant Dijkstraat Roelofarendsveen worden begin 2018 afgerond.
- Groot onderhoud-projecten zoals de Boekhorsterweg, Abdij van Rijnsburglaan en de Alkemadelaan zijn afgerond in 2017.

- Een aantal integrale combinatieprojecten zijn in 2017 opgestart en in voorbereiding. Uitvoering van deze projecten vindt plaats in 2018: Kerklaan Leimuiden, Herenweg Rijnsaterwoude, Sotaweg Roelofarendsveen, Sotaweg/Spireastraat Roelofarendsveen, Westeinde/ Fransche brug Roelofarendsveen.

PARTICIPATIEPROCES RAAD EN INWONERS

In het afgelopen jaar is verdere invulling gegeven aan het raadsbrede akkoord 'Anders denken, anders doen'. De inwoners die betrokken zijn bij integrale werken worden aan de hand van kaders gevraagd aanvullingen te geven die verwerkt worden in een definitief ontwerp. Het voorbereidingstraject is wel langer maar in de uitvoering wordt minder tot geen weerstand ervaren. Ook zijn bij wijze van proef enkele inwonersschouwen georganiseerd in samenwerking met de dorpsraden van Woubrugge en Hoogmade en woningcorporatie Meerwonen in Oude Wetering. In 2018 wordt verder nagedacht over het betrekken van bewoners bij de openbare ruimte en daarbij zal de richtlijn Participatief Werken verder tot uitvoering worden gebracht.

KAPITAALGOEDEREN IN OPENBARE RUIMTE

Algemeen

In 2017 is de vastgestelde duurzaamheidsagenda verder uitgewerkt. Zo is in ieder college- en raadsvoorstel duurzaamheid een aandachtspunt. Ook met de diverse woningcorporaties zijn hierover afspraken gemaakt. Dit jaar is verdere invulling gegeven aan de duurzaamheidsagenda. Zo wordt nu bij ieder project nagedacht over toepassingen van duurzaamheidsmaatregelen.

Gebouwen

De gemeente bezit gebouwen. Die gebouwen worden beheerd en onderhouden aan de hand van een meerjarig onderhoudsplan (MOP) dat door de raad wordt vastgesteld en eens in de drie jaar wordt geactualiseerd. In 2015 heeft de laatste actualisatie van het MOP plaatsgevonden. Het bedrag dat per jaar gemiddeld nodig is voor de uitvoering van het MOP wordt jaarlijks in de voorziening onderhoud gebouwen gestort.

Het gebouwenonderhoud is gesplitst in dagelijks en planmatig (groot) onderhoud. Dit biedt de mogelijkheid om het planmatig (groot) onderhoud ten laste van de voorziening te brengen en het dagelijks onderhoud uit de exploitatiebegroting te dekken.

Binnen het areaal gebouwen is een splitsing gemaakt tussen gebouwen die we willen behouden, de vaste voorraad, en gebouwen die afgestoten worden, de losse voorraad. Van de 19 af te stoten gebouwen zijn er vier reeds overgedragen aan een derde partij (verkocht of in gebruik gegeven).

Bij de vaste voorraad wordt er sober en doelmatig onderhoud uitgevoerd. De losse voorraad wordt in stand gehouden en alleen het hoog nodige onderhoud wordt gedaan. Uitgangspunt is dat de gebouwen technisch in orde zijn en voldoen aan de eisen van veiligheid. Dit vormt een mogelijk risico wanneer bijvoorbeeld een installatie het begeeft. Door het sobere en doelmatige onderhoud is op de voorziening onderhoud gebouwen geld bespaard waardoor deze risico's ondervangen kunnen worden. De voorziening is toereikend om een aantal risico's op te kunnen vangen. Ondertussen blijft het doel om de losse voorraad af te stoten en slimmer en effectiever om te gaan met de gebouwen die de gemeente wil behouden.

De vaste voorraad gebouwen wordt goed onderhouden. Hierbij probeert men ook te denken in duurzame oplossingen en materialen. In het huidige MOP is geen rekening gehouden met mogelijke duurzame investeringen. Duurzame investeringen worden op dit moment niet tot nauwelijks gedaan omdat er geen geld voor is gereserveerd. In 2018 moeten de voorbereidingen starten voor een herziening van het MOP. Bij deze herziening zullen duurzame investeringen in overweging worden genomen.

Wegen

Kaders waarbinnen het wegbeheer wordt uitgevoerd zijn: de CROW-richtlijnen, de geldende Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR), het eerdergenoemde IBOR en de samenwerkingsovereenkomst met het hoogheemraadschap van Rijnland.

Het hoogheemraadschap van Rijnland is vanaf 2014 bezig met de voorbereiding en uitvoering van het programma 'kadeverbetering' binnen zijn beheergebied. Als gemeente dragen we bij aan de uitvoering van dit plan. Hiervoor is in de begroting een bedrag beschikbaar gesteld van € 2,5 miljoen, waarvan jaarlijks in 2014 t/m 2017 € 625.000 uit de algemene reserve, via de reserve wegen naar de exploitatie wordt overgeboekt. In 2017 zijn de volgende projecten afgerond: polder Vierambacht (Boddens Hosangweg/Vierambachtsweg), Woudsedijk Zuid en de Wassenaarsche polder (Vriezeloop Zuid). Projecten Noordeinde Hoogmade, Groenewoudsekade en Woudsedijk Zuid zijn momenteel in uitvoering. Afrekening van deze projecten gebeurt nadat alles gereed is en daarom schuift het beschikbare geld mee naar 2018.

Budgetoverheveling

Vanuit het project 'kadeverbetering' en Groenewoudsekade wordt respectievelijk € 375.328 en € 40.000 vanuit het budget groot onderhoud wegen meegenomen naar 2018. Tevens lopen de werkzaamheden ten behoeve van digitaliseren wegenlegger nog door in 2018 en wordt € 27.774 vanuit het budget beheer van wegen meegenomen naar 2018.

Riolering

De kaders waarbinnen het beheer en onderhoud van de riolering vallen, komen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2014 - 2018 (GRP) en de (financiële) actualisatie uit 2016.

Goed planmatig en doelmatig beheer van de riolering is essentieel voor:

- een goede inzameling en transport van het afvalwater;
- het verminderen van vervuiling van het oppervlaktewater, bodem en grondwater (verbeteringen waterkwaliteit);
- een goede inzameling en verwerking van het hemelwater en grondwater.

In 2017 is in het kader van het Basis Rioleringsplan (BRP) het complete rioleringsstelsel functioneel doorgerekend. Functionele maatregelen (of verbetervoorstellen) om de riolering aan het huidige beleid te laten voldoen worden begin 2018 opgesteld. Voorbereidende werkzaamheden voor het nieuwe GRP zijn opgestart en lopen door tot einde eerste kwartaal van 2018. Aansluitend wordt het nieuwe GRP opgesteld en (ter vaststelling) aan de raad aangeboden.

Daarnaast zijn bij de hierboven genoemde integrale combinatieprojecten ook diverse rioolwerkzaamheden uitgevoerd.

Watergangen

Het kader waarbinnen het beheer en onderhoud van de watergangen wordt uitgevoerd is de legger van het hoogheemraadschap van Rijnland. Op basis hiervan is het baggerplan 2014 – 2023 opgesteld. De watergangen zijn verdeeld in primaire watergangen en overige watergangen. De primaire watergangen zijn de hoofdverbindingen in het watersysteem; Rijnland is verantwoordelijk voor het onderhoud van primaire watergangen. De eigenaren van de percelen langs de primaire watergangen, waaronder de gemeente, zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de oevers, inclusief beschoeiingen en hebben een ontvangstplicht van verwijderde waterplanten, drijfvuil, takken en baggerspecie. Voor de overige watergangen geldt dat in het stedelijk (bebouwd) gebied de eigenaren de onderhoudsplichtigen van deze watergangen zijn. In het landelijk gebied zijn dat de eigenaren van de aan het water grenzende percelen, zogenaamde aangelanden. In 2017 hebben de baggerwerkzaamheden plaatsgevonden bij de Achterweg, Oostveenweg, Regenboogweg, Korte en Lange Dwarsweg, Molenweg, Bovenweg, Ripselaan, Korte Oostweg en een gedeelte Galgekade.

Het beheer en onderhoud van beschoeiingen vind plaats door visuele inspecties en de uitvoering geschiedt op basis van prioriteitstelling. In 2017 zijn beschoeiingen vervangen in Leimuiden (Burgemeester Bakhuizenlaan, 300 m.), Rijsaterwoude (Suyderbon, 90 m.) en Nieuwe Wetering (Voorweg, 210 m.). De begroeiing in de watergangen wordt jaarlijks verwijderd zodat de doorstroom van het water niet stagneert. Deze werkzaamheden zijn in het bestek maaien bermen en sloten/ watergangen meegenomen.

Groen

Aanplant van nieuwe beplantingen hebben op diverse locaties plaatsgevonden. Veelal in combinatie met een reconstructiewerk. Zo is nieuwe aanplant gerealiseerd in Leimuiden (Wilgenlaan en Meidoornplein), Rijsaterwoude (Suyderbon), Rijsaterwoude (Kerkweg) en in Roelofarendsveen (omgeving Gruttohof).

De risicobomen in de gemeente zijn opnieuw gecontroleerd conform de VTA-controle. Alle acties die uitgevoerd moesten worden zijn gedaan binnen de beschikbaar gestelde middelen. In totaal zijn er 31 bomen verwijderd in 2017 en zijn er 68 teruggeplant. De bestaande plantvakken zijn gecontroleerd op kwaliteit en waar nodig voorzien van aanvullende beplanting.

Budgetoverheveling

Project Van Woudeweg Woubrugge is in de afrondende fase. Aanplanting van groen vindt plaats in voorjaar 2018. Het resterende budget 2017 van € 16.854 wordt vanuit het budget openbaar groen meegenomen naar 2018.

De afronding van de projecten vervangen bomen Krabbescheer in Woubrugge (€ 24.115) en het opknappen van de rotonde Veenderveld (€ 17.789) vindt plaats in 2018. Ook dit budget vanuit beheer openbaar groen wordt meegenomen naar 2018. Totaal voor groen: € 58.758.

Speelvoorzieningen

In 2017 zijn alle speeltoestellen gekeurd door Repcon. Aan de hand van deze keuring zijn er herstel- en vervangingswerkzaamheden uitgevoerd. In 2017 heeft daarnaast het participatietraject voor de renovaties plaatsgevonden. Verder zijn er twee speelvoorzieningen gerealiseerd vanuit de burgerinitiatieven (voetbalkooi in Hoogmade en aanpassing van de omgeving van de Citybox in Roelofarendsveen).

Civiele kunstwerken (bruggen, kademuren en duikers)

Door de aanwezigheid van veel water binnen de gemeentegrenzen bezit de gemeente relatief veel civiele kunstwerken. In het areaal zitten 10 beweegbare bruggen die jaarlijks geïnspecteerd worden en een onderhoudsbeurt krijgen. Optredende storingen worden verholpen. De bediening van de beweegbare bruggen in het vaarseizoen (15 april – 15 oktober) is uitbesteed. In 2017 zijn diverse onderhoudswerkzaamheden aan bruggen uitgevoerd, zoals betonreparaties aan diverse betonnen bruggen. In 2017 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart voor renovatie van de Doesbrug. De uitvoering vindt plaats in 2018. Daarnaast heeft afgelopen jaar aan de volgende bruggen groot onderhoud plaatsgevonden: Westeinde brug, Geestweg brug en Zuidbrug te Roelofarendsveen en de Comriekade te Woubrugge.

De kaders en maatregelen voor het beheer en onderhoud van het areaal civiele kunstwerken zijn vastgelegd in het beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2014-2018. Dit onderhoudsplan is gebaseerd op een inventarisatie en inspectie van 176 kunstwerken. In 2016 is het beheerbeleidsplan gedeeltelijk geactualiseerd. In 2017 zijn voorbereidende werkzaamheden gestart voor een nieuw beheerbeleidsplan. In 2018 wordt het beheerbeleidsplan verder uitgewerkt en vastgesteld.

Openbare verlichting

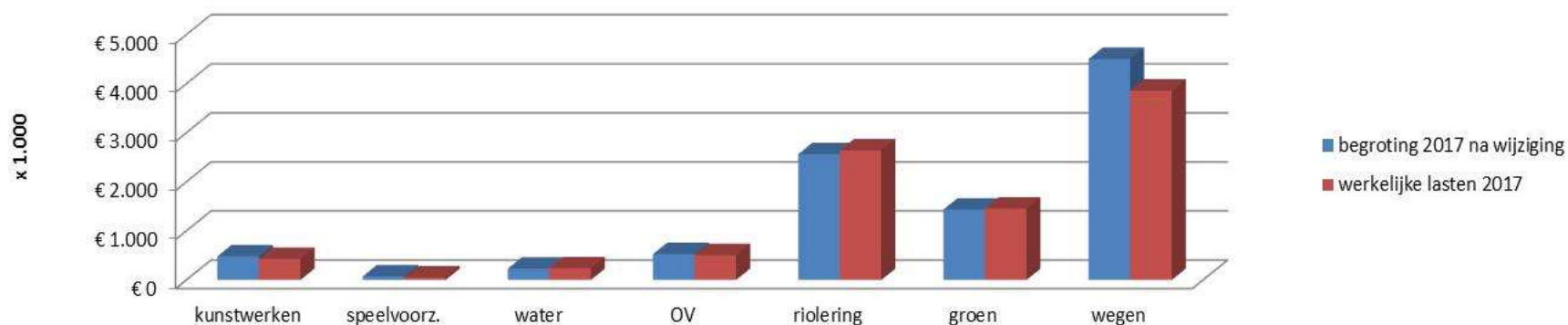
Groot onderhoud wordt integraal in reconstructieprojecten opgepakt. Het dagelijks onderhoud van de lichtmasten is uitbesteed aan ZIUT. Eind 2017 is het meerjarig onderhoudscontract met ZIUT voor de openbare verlichting ingegaan voor een periode van 4 jaar met de optie voor verlenging van nog eens 4 jaar.

Budgetoverheveling

Project Van Woudeweg Woubrugge is in de afrondende fase. Onderhoud openbare verlichting vindt plaats in voorjaar 2018. Het resterende budget 2017 van € 5.170 wordt vanuit het budget openbare verlichting meegenomen naar 2018.

Financiële kaders

In onderstaande grafiek zijn de geraamde en de werkelijke lasten voor 2017 weergegeven.

Paragraaf 4 – Financiering

In de financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 18 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.

Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- de rentevisie;
- het kredietrisicobeheer;
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 16). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

RENTERISICOBEEHER

Wet Fido en financiering

De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet

De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Voor 2017 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 4,9 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering dient er rekening mee te worden gehouden dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt. In het onderstaande overzicht is zichtbaar dat de kasgeldlimiet in 2017 niet is overschreden, aangezien de gemeente gedurende het afgelopen jaar een overschot aan middelen heeft gehad.

Gemiddelde netto-vlottende schuld 2017	bedrag x€1.000
	overschot middelen (-) netto vlottende schuld (+)
1e kwartaal	-9.245
2e kwartaal	-11.248
3e kwartaal	-15.871
4e kwartaal	-14.402

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op vaste schuld bedraagt daardoor in 2017 € 11,5 miljoen. In 2017 is voor € 1,976 miljoen afgelost en er waren geen leningen met een renteherziening, waardoor de renterisiconorm niet is overschreden.

Rente

De Euriborrentes liggen nog altijd onder de 0%. Dat de rente zo laag is, komt vooral doordat de Europese Centrale Bank (ECB) een ongekend ruim monetair beleid voert om de economische groei in het eurogebied te ondersteunen. In lijn met het voorlopig onveranderde rentebeleid van de ECB is de kortetermijnrente dit jaar stabiel gebleven tot rond de -0,33% ultimo 2017. Ook het EONIA rentetarief (daggeldrente rekening-courant schatkist) is dit jaar stabiel gebleven tot rond de -0,35% ultimo 2017. Zowel bij de BNG als bij het rijk is de rente, indien die negatief was, bij het uitzetten van gelden gelijkgesteld aan nul.

De rente op staatsleningen is mede onder invloed van een aantrekkende inflatie en een minder actief aankoopbeleid van obligaties van de ECB, het afgelopen jaar weer wat gaan oplopen. De rente voor langlopende leningen had daardoor een wat grilliger verloop en komt uit op 1,12% ultimo 2017 (10 jaar vast (fixe) BNG).

De gemiddelde rente over de leningenportefeuille bedroeg in 2017 4,34%. Dit komt doordat de afgesloten leningen verschillende looptijden hebben met een vaste rente. Bij laagblijvende rente op de kapitaalmarkt is de verwachting dat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille in 2020 zal gaan dalen door het aflopen en herfinancieren van langlopende leningen in 2019 tegen een gunstiger rentetarief.

KREDIETRISICOBEEHEER

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het rijk mag houden. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 431.041 in

2017. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (EONIA/ daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). De stand in de schatkist per 31 december 2017 is voor de gemeente € 8.916.431 (r/c saldo) en € 0 (depositosaldo). In onderstaande tabel is zichtbaar dat gerekend over een heel kwartaal het op dagbasis buiten de schatkist aangehouden bedrag, gemiddeld niet hoger is dan het drempelbedrag ad € 431.041.

bedrag x€1.000	
Gemiddeld buiten de schatkist aangehouden bedrag 2017	
1e kwartaal	248
2e kwartaal	342
3e kwartaal	228
4e kwartaal	375

Verstreckte leningen en uitgezette leningen

De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstreckt aan woningbouwcorporaties, verenigingen/ stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstreckt). Eind 2017 is er aan (door)verstreckte leningen een boekwaarde van € 4,8 miljoen.

Verstreckte gemeentegaranties

De gemeente Kaag en Braassem staat eind 2017 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,5 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheke op woningen van inwoners ad € 2,4 miljoen. Dit betreft afloop van in het verleden verstreckte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheke op woningen voor andere garantiestellingen stellen we ons terughoudend op). Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan woningbouwcorporaties ten bedrage van € 23,6 miljoen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrecken.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrecken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden. Het WSW heeft met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties 'Stichting Woondiensten Aarwoude' en 'Stichting MeerWonen', tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (=wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)).

GEMEENTEFINANCIERING

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (Iv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het gerealiseerde EMU-saldo over boekjaar 2017 +/- € 0,1 miljoen (= tekort).

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Uit de jaarcijfers 2017 is een financieringsoverschot van € 15 miljoen zichtbaar (excl. jaarrekeningresultaat). Dit zal voornamelijk ingezet worden voor de financiering van de bouwgrondcomplexen ad € 8 miljoen. Het resterende financieringsoverschot zal de komende jaren minder worden door het aflossen van langlopende leningen enerzijds en geplande investeringen anderzijds. In 2017 zijn er geen langlopende of kortlopende leningen aangetrokken.

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille 2017:

Mutaties in de leningenportefeuille 2017		bedrag x€ 1.000
Stand per 1 januari		57.756
Nieuwe leningen		0
Reguliere aflossingen		1.976
Vervroegde aflossingen		0
Stand per 31 december		55.780
Gemiddeld rentepercentage		4,34%

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze

Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

RENTETOEREKENING EN RENTERESULTAAT

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 3,51%); waarbij het renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond (= 3,50%). Het financieringsresultaat voor 2017 komt dan uit op € 5.602 nadelig.

De rekenrente in 2017 is hiermee nog steeds hoger dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Doordat de afgesloten leningen verschillende looptijden hebben met een vaste rente, is het niet mogelijk direct volledig mee te bewegen met de rente op de kapitaalmarkt. Bij laagblijvende rente op de kapitaalmarkt zal de rekenrente geleidelijk aan ook gaan dalen door het aflopen en (her)financieren van leningen tegen een gunstiger rentetarief.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden zijn toegerekend.

Renteschema 2017				
De externe rentelasten over de korte en lange financiering			€ 2.485.315	
De externe rentebaten (idem)	-/-		€ 135.845	
Saldo rentelasten en rentebaten			€ 2.349.470	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ 469.341		
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€ 171.603		
	-/-		€ 640.944	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			€ 1.708.526	
Rente over eigen vermogen			€ 0	
Rente over voorzieningen			€ 251.906	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			€ 1.960.432	3,51%
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 1.954.830		3,50%
Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury			€ 5.602	0,01%

Paragraaf 5 – Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan burgers, beleids- en bestuurlijke processen, als de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning. De bedrijfsvoering en de daarbij behorende interne ondersteunende en dienstverlenende disciplines zijn:

- Control
- Financiën
- Juridische Zaken
- Personeel en organisatie
- Communicatie
- Administratie, Inkoop, Facilitaire zaken
- ICT en informatiebeheer

Met uitzondering van Control is de bedrijfsvoering bij de gemeente Kaag en Braassem ondergebracht binnen één afdeling. Control is belegd in een afzonderlijke eenheid met een onafhankelijke positie in de organisatie en valt rechtstreeks onder de gemeentesecretaris.

Hieronder lichten we de belangrijkste bedrijfsvoering onderdelen toe die in 2017 naast de reguliere werkzaamheden extra inspanningen hebben geleverd om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

AMBTELIJKE ORGANISATIE EN PERSONEEL EN ORGANISATIE

De ambtelijke organisatie van onze gemeente is een professionele organisatie die dienstbaar is aan de samenleving en het bestuur van Kaag en Braassem. Twee jaar geleden zijn we begonnen met een verdere doorontwikkeling van de organisatie.

Deze organisatie:

- heeft een regiefunctie bij de ontwikkeling en uitvoering van maatschappelijke en ruimtelijke taken;
- bereikt efficiënt, effectief en klantgericht maatschappelijke doelen door samen te werken;
- benut en stimuleert eigen verantwoordelijkheid van burgers, bedrijven en instellingen;
- communiceert open en duidelijk;
- heeft aandacht voor de vraag naar en het leveren van producten en diensten;
- ontvangt waardering van de burger voor de producten en dienstverlening die worden geleverd en zij laat leveren.

Vanaf 1 januari 2016 bestaat de organisatie uit drie eenheden: Ontwikkeling, Dienstverlening en Bedrijfsvoering. Deze organisatiestructuur moet ons helpen toe te groeien naar een organisatie die bestaat uit een vaste ambtelijke kern met daaromheen een flexibele schil die wordt geactiveerd afhankelijk van de vraag. Zo kan de organisatie altijd kwalitatief goede invulling geven aan taken en rollen die op dat moment gevraagd worden. Op dit moment beschikt de gemeentelijke organisatie van Kaag en Braassem over 147,07 fte incl. 2,11 fte griffie. Dit is 5,52 fte per 1000 inwoners. Van deze 147,07 fte is momenteel 19,58 fte vacant. Dit houdt dus in dat de bezetting 127,49 fte bedraagt, dit is 4,79 per 1000 inwoners.

Omdat de gemeentelijke organisatie een aantal vacatures kent wordt extern ingehuurd om deze vacatures deels in te vullen. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kunnen worden opgevangen. Onder externe inhuur vallen ook de kosten voor onderhoud in de buitenruimte en schoonmaak, welke worden uitgevoerd door de SWA. In totaal bedroeg de externe inhuur in 2017 € 2.073.086. Ten opzichte van de totale loonsom van € 8.897.626 is dit 23,29%.

Binnen de afdeling Bedrijfsvoering zijn alle bedrijfsvoeringstaken van de ambtelijke organisatie ondergebracht. Het merendeel van de bedrijfsvoeringsonderdelen wordt tot de overhead gerekend. Sommigen hanteren het onderscheid tussen directe kosten en indirecte kosten. Indirecte kosten gelden dan als overhead. Anderen onderscheiden primaire en secundaire activiteiten, en de secundaire activiteiten zijn dan de overhead. Deze definities overlappen elkaar voor een deel. Zonder een duidelijke definitie is het niet zinvol om te spreken over overheadpercentages. Er bestaat ook een meer uitgewerkte definitie van overhead: het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning. Bij meting volgens deze definitie blijken de verschillen tussen sectoren en tussen organisaties in dezelfde sector zeer groot te zijn. Dit varieert tussen circa 12% voor zeer uitvoerende organisaties en ruim 40% voor overheidsorganisaties. Als organisatie doen wij voortdurend onderzoek en benchmarking naar onze eigen gemeentelijke overhead. Naar aanleiding hiervan kijken wij of de overhead verder kan worden gereduceerd in 2018 en verder. Onze overhead bedraagt in 2017 € 7.497.902. Uitgedrukt in een percentage van de totale lasten, zijnde € 56.338.008 bedraagt dit percentage 13,3%. Uitgedrukt per inwoner bedragen de apparaatskosten € 284,29 per inwoner.

FINANCIËN

Al een aantal jaren zijn we bezig met de vernieuwing van de P&C-cyclus en -producten met als doel de raad beter te bedienen en om daarbij de informatie te geven die nodig is om heldere kaders te kunnen stellen, de voortgang scherper te controleren en de mogelijkheid te bieden om sneller bij te sturen, indien nodig. Daarnaast heeft de vernieuwing van de planning & controlfunctie tot doel om de financiële sturing in de ambtelijke organisatie te versterken. Dit is ook in 2017 verder voortgezet. Nadat in 2017 de jaarrekeningtool is geïmplementeerd voor de jaarrekening 2016, is ook de begroting 2018 beschikbaar gekomen via de begrotingstool. Zie hiervoor www.jaarrekeningkaagenbraassem.nl en www.begrotingkaagenbraassem.nl.

Ten opzichte van 2016 (verslagjaar 2015: 50%) heeft in 2017 (verslagjaar 2016) ongeveer 80% van de gemeenten een goedkeurende controleverklaring van de accountant gehad. Onze jaarrekening 2016 is voor de zomervakantie met een goedkeurende verklaring van de accountant door de gemeenteraad vastgesteld en voor 15 juli bij de provincie ingediend. Dit komt vooral door het intensieve voorwerk en overleg met onze samenwerkingspartners.

ICT EN INFORMATIEBEHEER

Het team richt zich op de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening en efficiënter werken op basis van het door het rijk geformuleerde beleid. De kwaliteit van gemeentelijke beleidsvorming en dienstverlening raakt meer en meer afhankelijk van betrouwbare en moderne ICT. Een groot deel van deze ontwikkelingen is in door de rijksoverheid geformuleerd beleid vastgelegd. In het NUP staat beschreven hoe de basisstructuur verplicht moet worden gerealiseerd. Ook worden de eisen omtrent informatiebeveiliging steeds strenger.

informatiebeveiliging

Met de VNG-resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' van november 2013 hebben gemeenten afgesproken om de informatiebeveiliging op orde te krijgen en te houden.

Eén van de afspraken in de resolutie was dat elke gemeente in het jaarverslag een aparte paragraaf opneemt over informatiebeveiliging, waarin het college verantwoording aflegt aan de gemeenteraad over informatiebeveiliging in brede zin ('horizontale verantwoording').

Er zijn ook afspraken gemaakt met het rijk voor de ENSIA-verantwoording informatiebeveiliging ('verticale verantwoording'). ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit en betekent eenmalige informatieverstrekking en eenmalige IT-audit. Het project ENSIA is ingevoerd in 2017 en heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten wordt hiermee verder geprofessionaliseerd door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke p&c-cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hier ook beter op sturen.

ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG. De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), Basisregistratie grootschalige topografie (BGT) en werk en inkomen (SUWI) is samengevoegd en gestroomlijnd. Wij hebben in 2017 een zelfevaluatie informatiebeveiliging, BRP, PUN, BGT en BAG gedaan. De resultaten waren over het algemeen goed. De SUWI- en de DigiD-zelfevaluatie worden door de samenwerking met gemeente Alphen aan den Rijn - taken werk en inkomen (SUWI) en (ICT) website - (DigiD) door Alphen aan den Rijn respectievelijk de Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem uitgevoerd.

In de komende jaren zullen de in 2017 in gang gezette activiteiten, zoals de trainingen op het gebied van informatiebewustzijn onder de medewerkers, een vervolg krijgen om informatieveiligheid op een hoger plan te brengen. In de rapportage informatiebeveiliging worden adviezen gegeven, met name technische beheersmaatregelen, waar we met de overdracht van taken aan de Bedrijfsvoeringsorganisatie meer aandacht voor moeten hebben.

Andere ontwikkelingen zijn:

in de samenleving

De gemeente zal meer en meer gaan opereren in een netwerksamenleving. In directe communicatie met bijvoorbeeld scholen, handhavers, zorgverleners en bedrijven. Ook burgers willen zaken met de gemeente direct via hun mobiele apparaten af kunnen handelen, net zoals dat in de zakelijke dienstverlening gebeurt. Men wil daarnaast inzage in wat de gemeente met persoonlijke gegevens doet en verwacht dat deze bij de gemeente in veilige handen zijn.

vanuit de wetgever

Het is de bedoeling van de wetgever dat de externe dienstverlening van de gemeenten vanaf 2017 ook digitaal beschikbaar is en dit moet zo zijn ingericht dat burgers en ondernemers alleen informatie bij de gemeente hoeven aan te leveren waar de overheid nog niet over beschikt. Dat betekent dat de gemeente in al haar processen gebruik moet maken van gegevens uit de basisregistraties (personen, gebouwen, inkomen enz.). Dat vraagt een extra inspanning om systemen en gegevens beter te integreren. De decentralisaties en de nieuwe Omgevingswet vragen om verbetering van de informatie en informatiesystemen in het sociale en het omgevingsdomein.

in gemeenteland

Gemeenten veranderen van lokale uitvoeringsorganisaties naar regieorganisaties. Dit houdt in, niet meer alles zelf doen, maar ook publieke taken laten uitvoeren door combinaties van overheden en bedrijven. De Digitale Agenda 2020 van VNG/KING meldt: “Transparant en efficiënt werken, standaardiseren waar mogelijk en lokaal maatwerk bieden indien nodig; wat samen kan ook samen doen.” Dit betekent een overgang van zelf doen naar regie op samenwerking en uitbesteden. Dat vereist dat de raad goed wordt geïnformeerd over de kwaliteit en financiën van ICT en dat de gemeentelijke organisatie die samenwerkingen en uitbestedingen goed kan aansturen en monitoren.

in ICT-innovaties

Eind 2016 is de keuze gemaakt om op het gebied van I&A-dienstverlening samen te werken met de gemeente Alphen aan den Rijn. Het jaar 2017 heeft dan ook in het teken gestaan van diverse voorbereidende werkzaamheden in het kader van deze samenwerking. Om hierover de regie te behouden en voortgang te bewaken, is hiertoe een stuurgroep aangesteld waarbinnen beide gemeenten vertegenwoordigd zijn. Met ingang van 2018 zal de I&A-dienstverlening voor beide gemeenten vanuit de bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem worden verricht.

Paragraaf 6 – Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Visie op en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

De visie van Kaag en Braassem is beschreven in het raadsakkoord 'Anders denken, anders doen'. Vanuit haar zelfstandige positie maakt de gemeente gebruik van en draagt ze in de regio bij aan de uitvoeringskracht, het kennisnetwerk en de lobbyfunctie richting andere regio's, provincie en rijk. Op deze manier pakt ze de grote vraagstukken aan. Samenwerken in verbonden partijen is immers efficiënter, goedkoper en soms gewoon een wettelijke verplichting.

Het beleid en de kaders van de gemeente Kaag en Braassem over de verbonden partijen zijn beschreven in de Nota Verbonden Partijen en die verwoordt de taken en bevoegdheden van de verbonden partijen en financiële voorwaarden om het publiek belang te dienen. Dit is belangrijk omdat een verbonden partij vaak beleid uitvoert dat volgens een wettelijke bepaling een taak van de gemeente is. Wel is en blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Beleidsvoornemen uit de Nota Verbonden Partijen is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang de grip op verbonden partijen te vergroten. Naast de beleidsvoornemens genoemd in de Nota Verbonden partijen is de visie op regionale samenwerking verwoord in de Regionale Agenda Kaag en Braassem. Daarnaast zijn de verbonden partijen volledig in kaart gebracht in de notitie 'Monitor Verbonden Partijen en Dvo's Kaag en Braassem' die periodiek aan de raad aangeboden wordt. In de monitor worden de volgende onderdelen per verbonden partij beschreven: Algemeen doel van de verbonden partij, Doel Kaag en Braassem, Bestuurlijk, Gemeentelijke bijdrage, Risico's, Weerstandsvermogen, Invloed en Extra informatie.

VERBONDEN PARTIJEN KAAG EN BRAASSEM

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Oasen NV
Omgevingsdienst West Holland	Cyclus NV
RDOG Hollands Midden	Nuon Energy NV
SWA Alphen aan de Rijn	Alliander NV
	De Tweesprong BV
	GEM Braassemerland VOF

INZICHT IN DE FINANCIËN VAN DE VERBONDEN PARTIJEN

Door een financiële en beleidsmatige check van de begrotingen en jaarrekeningen van de verbonden partijen is er een goed inzicht in de financiën. Voordat een advies over een zienswijze aan de raad wordt aangeboden vinden er regionaal ambtelijke overleggen plaats. Deze adviseren aan de bestuurlijke (portefeuillehouders) overleggen. Door deze 'brede blik' neemt de kwaliteit van toetsing toe. Daarnaast geven deze regionale overleggen de mogelijkheid om input te leveren en vragen te stellen zodat er bijstelling van de begrotingen mogelijk is voordat de raad zijn zienswijze vaststelt.

Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid.

De bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. De (advies)processen zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder, financieel consultant en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

- Holland Rijnland
Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Na haar afslankproces #Kracht 15 profileert Holland Rijnland zich nu vooral als netwerkpartij die zich sterk maakt voor lobby- en faciliterende werkzaamheden. In 2017 is veel tijd besteed aan het tot stand komen van een regionaal gedragen begroting. Ten tijde van het vaststellen van deze begroting 2018 (juni 2017) was al duidelijk dat onderwerpen waarover regionaal besloten was deze niet meer uit te voeren, toch gemist werden en weer opgepakt moesten worden. Denk hierbij aan de regionale woonvisie, Pva OV-visie, beheer regionale verkeers- en milieukaart en het beheer Fietsknooppunten- en Sloepennetwerk. Bij het uitwerken van de Inhoudelijke Agenda 2016 – 2020 is duidelijk geworden dat er onderwerpen zijn die elders goed belegd zijn en/of minder prioriteit hebben. Andere onderwerpen zoals Energietransitie is zeer voortvarend opgepakt als 'plustaak'. TWO loopt en wordt komend jaar geëvalueerd, gevolgd door een besluit over de voortgang. Vanaf 2017 is de inkoop Jeugdhulp niet langer belegd bij Holland Rijnland. Vijf innovatieve bovengemeentelijke initiatieven hebben een bijdrage uit het cofinancieringsfonds ontvangen.
- Sociale Werkvoorziening Alphen (SWA).
In 2017 is het nieuwe werkbedrijf Rijnvicus van start gegaan. Hier is een juridische, financiële en personele transitie aan vooraf gegaan. Het bedrijfsplan is vastgesteld en hieruit is het liquidatieplan ontstaan. De dienstverleningsovereenkomst is afgesloten, voorzien van prestatie-indicatoren. In Rijnvicus komen de doelgroepen re-integratie en de WSW-geïndiceerden samen voor arbeidsparticipatie. De gemeenschappelijke regeling SWA wordt 31 december 2018 formeel beëindigd.
- VRHM. De Veiligheidsregio Hollands Midden bevordert de multidisciplinaire voorbereiding en uitvoering van crisisbeheersing in onze regio. De basis voor crisisbeheersing is overzicht en inzicht in risico's die zich in de veiligheidsregio kunnen voordoen. Aangezien rampen en crises zich niet laten voorspellen, bereidt VRHM zich voor op het bestrijden van alle mogelijke incidenten die zich in de regio kunnen voordoen. De afgelopen vier jaar is stevig geïnvesteerd in de versterking van de generieke crisisorganisatie. De komende vier jaar wordt dit stevige fundament bestendigd en gericht verder versterkt. Op basis van de terugblik op de beleidsperiode 2012-2015, de uitkomsten van het nieuwe risicoprofiel en de (landelijke) Strategische Agenda heeft VRHM drie prioriteiten voor de komende beleidsperiode 2016-2019 vastgesteld: 1. informatiegestuurd werken; 2. risicogericht werken; 3. omgevingsgericht (net)werken. Deze prioriteiten zijn afgestemd met alle gemeenteraden van de gemeenten binnen onze veiligheidsregio
- RDOG HM: Sinds 2016 zijn in het kader van het project Agenda2020 nieuwe samenwerkingsafspraken opgesteld tussen de 19 gemeenten in Hollands Midden en de Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM). De resultaten van dit project zijn: 1) Ordening van taken op basis van een schillenmodel / keuze van taken die meerjarig bij GGD belegd worden/blijven; 2) Sturing op maatschappelijke effecten en indicatoren (in plaats van producten); 3) Een nieuwe sturingsstructuur (met een portefeuillehoudersoverleg publieke gezondheid waar de opdrachtgeversrol is belegd); 4) Eenvoudige bekostigingswijze, namelijk meer via een Bedrag per inwoner (BPI) en een Bedrag per kind (BPK). De uitvoering van deze ontwikkelingen zijn voortgezet in 2017. Zo zijn de financieringsvoorstellen verder uitgewerkt om te komen tot een financiering via BPI/BPK en zijn de maatschappelijke effecten geconcretiseerd in de kadernota RDOG 2019.

Daarnaast hebben er binnen de bedrijfsvoering van de RDOG ontwikkelingen plaatsgevonden die zorgen voor een toename van de lasten in 2017 (zoals opgenomen in de 2de begrotingswijziging RDOG 2017). Het betreft o.a. de ontwikkelingen binnen Veilig Thuis door het implementeren van het verbeterplan Veilig Thuis. Dit naar aanleiding van het onderzoek van de inspecties Jeugdzorg en Gezondheidszorg van februari 2017. In oktober 2017 heeft de inspectie de hertoets bij Veilig Thuis uitgevoerd en Veilig Thuis een voldoende gegeven. De personeelslasten (de loonkostenstijging door de stijging van pensioenpremies en omzetting extra verlofdagen in salaris) zijn in 2016 en 2017 harder gestegen dan de index zoals die in de Programmabegrotingen 2016 en 2017 is opgenomen.

- Omgevingsdienst West-Holland: In 2017 is de nieuwe Strategienota 2018-2021 opgesteld. Deze wordt begin 2018 vastgesteld. Speerpunten zijn: duurzaamheid en energie(transitie), Omgevingswet, kwaliteit, kennisinstituut, optimale samenwerking in de regio, eigenaarschap en relatie opdrachtgever-opdrachtnemer, stabiele en gezonde financiële dienst. Verder is de dienst in 2017 gereorganiseerd, waarmee een bezuiniging op het gebied van personeelslasten is gerealiseerd. Vanaf dat moment werkt de dienst vanuit de afdelingen Dienstverlening, Toezicht en Handhaving en Omgevingsmanagement aan haar doelstellingen.
- In 2017 is een nieuwe DVO met Cyclus opgesteld en ondertekend. In deze DVO is de afvalinzameling en de afvalverwerking vastgelegd. Met deze nieuwe DVO is de contractduur voor alle gemeenten gelijkgetrokken (5 jaar). De eenheidsprijzen zijn voor alle gemeenten gelijk, maar de tarieven hangen af van de afgenomen diensten en producten en de specifieke kenmerken van de gemeente. In de nieuwe tarieven is een korting opgenomen van 5% op de oorspronkelijke eenheidsprijs.
- Eind 2016 is de Gemeente Kaag en Braassem Grondexploitatie Braassemerland BV ontbonden en is de participatie van deze BV in de vennootschap Braassemerland VOF overgedragen aan de gemeente Kaag en Braassem. De gemeentelijke gronden worden fasegewijs aan de vennootschap overgedragen. In 2017 zijn de gronden van fase 1 en 2 juridisch geleverd (in 2015 waren deze gronden al economisch geleverd) en is gestart met de bouw van de woningen in deze deelplannen.
- De Tweesprong BV: In 2017 hebben wij ons verder georiënteerd op de toekomst van de Tweesprong. Gezien de verschillende ontwikkelingen (IKC Oude Wetering, onderhoudsstaat van de accommodatie en maatschappelijk vastgoedtraject) is dit een erg omvangrijk traject. Hierbij worden de verschillende ontwikkelingen zo goed als mogelijk op elkaar afgestemd, zodat bij de uiteindelijke besluitvorming over de toekomst met alle ontwikkelingen rekening kan worden gehouden.

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

Vestigingsplaats	Leiden		
Doel/activiteit	Gemeentelijke belangen worden behartigd op beleidsterreinen die bepalend voor een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling van het gebied. Die beleidsterreinen zijn ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, milieu, economische zaken, toerisme en recreatie, volksgezondheid, onderwijs en werkgelegenheid. Dit gebeurt vanuit de gedachte van verlengd lokaal bestuur en met inachtneming van wat verder in de regeling is bepaald.		
Belangen	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor veertien gemeenten in het hart van de Randstad en draagt binnen de regio zorg voor een optimale verbinding, ontmoeting en samenwerking op ruimtelijk, economisch en sociaal gebied. Binnen Holland Rijnland wordt samengewerkt om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van burgers, bedrijven en instellingen te verbeteren. Samen optrekken geeft meerwaarde voor de uitdagingen die te complex zijn voor de individuele gemeente, die gemeentegrensoverschrijdend zijn of waarbij samenwerking tot meer efficiëntie leidt. In de domeinen maatschappij, economie en leefomgeving faciliteert Holland Rijnland regionale samenwerking. Verder voert Holland Rijnland enkele taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerplicht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht van deze strategische samenwerking.		
	Financieel: Reguliere gemeentelijke bijdrage 2017	€	186.199
	Bijdrage regionaal bureau leerplicht 2017	€	87.269
	Bijdrage frictie en transitie 2017	€	23.195
	Bijdrage tijdelijke werkorganisatie 2017	€	62.951
	Regionaal investeringsfonds 2017	€	368.865
Bestuurlijk: De leden van het algemeen bestuur worden aangewezen door de raden van de gemeenten. Het AB wijst de leden van het dagelijks bestuur aan. Het dagelijks bestuur bestaat (inclusief voorzitter) uit zeven leden. Het AB bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente; 28 in totaal met gezamenlijk 186 stemmen (waarvan Kaag en Braassem 9).In het AB hebben zitting de burgemeester en wethouder H.P.M. Hoek			
Financiële gegevens	Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de voorlopige resultaten d.d. 3 april 2018		
		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 348.536	€ 615.127
	Omvang vreemd vermogen	€ 39.871.869	€ 46.861.809
Risico's	Financieel resultaat 2017 (verwacht):	€ 230.017 .	
	Het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De deelnemende gemeenten zijn op grond van de gemeenschappelijke regeling gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiële situatie bij het samenwerkingsorgaan en voor mogelijke tekorten of financiële tegenvallers. Dit betekent dat Holland Rijnland geen weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit hoeft te hebben.		

De deelnemende gemeenten worden driemaal per jaar geïnformeerd over het verloop van de begroting van Holland Rijnland door middel van de begroting, de managementrapportage en de jaarrekening. Eventuele risico's worden daarin aangegeven zoals bijvoorbeeld de gestegen loonkosten voortvloeiend uit de gewijzigde CAO. De gemeenten worden in staat geacht op basis van deze informatie voldoende voorzieningen in de eigen begroting te treffen. Deze eventuele risico's kunnen betrokken worden in het geheel van de door de gemeente gelopen risico's

Vestigingsplaats	Leiden									
Doel/activiteit	De veiligheidsregio Hollands Midden behartigt, op grond van de vastgestelde gemeenschappelijke regeling, de gemeenschappelijke belangen van 19 gemeenten op de volgende terreinen: De brandweerzorg, het inrichten en in stand houden van de gemeenschappelijke meldkamer, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing en de samenwerking bij de gemeentelijke crisisbeheersing en rampenbestrijding.									
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2017 € 1.319.807. Bestuurlijk: De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Burgemeester Lenferink van gemeente Leiden is de voorzitter van het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks bestuur bestaat uit zeven leden (inclusief voorzitter). Onze burgemeester maakt deel uit van het DB en is portefeuillehouder van Sociale veiligheid en GHOR en Oranje Kolom. Hiermee is Kaag en Braassem ook hier direct betrokken bij alle besluiten binnen de regeling. Kaag en Braassem heeft 2 van de 52 stemmen.									
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op conceptcijfers d.d. 22 maart 2018 <table><tr><td></td><td><u>1-1-2017</u></td><td><u>31-12-2017</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 7.578.862</td><td>€ 5.965.544</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 25.571.781</td><td>€ 25.092.049</td></tr></table> Financieel resultaat 2017: € 402.864 voordelig.		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>	Omvang eigen vermogen	€ 7.578.862	€ 5.965.544	Omvang vreemd vermogen	€ 25.571.781	€ 25.092.049
	<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 7.578.862	€ 5.965.544								
Omvang vreemd vermogen	€ 25.571.781	€ 25.092.049								
Risico's	In de programmabegroting 2017 zijn de volgende risico's benoemd: de Nieuwe CAO 2016, de stijging van de pensioenpremie van 1% per april 2016, de herziening van het functioneel leeftijdsontslag (FLO), de structurele financiering van de landelijke meldkamerorganisatie, de abonnementsgelden van het Openbaar Meldsysteem, terrorisme, bluswatervoorziening en de implementatie van het communicatienetwerk C2000.									

Vestigingsplaats	Alphen aan den Rijn											
Doel/activiteit	De SWA was een leerwerkbedrijf waar mensen werden begeleid in hun ontwikkeling naar meer zelfstandigheid. Hierbij werd passend werk aangeboden, dicht bij de maximale capaciteit van ieder individu om het werken naar vermogen te realiseren. Door het samenvoegen van SWA met de re-integratietak van het Serviceplein is Rijnvicus ontstaan. Rijnvicus voert de Participatiewet uit voor het deel ‘werk’ (het onderdeel inkomensondersteuning blijft bij het Serviceplein). De focus ligt op het zoveel mogelijk leiden naar regulier werk van de brede doelgroep van de Participatiewet, dat zijn mensen met WSW-dienstverbanden, met leerwerktrajecten en mensen met tijdelijke dienstverbanden in het kader van nieuw beschut werken, in totaal ruim 3.000 inwoners in de Rijnstreek. Het doel van Kaag en Braassem is om duurzame uitstroom te realiseren door begeleiding en/of scholing te bieden aan kwetsbare inwoners en hen zoveel mogelijk te helpen aan betaald werk, bij voorkeur bij een reguliere werkgever. De aanpak en initiatieven betekenen een intensievere samenwerking met werkgevers. Rijnvicus vormt daarnaast een vangnet voor inwoners voor wie werken bij een reguliere werkgever niet mogelijk is door de bestaande werksoorten, de beschutte werkplekken. Deze werksoorten worden in de toekomst mogelijk omgevormd om gericht in te kunnen zetten. Ook heeft Rijnvicus de taak om mensen met een arbeidsbeperking te helpen om een zogenaamde 'banenafsprakbaan' bij werkgevers te vinden. Vanaf 1 januari 2018 zijn de medewerkers geplaatst in de nieuwe organisatievorm en per 1 januari 2019 houdt de Gemeenschappelijke Regeling SWA op te bestaan.											
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2017 € 1.280.000 Bestuurlijk: Het algemeen bestuur bestaat sinds 2017 uit twee leden per deelnemende gemeente. Vanuit Kaag en Braassem is dat wethouder F.M. Schoonderwoerd en wethouder H.P.M. Hoek. Burgemeester K.M. van der Velde-Menting is plaatsvervanger. Daarnaast maakt wethouder Schoonderwoerd deel uit van het dagelijks bestuur. De stemverhouding binnen het bestuur is afhankelijk van het aantal in de betreffende gemeente woonachtige medewerkers werkzaam op grond van de WSW. Kaag en Braassem heeft een aandeel van 8%, Nieuwkoop 11% en Alphen aan den Rijn 81%. Daarmee heeft Kaag en Braassem slechts voor 8% invloed op de bedrijfsvoering van SWA. Aanvullend geldt de voorwaarde dat ten minste twee gemeenten een besluit moeten ondersteunen. De operationele aansturing is in handen van de tweehoofdige directie van SWA, bestaande uit een algemeen directeur en de controller.											
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op conceptcijfers d.d. 22 februari 2018 <table><tr><td></td><td><u>1-1-2017</u></td><td><u>31-12-2017</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 614 .000</td><td>€ 2.232.000</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 14.982.000</td><td>€ 1.974.000</td></tr></table> Financieel resultaat 2017: € 2.005.000 voordelig.				<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>	Omvang eigen vermogen	€ 614 .000	€ 2.232.000	Omvang vreemd vermogen	€ 14.982.000	€ 1.974.000
	<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>										
Omvang eigen vermogen	€ 614 .000	€ 2.232.000										
Omvang vreemd vermogen	€ 14.982.000	€ 1.974.000										
Risico's	Vanaf 1 januari 2018 zijn de medewerkers geplaatst in de nieuwe organisatievorm en per 1 januari 2019 houdt de Gemeenschappelijke Regeling SWA op te bestaan. Vanuit het voorlopig geschetste beeld zal hier een positief effect											

uit ontstaan. In 2018 zal de verdere liquidatie van SWA definitief worden vormgegeven, inclusief de effecten van de Jaarstukken 2017.

Vestigingsplaats	Leiden												
Doel/activiteit	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden bestaat uit de drie sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV). De RDOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden. Deelname aan de RDOG is een wettelijke verplichting (volgens artikel 14 van de Wet publieke gezondheid). Deze taken worden door RDOG (onderdeel GGD) uitgevoerd in het zogenaamde basistakenpakket. De aanvullende diensten en markttaken op het gebied van volksgezondheid worden in opdracht van de 19 gemeenten van Hollands Midden op projectenbasis geregeld.												
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2017 (op basis van conceptjaarrekening 2017) € 877.125 Bestuurlijk: Het Algemeen Bestuur van de RDOG bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 19 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder F.M. Schoonderwoerd. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van de 50 stemmen.												
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op de conceptjaarrekening 2017, ontvangen 23 februari 2018 <table><tr><td></td><td><u>1-1-2017</u></td><td><u>31-12-2017</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 2.077.000</td><td>€ 923.000</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 24.699.000</td><td>€ 28.484.000</td></tr><tr><td>Financieel resultaat</td><td>€ 436.000 nadelig</td><td>€ 151.000 nadelig</td></tr></table>		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>	Omvang eigen vermogen	€ 2.077.000	€ 923.000	Omvang vreemd vermogen	€ 24.699.000	€ 28.484.000	Financieel resultaat	€ 436.000 nadelig	€ 151.000 nadelig
	<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>											
Omvang eigen vermogen	€ 2.077.000	€ 923.000											
Omvang vreemd vermogen	€ 24.699.000	€ 28.484.000											
Financieel resultaat	€ 436.000 nadelig	€ 151.000 nadelig											
Risico's	In de programmabegroting 2017 zijn de volgende risico's benoemd: Wachtlijst Veilig Thuis; de beschikbare capaciteit van Veilig Thuis is niet toereikend om de toegenomen instroom bij te houden. Er is een plan van aanpak opgesteld om tijdelijke medewerkers langer in te zetten. Hiervoor was in 2016 een niet begroot bedrag van € 231.000 nodig. Ook worden de vennootschapsbelasting, automatiseringskosten, forensische geneeskunde, statushouders en werkdruk en ziekteverzuim Publiek Zorg Jeugd (PZJ) als risico's benoemd.												

Vestigingsplaats	Leiden									
Doel/activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt milieubeschikkingen (vergunningen) op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuvadvisen aan gemeenten en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, energie en veiligheid. Ten slotte draagt de dienst bij aan de beperking van overlast als gevolg van geluid, luchtverontreiniging en geur. Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken heeft Kaag en Braassem al deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.									
Belangen	Financieel: gemeentelijke bijdrage 2017 € 747.735 Bestuurlijk: Het AB bestaat uit 24 leden (inclusief de voorzitter). Twee collegeleden hebben zitting in het AB (wethouder Y. Peters-Adrian en wethouder H.R. Haarman). In het vijfkoppige DB is onze gemeente vertegenwoordigd door een collegelid (wethouder Y. Peters-Adrian) waarbij zij voorzitter is. Kaag en Braassem heeft 22 van de 312 stemmen.									
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op conceptcijfers, ontvangen 12 maart 2018 <table><tr><td></td><td><u>1-1-2017</u></td><td><u>31-12-2017</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 1.664.753</td><td>€ 1.336.181</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 6.144.322</td><td>€ 7.144.589</td></tr></table> Financieel resultaat 2017 (verwacht): € 158.003 voordelig		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>	Omvang eigen vermogen	€ 1.664.753	€ 1.336.181	Omvang vreemd vermogen	€ 6.144.322	€ 7.144.589
	<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>								
Omvang eigen vermogen	€ 1.664.753	€ 1.336.181								
Omvang vreemd vermogen	€ 6.144.322	€ 7.144.589								
Risico's	Frictiekosten zijn een risico voor ODWH omdat er personeel (overhead) af moet vloeien. Er is een meerjarige aanpak opgesteld voor de periode 2016-2020 die bestaat uit een reorganisatie waarin de overhead wordt verlaagd met 8,4 fte. Daarnaast wijkt de Nota Planning en Control 2014-2017 van ODWH af van de regionaal vastgelegde spelregels voor indexering, vastgelegd in het Financieel Kader gemeenschappelijke regelingen gemeenten Hollands Midden.									

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

Doel/activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Belangen	Financieel: Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Dividend 2016 uitgekeerd in 2017: € 199.619		
	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 4,486 miljard	€ 4,953 miljard
	Omvang vreemd vermogen	€ 149,514 miljard	€ 135,072 miljard
	Financieel resultaat 2017: € 393 miljoen voordelig.		

Doel/activiteit	Tot de kernactiviteiten van Oasen behoren duurzaam verzorgen van winning, productie en levering van topkwaliteit (drink)water in Zuid-Holland.		
Belangen	Financieel: 26 aandelen (= 3,47%) Oasen keert geen dividend uit.		
	Bestuurlijk: Oasen N.V. is een structuurvennootschap. De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financiële gegevens	De cijfers van 2017 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2016 opgenomen.		
		<u>1-1-2016</u>	<u>31-12-2016</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 94,042 miljoen	€ 97,085 miljoen
	Omvang vreemd vermogen	€ 143,661 miljoen	€ 152,765 miljoen
	Financieel resultaat 2016: € 3,043 miljoen voordelig.		

Doel/activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor deelnemers. Bevorderen van hergebruik door middel van het kringloopbedrijf en recycling.										
Belangen	Financieel: 10.651 aandelen (€ 7 nominaal) dividend 2016: € 8.000										
	Bestuurlijk: Er zijn drie formele bestuursorganen: • Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) bestaande uit de aandeelhoudende gemeenten. De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen. • Raad van Commissarissen (RvC): 5 commissarissen, benoemd door de AVA • Bestuur Cyclus: directeur Cyclus Informeel is er een Adviesorgaan Regionaal Afvalbeleid (ARA). Deze bestaat uit een ambtelijk (ARA-A) en bestuurlijk (ARA-B) adviesorgaan, beide bestaande uit vertegenwoordigers van de aandeelhoudende gemeenten in de regio's Midden-Holland en Rijnstreek. Voor ARA-B neemt wethouder Y. Peters-Adrian deel in dit overleg. Verder is er nog een financiële commissie.										
Financiële gegevens	De cijfers van 2017 zijn nog niet beschikbaar. Daarom zijn de cijfers uit het jaarverslag 2016 opgenomen.										
		<table> <thead> <tr> <th></th><th><u>1-1-2016</u></th><th><u>31-12-2016</u></th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 7.798.000</td><td>€ 10.905.000</td></tr> <tr> <td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 12.444.000</td><td>€ 12.886.000</td></tr> </tbody> </table>		<u>1-1-2016</u>	<u>31-12-2016</u>	Omvang eigen vermogen	€ 7.798.000	€ 10.905.000	Omvang vreemd vermogen	€ 12.444.000	€ 12.886.000
	<u>1-1-2016</u>	<u>31-12-2016</u>									
Omvang eigen vermogen	€ 7.798.000	€ 10.905.000									
Omvang vreemd vermogen	€ 12.444.000	€ 12.886.000									
	Financieel resultaat 2016: € 3.107.000 voordeling										

Vanaf 2016 is Nuon geen verbonden partij meer. Het productie- en leveringsbedrijf is in 2009 verkocht aan Vattenfall. In 2015 hebben wij de laatste betaling in verband met de verkoop van de aandelen ontvangen.

Doel/activiteit	Alliander is het Netwerkbedrijf van voormalig Nuon. Deze is actief in de distributie van elektriciteit, gas en warmte en daarmee samenhangende producten/diensten.		
Belangen	Financieel: dividend 2016, ontvangen in 2017: € 474.871. Bestuurlijk: Alliander is een structuurvennootschap met een Raad van Bestuur en een Raad van Commissarissen. De vennootschap wordt bestuurd door de Raad van Bestuur. Toezicht vindt plaats door de Raad van Commissarissen. Beide organen handelen onafhankelijk van elkaar en leggen over de uitoefening van hun taken verantwoording af aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 3,864 miljard	€ 3,942 miljard
	Omvang vreemd vermogen	€ 3,871 miljard	€ 4,127 miljard
	Financieel resultaat 2017: € 203 miljoen voordelig		

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER BESLOTEN VENNOOTSCHAP

Doel/activiteit	De Tweesprong verzorgt beheer, onderhoud en exploitatie van Sport- en recreatiecentrum De Tweesprong, Sporthal Kaskade, Gemeenschapscentrum Het Spant en gymzaal De Meerkant. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt De Tweesprong ook sport- en bewegingsstimulering. Hiermee levert De Tweesprong een (nog steeds groeiende) bijdrage aan de doelstellingen uit de MAG.		
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152 Bestuurlijk: gemeente is enig aandeelhouder en eigenaar van de gebouwen: Sport- en recreatiecentrum De Tweesprong, Gemeenschapscentrum Het Spant en gymzaal De Meerkant. Sporthal Kaskade is geen eigendom van de gemeente.		
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op concept jaarrekening 2017, dd februari 2018		
		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 18.152	€ 18.152
	Omvang vreemd vermogen	€ 1.256.813	€ 1.217.990
	Financieel resultaat 2017: € 0.		

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER VENNOOTSCHAP ONDER FIRMA

Doel/activiteit	De VOF heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.		
Belangen	Financieel: storting in het EV van de VOF in 2017: € 900.000 Totaal is per 31-12-2017 door de gemeente een bedrag gestort van € 4.725.000 Voor 2018 zijn volgens de geactualiseerde grondexploitatie van de Braassemerland VOF geen stortingen noodzakelijk. Pas in het vierde kwartaal van 2019 en in 2020 weer. Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de gemeente Kaag en Braassem en Aan de Braassem BV (project BV van de ontwikkelaars). De vakwethouder, mevrouw Y. Peters-Adrian en de heer W. Weide, directeur van 3consults te Amersfoort, hebben mandaat van het college om rechtshandelingen namens de gemeente te verrichten, gelijk zij die hadden als bestuur van de Gemeentelijke Project BV, die per 30 december 2016 is ontbonden. Zij vormen samen met de afvaardiging van de ontwikkelaar het bestuur van de VOF Braassemerland. Het gemeentelijke bestuur heeft twee procuratiehouders aangewezen: de heer J.J. Démoed en de heer A.C.W. van den Wildenberg, adviseur van Fakton B.V. te Rotterdam.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2017</u>	<u>31-12-2017</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 7.627.481	€ 9.412.299
	Omvang vreemd vermogen	€ 2.782.122	€ 1.483.038
	Financieel resultaat 2017: € 15.182 nadelig		

Paragraaf 7 – Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de door het bestuur geformuleerde beleidsdoelstellingen. Grondverwerving, -productie, -uitgifte en tijdelijk beheer zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen of het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke jaarstukken is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van alle in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen.

In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- het actueel grondbeleid;
- ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2017;
- ontwikkeling grondposities in 2017;
- af te sluiten grondcomplexen per 31-12-2017.

De richtlijnen voor de te hanteren parameters in de grondexploitaties per 01-01-2018, zijn:

Parameters grondexploitatie	per 01-01-2018
Kostenindex (t/m 2020)	2,50%
Kostenindex (vanaf 2021)	2,00%
Opbrengstenindex	Contract / 0,00%
Rente/disconteringsvoet	3,19%/2,00%

De opbrengstenindexatie is in veel projecten contractueel overeengekomen. Voor de projecten Connexxion en Nieuwe Wetering Noord zijn geen contractuele afspraken over de afname van grond en/of het doen van een exploitatiebijdrage vastgelegd. Gezien de (locatie)specifieke omstandigheden is voor deze projecten een opbrengstenindex van 0% gehanteerd. De rente- en disconteringsvoet is gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor de verliesvoorziening wordt conform de BBV-richtlijnen een disconteringsvoet van 2% gehanteerd voor de verliesgevende grondexploitaties.

ACTUEEL GRONDBELEID

Het actueel grondbeleid is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2016- 2020 d.d. 28 november 2016. De gemeente Kaag en Braassem heeft ervoor gekozen de regie te voeren in het ruimtelijk domein en een actieve rol zoveel mogelijk te beperken. Jaarlijks worden in de grondprijzenbrief de grondprijzen en de wijze van vaststellen van deze grondprijzen voor de diverse functies en bestemmingen geactualiseerd. Aanvullend grondprijzbeleid is vastgelegd in de nota Vereveningsfondsen 2013 en in het snippergroenbeleid.

Daarnaast verwijzen wij u naar Programma 3 Ruimte en leefomgeving van de programmarekening, waarin verantwoording is afgelegd over de realisatie van de doelstellingen specifiek voor 2017.

ONTWIKKELING GRONDCOMPLEXEN IN 2017

Inleiding

De ruimtelijke projecten worden gepresenteerd in het projectenboek. Dit boek wordt twee keer per jaar geactualiseerd. Om de planning van het projectenboek te laten aansluiten op de P&C-cyclus is gekozen voor de standlijnen 1 januari en 1 juli. De grondexploitaties (grexen) worden elk jaar geactualiseerd bij het opstellen van de jaarrekening. Dit is onder andere noodzakelijk voor inzicht in de verliesvoorzieningen en de stand van de reserve bouwgrondexploitatie per balansdatum.

Actualisatie grondcomplexen

In 2017 heeft de gemeente zes actieve grondexploitaties en diverse perceeleigendom(men) die nog in ontwikkeling moet(en) worden genomen of doorverkocht gaan worden. Eén van deze grondexploitaties (Beukenlaan fase III) is per balansdatum 31-12-2017 afgesloten.

Hieronder volgt achtereenvolgens een opsomming van het saldo van uitgaven en inkomsten per grondexploitatie in 2017 (mutaties boekwaarden) en een actualisatie van het resultaat per grondexploitatie op basis van het voortschrijdend inzicht (mutaties resultaten). Deze actualisatie geeft inzicht in de herijking van de grondexploitatieresultaten, zoals deze per peildatum 01-01-2018 zijn voorzien. Dit geeft naast de verantwoording over het afgelopen jaar een vooruitblik op de verwachte resultaten van de grondexploitatieprojecten, de te verwachten verliesvoorzieningen en de effecten daarvan op de reservepositie.

(Alle vermelde bedragen zijn, voor zover niet aangeduid, prijspeil 01-01-2018 en exclusief btw.)

Mutaties boekwaarden

Hieronder zijn de mutaties weergegeven van de boekwaarden van de grondexploitaties in 2017. Na actualisatie bedraagt de boekwaarde per 31-12-2017 circa - € 13,7 mln. Dit is een verbetering van circa € 2,3 mln. ten opzichte van de boekwaarde op 31-12-2016 (circa € - 16,0 mln.). Deze afname van de negatieve boekwaarde wordt voornamelijk veroorzaakt door mutaties aan de opbrengstenkant:

- de uitgifte van grond aan de GEM;
- het ontvangen van de exploitatiebijdrage voor het Centrum-gebied Braassemerland;
- de verkoop van locatie 7 in Nieuwe Wetering Noord.

Ruimtelijk project	Boekwaarde 01-01-2017	Mutatie 2017	Boekwaarde 31-12-2017	Belangrijkste verklaringen van de mutaties
<i>Verliesgevende grondexploitaties</i>				
Centrumplan Leimuiden	€ 2.231.038-	€ 101.427	€ 2.332.465-	Rente- & plankosten (-)
Connexion Leimuiden	€ 993.708-	€ 42.112	€ 1.035.820-	Rente- & plankosten (-)
Braassemerland (grondexploitatie)	€ 13.683.437-	€ 2.170.975-	€ 11.512.462-	Verkoop gronden GEM en exploitatiebijdrage Centrum (+), rente- en plankosten (-)
Postkantoor eo	€ 59.544	€ 4.005	€ 55.539	Renteopbrengsten (+) & plankosten (-)
subtotaal	€ 16.848.639-	€ 2.023.431-	€ 14.825.208-	
<i>Winstgevende grondexploitaties</i>				
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ 666.116-	€ 220.802-	€ 445.315-	(Rente)opbrengsten grond (+), rente- (-) & plankosten (-)
subtotaal	€ 666.116-	€ 220.802-	€ 445.315-	
<i>Afgesloten grondexploitaties</i>				
Beukenlaan Leimuiden fase 3	€ 1.519.261	€ 34.294-	€ 1.553.556	Renteopbrengsten (+) & plankosten (-)
subtotaal	€ 1.519.261	€ 34.294-	€ 1.553.556	
TOTAAL	€ 15.995.494-	€ 2.278.527-	€ 13.716.967-	

Met betrekking tot de uitgaven zijn er voornamelijk plan- en rentekosten gerealiseerd. Daarnaast zijn voor de projecten Braassemerland, Beukenlaan Leimuiden fase 3 en Nieuwe Wetering Noord ook uitvoeringskosten gemaakt.

Mutaties resultaten grondexploitaties

In 2017 hebben enkele mutaties plaatsgevonden binnen de diverse plangebieden en zijn de kapitaallasten verwerkt. Daarnaast zijn op basis van aangescherpte regelgeving (BBV) de risicoreserveringen die eerder onderdeel uitmaakten van de grondexploitaties van Braassemerland opgenomen in de reserve bouwgrondexploitaties. Hierdoor is het negatieve resultaat afgenomen tot circa - € 5,56 mln. Voor de actieve grondexploitaties zijn de geactualiseerde saldi op netto contante waarde van prijspeil 01-01-2017 naar prijspeil 01-01-2018 hieronder weergegeven.

Ruimtelijk project	Resultaat 01-01-2017	Mutatie 2017	Resultaat 31-12-2017	Belangrijkste verklaringen van de mutaties
<i>Verliesgevende grondexploitaties</i>				
Centrumplan Leimuiden	€ 2.298.379-	€ 59.978-	€ 2.358.357-	Vertraging (-)
Connexion Leimuiden	€ 122.692-	€ 76.826-	€ 199.517-	Vertraging (-)
Braassemerland (grondexploitatie)	€ 6.489.796-	€ 1.728.387	€ 4.761.409-	Risicoreserveringen naar reserve (+), vertraging Westend (-), onteigeningen en kostenverhaal GEM (-)
Postkantoor eo	€ 41	€ 2.577-	€ 2.535-	-
subtotaal	€ 8.910.826-	€ 1.589.006	€ 7.321.820-	
<i>Winstgevende grondexploitaties</i>				
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ 247.364	€ 37.111-	€ 210.252	Vertraging verkoop (-), plankosten (-)
subtotaal	€ 247.364	€ 37.111-	€ 210.252	
<i>Afgesloten grondexploitaties</i>				
Beukenlaan Leimuiden fase 3	€ 1.454.508	€ 99.047	€ 1.553.556	Reservering woonrijp en renteopbrengsten (+)
subtotaal	€ 1.454.508	€ 99.047	€ 1.553.556	
TOTAAL	€ 7.208.954-	€ 1.650.942	€ 5.558.012-	

Het totaal saldo van de verliesgevende grondexploitaties bedraagt circa - € 7,32 mln. De resultaatsverbetering wordt voornamelijk veroorzaakt door de verschuiving van de risicoreserveringen Braassemerland uit de grondexploitaties naar de reserve. Daarnaast leveren de vertragingen een negatieve bijdrage aan het resultaat door een hogere prognose plan- en rentekosten.

Van de grondexploitaties met een positief resultaat kent het complex Nieuwe Wetering Noord een resultaat van circa € 210.000 op netto contante waarde. De afname van circa € 37.000 ten opzichte van de stand per 01-01-2017 wordt ook veroorzaakt door vertragingen in de grondverkoop. Hierdoor is de prognose van plan- en rentekosten toegenomen. Het project Beukenlaan Fase III is afgerond en wordt daarom per 31-12-2017 afgesloten. Het hogere resultaat is het gevolg van de renteopbrengsten over 2017 en het vervallen van een reservering voor kosten woonrijp maken die uiteindelijk niet zijn gemaakt.

Hieronder volgt per grondcomplex een nadere toelichting op de werkzaamheden die in 2017 zijn verricht en de belangrijkste mutaties die hebben geleid tot een gewijzigd resultaat.

Centrumplan Leimuiden

In 2016 zijn met de ontwikkelaar, met een addendum op de anterieure overeenkomst, aanvullende afspraken contractueel overeengekomen over onder andere de realisatie van het sociaal programma en de gemeentelijke bijdrage aan de herinrichting van de openbare ruimte. De bestemmingsplanprocedure heeft vertraging opgelopen als gevolg van een procedure bij de Raad van State. Daardoor zal de verkoop van de woningen ook later starten. Op dit moment is de prognose dat de ontwikkeling eind 2020 wordt afgerond.

Beukenlaan fase 3 (Leimuiden)

In 2017 heeft een het laatste deel van de ontwikkeling en realisatie door de ontwikkelaar van fase 3 plaatsgevonden.

Connexxion (Leimuiden)

De noordelijke helft van dit perceel is in 2014 aan de provincie Zuid-Holland verkocht ten behoeve van de reconstructie van de N207. Het resterende deel van de kavel is beoogd bedrijventerrein en kan, binnen een nader vast te stellen planologisch kader, uitgegeven worden. In afwachting van de consequenties voor de passage N207 als gevolg van het niet doorgaan van Drechthoek II hebben geen concrete activiteiten plaatsgevonden. Daarnaast is deze locatie in beeld voor de realisatie van extra sociale woningbouw. Hierdoor zal het resultaat van deze grondexploitatie afnemen. Dit is nog niet opgenomen in de grondexploitatie. De looptijd van de grondexploitatie is met een jaar doorgeschoven aangezien er nog geen zekerheid is over de planning en invulling van de omliggende infrastructuur.

Nieuwe Wetering Noord (I tot en met VII, voorheen Regenboogweg)

De zes bouw kavels aan de Ringvaart zijn gerealiseerd (locatie 1). Locatie 4 is in 2016 verkocht, de definitieve levering van de grond zal 2018 plaatsvinden. Locatie 3 is in 2017 onder voorbehoud verkocht, de definitieve levering wordt in 2018 verwacht. Tevens is locatie 7 in 2017 definitief verkocht. Op basis van de verkoopresultaten zal een heroverweging op de invulling van de resterende locaties plaatsvinden. Aangenomen is dat voor deze locaties in 2018, uiterlijk 2019 een verkooptraject wordt opgestart. De planning is hiermee vertraagd ten opzichte van eerdere aannames.

Braassemerland (Roelofarendsveen)

In 2008 is bij het Masterplan een grondexploitatie voor Braassemerland vastgesteld. In 2013 is voor een deel van het gebied een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Deze gemeentelijke deelneming is elders in de gemeentelijke administratie verantwoord. De gemeentelijke grondexploitatie voor het totaal van Braassemerland is opgedeeld in de volgende deelgebieden:

- Deelgebied West End.
In 2016 heeft een grondruil plaatsgevonden tussen de gemeente en Westend BV (onderdeel Heembouw-groep). Hierdoor heeft Westend alle percelen binnen het plangebied in haar bezit gekregen en is de gemeente eigenaar geworden van het “Wijsmanterrein” waar de GEM het beoogde woningbouwprogramma zal gaan ontwikkelen en realiseren. Ook zijn exploitatieafspraken voor de ontwikkeling en realisatie van het beoogde programma voor West-End contractueel overeengekomen. Op basis van de huidige inzichten kan het beoogde programma worden gerealiseerd op de locatie. De beoogde start bouw is gepland vanaf 2018 in vier gelijke fasen.
- Deelgebied Centrum (De Oevers).
De realisatie van de laatste fase is reeds gestart, de exploitatiebijdrage is voldaan door de ontwikkelaar. Na afronding zal het openbaar gebied aan de gemeente worden opgeleverd.

- Deelgebied GEM.

De gronden binnen de grondexploitatie GEM Braassemerland worden fasegewijs in de GEM ingebracht. In 2017 zijn de eerste deelplannen geleverd. Als gevolg van vertraging in de verkrijging van gronden van derden is de fasering enigszins gewijzigd. Op basis hiervan en de verwachte inzet ten behoeve van kostenverhaal nemen de plankosten beperkt toe. De risicoreservering in dit complex neemt af aangezien een deel van de gronden geleverd is.

RISICOANALYSE GRONDEXPLOITATIES

De financiële effecten van ontwikkelingen in de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden mede in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project levert een goede en betrouwbare basis voor de bepaling van het totale risicoprofiel van het grondbedrijf. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat ten opzichte het geraamde resultaat een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnterpreteerde kansen en risico's. Dit resultaat zal in het geval van een verliesgevend project gereserveerd worden in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project qua geraamd resultaat positief is, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden dan zal ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie worden gereserveerd.

Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitieresultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is een momentopname per 01-01-2018.

Overzicht projecten	Resultaat per	Reserve
	31-12-17	bouwgrondexploitatie
Centrumplan Leimuiden	€ 2.358.357-	€ 155.000
Connexxion Leimuiden	€ 199.517-	€ 303.000
Braassemerland	€ 4.761.409-	€ 1.798.000
Postkantoor eo	€ 2.535-	€ -
Verliesgevende grondexploitatie	€ 7.321.820-	€ 2.256.000
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ 210.252	€ 200.000
Winstgevende grondexploitatie	€ 210.252	€ 200.000
Totaalresultaat (verlies + winst)	€ 7.111.567-	€ 2.456.000

Uit bovenstaande tabel is op te maken dat voor de verliesgevende grondexploitatie een bedrag van circa € 2,26 mln. in de reserve moet worden opgenomen. Voor de deelneming GEM Braassemerland is de risicoreservering vervallen als gevolg van een gewijzigd risicoprofiel voor de grondexploitatie van de GEM. De benodigde risicoreservering voor de grondexploitatie Braassemerland (GEM, Westend en Centrum) is als gevolg van de gewijzigde regelgeving (BBV) opgenomen in de reserve. Nieuwe Wetering Noord is op zich een winstgevend project. Echter als gevolg van de verkoopresultaten en de specifieke marktsituatie betreft de risicoschatting circa € 0,4 mln. Dit bedrag kan niet worden gedekt uit het geprognosticeerd projectresultaat waardoor een risicoreservering moet worden getroffen van circa € 0,2 mln. Hiermee bedraagt de totale benodigde reserve (lees: benodigde weerstandscapaciteit) voor de grondexploitatie circa € 2,46 mln. Dit is feitelijk wat de minimale stand van de reserve bouwgrondexploitatie zal moeten zijn.

Per 31-12-2016 werd een reserve aangehouden van circa € 2,0 mln. De benodigde reserve per 31-12-2017 is bepaald op circa € 3,01 mln. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de het vervallen van de risicoreservering voor de deelneming aan de GEM en het verschuiven van de risicoreserveringen uit de grondexploitaties Braassemerland naar de reserve. Tevens zijn in 2017 dotaties gedaan aan de reservering voor het vereveningsfonds op basis van de afgesloten anterieure overeenkomsten voor diverse bouwplannen en is een eenmalige toevoeging voor het dragen van de rentelasten gedaan. Bovendien is Drechthoek II in 2016 afgesloten en is voor de resterende contractuele afspraken uit dit project (bijdrage N207) een separate specifieke reservering gemaakt.

Reserve bouwgrondexploitatie	2017	Mutatie	2018
Ten behoeve van risico's			
Centrumplan Leimuiden	€ 245.650	€ -90.650	€ 155.000
Connexxion Leimuiden	€ 301.283	€ 1.718	€ 303.000
Braassemerland deelneming GEM	€ 1.125.000	€ -1.125.000	€ -
Braassemerland grondexploitaties	€ -	€ 1.798.000	€ 1.798.000
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€ -	€ 200.000	€ 200.000
Benodigde reserve voor risico's	€ 1.671.933	€ 784.068	€ 2.456.000
Specifieke reserveringen			
Vereveningsfonds	€ 37.960	€ 63.926	€ 101.886
Eenmalige toevoeging rentelasten	€ -	€ 232.160	€ 232.160
Reservering bijdrage passage N207	€ 300.000	€ -	€ 300.000
Benodigde reserve specifiek	€ 337.960	€ 296.086	€ 634.046
Benodigde weerstandscapaciteit totaal	€ 2.009.893	€ 1.080.154	€ 3.090.046

VERLIESVOORZIENING EN RESERVE BOUWGRONDEXPLOITATIE

Mutaties verliesvoorzieningen

Voor negatieve grondexploitaties moet ter hoogte van het voorziene negatieve contante waarde resultaat op balansdatum 31-12-2017 een verliesvoorziening worden getroffen. Bij de actualisatie van de grondexploitaties zijn de negatieve grondexploitatieresultaten bijgesteld. Ten gevolge daarvan zijn de verliesvoorzieningen bijgesteld. In onderstaande tabel zijn de mutaties van de verliesvoorzieningen weergegeven.

Verliesgevende grondexploitaties	Verlies voorziening 01-01-2017	Verwachte voorziening per 31-12-2017	Benodigde voorziening 31-12-2017	Verschil
Centrumplan Leimuiden	€ 2.298.379-	€ 2.344.346-	€ 2.358.357-	€ 14.011-
Connexxion Leimuiden	€ 122.692-	€ 125.146-	€ 199.517-	€ 74.372-
Braassemerland (grondexploitatie)	€ 6.489.796-	€ 6.619.592-	€ 4.761.409-	€ 1.858.183
Postkantoor eo	€ -	€ -	€ 2.535-	€ 2.535-
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€ 8.910.867-	€ 9.089.084-	€ 7.321.820-	€ 1.767.265

De totale verliesvoorziening voor de negatieve grondexploitaties bedraagt circa € 7,32 mln. Dat is een verbetering van circa € 1,77 mln. ten opzichte van het verwachte resultaat per 31-12-2017. Deze verwachting is gebaseerd op de verliesvoorziening per 01-01-2017 verhoogd met de disconteringsvoet (2%). De afname van de verliesvoorziening wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het verschuiven van de risicoreservering uit de grondexploitaties Braassemerland naar de reserve.

Dit leidt tot onderstaande samenvatting voor wat betreft de verliesvoorziening en reserve.

Grondcomplexen	01-01-2017	Verwacht 31-12-2017	Benodigd 31-12-2017	Verschil
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€ 8.910.867-	€ 9.089.084-	€ 7.321.820-	€ 1.767.265
Reserve bouwgrondexploitatie	€ 2.009.893		€ 3.090.046	€ 1.080.154-

Totaal verliesgevende grondexploitaties: het resultaat van de verliesgevende grondexploitaties per 01-01-2017 was circa - € 8,9 mln. Vervolgens is deze naar 31-12-2017 verhoogd met de disconteringsvoet als de te verwachten ontwikkeling van de verliesvoorziening. De verwachting komt hiermee op circa - € 9,1 mln. Het werkelijke resultaat per 31-12-2017 is circa - € 7,32 mln. De voorziening wordt met circa € 1,77 mln verlaagd worden ten opzichte van de verwachting.

Reserve bouwgrondexploitatie per 31-12-2017: De reserve bouwgrondexploitatie wordt verhoogd met circa € 1,08 mln naar circa € 3,01 mln.

Interbestuurlijk toezicht

Ons college heeft een bestuursovereenkomst met de provincie Zuid-Holland gesloten over interbestuurlijk toezicht (IBT) door de provincie. In deze overeenkomst is onder meer overeengekomen dat ons college het “IBT-overzicht” (de voormalige “Staat van de gemeente”) als bijlage bij de jaarstukken ter vaststelling aan uw raad stuurt. Hierbij dient ons college per thema aan te geven of ons college dit thema geheel op orde heeft (groen), op één of enkele aspecten na op orde heeft (oranje) of op meerdere aspecten niet op orde heeft (rood). Hiermee wordt bereikt dat uw raad het toezicht van de provincie op deze beleidsterreinen overneemt.

Financiën	Groen / Oranje / Rood	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De jaarbegroting is in evenwicht en het laatste jaar van de meerjarenraming is in evenwicht.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		N.v.t.

Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)		Er zijn een aantal plannen die niet aan de verordening voldoen. Waaronder Geestweg/Floraweg, Bedrijventerrein A4 en Derde Tuinbouwgebied. Er zal moeten worden gezien wanneer deze geactualiseerd kunnen worden. Geestweg/Floraweg: voldoet niet op de onderdelen bedrijvigheid en het omzetten van bedrijfswoningen naar burgerwoning. Bedrijventerrein A4: voldoet niet op het onderdeel detailhandel. Derde Tuinbouwgebied wordt in 2018 herzien; offertetraject is gestart.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		N.v.t.

Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen		
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		Enige jaren geleden is er een basis gelegd voor Landelijke Kwaliteitscriteria 2.1. Onder supervisie van de provincie is destijds een scan gedaan, waaruit de conclusie kon worden getrokken dat we als organisatie daar nog niet volledig aan voldeden. Op basis hiervan is een verbeterplan opgesteld. Kort daarop kwam de wet VTH in beeld. Die beoogde hetzelfde te regelen, doch dan op landelijke grondslag, maar deze wet is uitgesteld. De verwachting is dat dit weer in beeld komt bij de implementatie van de Omgevingswet. In overleg tussen rijk, provincies en VNG is hierna de mogelijkheid voor gemeenten geboden om een verordening VTH vast te stellen. Deze had als basis nog steeds de ‘harde’ kwaliteitscriteria, maar heeft als bijzonderheid dat op basis van argumentatie mag worden afgeweken van die criteria. Afgelopen jaar zijn wij hiermee aan de slag gegaan en er ligt inmiddels een aangescherpte inventarisatie. Op dit moment wordt in overleg met een externe partij gewerkt aan een aangepast verbeterplan. Over het beleidskader kan aangegeven worden dat een VTH breed beleidsplan nog in bewerking is. Sinds de invoering van de Wabo ligt er een uitvoeringsprogramma voor toezicht en handhaving en hier wordt jaarlijks een teamplan op afgestemd. Dit beleidskader dient echter wel geactualiseerd te worden, en sluit niet volledig meer aan bij de gevraagde kaderstelling waarop ook getoetst wordt in het kader van horizontaal toezicht. Derhalve wordt dit aspect gescoord op onvolledig.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		N.v.t.

Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		De gemeente heeft een adviescommissie als het gaat om (rijks)monumenten en beschermende dorpsgezichten. Per 1 januari 2017 is de commissie ruimtelijke kwaliteit belegd bij Dorp Stad en Land; bestaat uit professionals en is daarmee een deskundige adviescommissie.
Is er reden voor extra aandacht?		N.v.t.

Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		De overgebrachte gemeentelijke archieven zijn met ingang van 1 januari 2017 ondergebracht naar een goedgekeurde archiefbewaarpplaats. Tevens is het applicatielandschap i.v.m. met migratie van onze ICT-voorziening naar de ICT-omgeving van de gemeente Alphen aan den Rijn in beeld gebracht. Deze maatregelen zullen waarschijnlijk nog onvoldoende zijn om volledig groen te kleuren. In afwachting van een overgang van alle ICT-systemen naar het applicatielandschap van Alphen aan den Rijn zijn onderdelen zoals opbouw van digitaal informatiebeheer, authenticiteit, context en kwaliteitssysteem archiefbeheer uitgesteld om dit in de nabije toekomst wellicht samen met de gemeente Alphen aan den Rijn te kunnen uitvoeren. Tevens zullen nog een aantal gemeentelijke regelingen geactualiseerd moeten worden.
Is er reden voor extra aandacht?		N.v.t.

Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong per 1 januari van het verantwoordingsjaar	24
		Fase interventieladder op 1 januari	Taakstelling is gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	20
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	32
		Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar	36
		Fase interventieladder op 1 juli	Taakstelling is gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	16
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	8
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar	28
		Fase interventieladder op 31 december	Taakstelling is gerealiseerd
		eventuele toelichting	
		De taakstelling voor het 1e halfjaar 2018 is 20 en is dus al gerealiseerd.	
Is er reden voor extra aandacht?		N.v.t.	

Jaarrekening

Balans

x € 1000			x € 1000		
ACTIVA	31-12-2016	31-12-2017	PASSIVA	31-12-2016	31-12-2017
Vaste activa			Vaste passiva		
Materiële vaste activa	54.907	57.283	Eigen vermogen	25.193	26.682
Economisch nut (niet in erfpacht uitgegeven)	29.943	26.419	Algemene reserve	9.317	11.334
Economisch nut; waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (niet in erfpacht uitgegeven)	22.517	23.666	Bestemmingsreserves	10.735	11.842
Maatschappelijk nut (niet in erfpacht uitgegeven)	2.447	7.198	Gerealiseerd resultaat	5.140	3.506
Financiële vaste activa	10.045	10.520	Voorzieningen	4.035	4.001
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	4.770	5.670	Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	57.756	55.780
Overige langlopende leningen	5.275	4.850	Onderhandse leningen van:		
			- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	57.756	55.780
Totaal vaste activa	64.953	67.803	Totaal vaste passiva	86.984	86.463
Viottende activa			Viottende passiva		
Voorraden	7.091	7.954	Netto-viottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	5.752	2.068
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	7.085	7.949	Overige schulden	5.752	2.068
Gereed product en handelsgoederen	6	5			
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	18.905	12.501	Overlopende passiva	4.915	7.310
Vorderingen op openbare lichamen	41	40	Nog te betalen bedragen	4.070	6.560
Rekening-courantverhouding met het rijk	14.040	8.916	Van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen	95	97
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.376	1.180	Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen	750	653
Overige vorderingen	3.447	2.364			
Liquide middelen	3	181			
Overlopende activa	6.700	7.403			
Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	1.225	1.410			
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	5.475	5.992			
Totaal viottende activa	32.698	28.039	Totaal viottende passiva	10.667	9.378
TOTAAL ACTIVA	97.651	95.842	TOTAAL PASSIVA	97.651	95.842

Borg- en garantstellingen: 28.337 26.529

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

TOELICHTING ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

- De vorderingen (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar), liquide middelen en schulden zijn opgenomen tegen nominale waarde.
- De langlopende uitgezette leningen en de langlopende opgenomen leningen zijn gerubriceerd onder respectievelijk de financiële vaste activa en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële vaste activa komen in 2017 niet voor op de balans.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafprijs, verminderd met de jaarlijkse afschrijvingen en/of bijdragen van derden en/of beschikkingen over reserves. De geactiveerde investeringen zijn opgenomen op de balans op basis van het gestelde in de Financiële verordening dan wel op basis van afzonderlijke raadsbesluiten. De activeringsgrens bedraagt € 10.000. De afschrijvingsmethode is vastgelegd in de Financiële verordening. Afschrijving van vaste activa vindt met ingang van het jaar 2011 plaats op basis van annuïteit. Door de annuïteitenmethode is een stabiel beeld van begroting en meerjarenraming verkregen. De besluitvorming is ook voor wat de kapitaallasten van nieuwe investeringen betreft transparanter, omdat de gemiddelde jaarlijkse kapitaallasten in beeld worden gebracht. Uitgezonderd waren de investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut, omdat het BBV hiervoor aangaf dat deze zo snel mogelijk moesten worden afgeschreven. Dergelijke investeringen zijn tot en met 2016 op lineaire basis gelaten. Vanaf 2017 is het wegens de vernieuwing BBV ook verplicht geworden om investeringen met een maatschappelijk nut te activeren. Deze mogen dan niet meer in één keer als last worden genomen. De activering wordt gelijk getrokken aan materiële vaste activa met een economisch nut. Dit betekent dat afschrijving moet plaatsvinden over de gebruiksduur en dat reserves niet meer direct in mindering op de investering mogen worden gebracht.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen, langlopende uitgezette leningen en overige uitzettingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele aflossingen. De deelnemingen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer worden gedurende de gehele looptijd onder de financiële vaste activa opgenomen.

Vorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs/ verkrijgingsprijs (inkoopprijs inclusief bijkomende kosten waaronder rentetoerekening) conform artikel 63 lid 2 BBV. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs (inclusief de bijkomende kosten), dan worden de voorraden met een verliesvoorziening gecorrigeerd tot de marktwaarde.

De rentetoerekening vindt plaats met een rente, gebaseerd op de gewogen gemiddelde rente van de bestaande leningenportefeuille gecorrigeerd met de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen: 3,19% (2017: 3,22%). Voor verliesgevendende projecten wordt conform de BBV-richtlijnen een disconteringsvoet van 2% gehanteerd.

De opbrengstenindexatie is in veel projecten contractueel overeengekomen. Voor de projecten Connexxion en Nieuwe Wetering Noord zijn geen contractuele afspraken over de afname van grond en/of het doen van een exploitatiebijdrage vastgelegd. Gezien de marktspecifieke omstandigheden is voor deze projecten een opbrengstenindex van 0% gehanteerd.

De kostenindexatie is gebaseerd op een langjarig gemiddelde van 2% vanaf 2021. Tot 2020 is een hogere index van 2,5% gehanteerd als gevolg van de actuele marktomstandigheden (aantrekkende markt/krapte).

Vorderingen (uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)

Voor dubieuze debiteuren is een voorziening opgenomen die direct in mindering is gebracht op de openstaande debiteuren.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Reserves

In de balans worden de reserves onderscheiden naar:

- algemene reserve; dit is een vrij besteedbare reserve. Aanwending vindt plaats op basis van aparte raadsbesluiten en is voor aanvulling van bestemmingsreserves en voorzieningen om te voorkomen dat deze negatief komen te staan.
- bestemmingsreserve; een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATBEPALING

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van werkelijke baten en lasten, die toegerekend worden aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Onder baten wordt verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. Voor zover niet anders vermeld, luiden alle bedragen in nominale waarden.

Bijzonderheden

Het resultaat van een bouwgrondexploitatie wordt voorzichtigheidshalve pas genomen indien het betreffende complex in zijn geheel is afgerond. Indien wordt verwacht dat van een complex de boekwaarde de opbrengstwaarde overtreft, wordt voor dit verlies op het complex in het betreffende jaar ten laste van de reserve bouwgrondexploitatie of de exploitatie een verliesvoorziening getroffen. Voorraden (de magazijngoederen van de afdeling Uitvoering Openbare Ruimte) worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.

Bij projecten die voor meerdere jaren in exploitatie genomen worden, is het mogelijk tussentijds winst te nemen. Voortijdige winstneming is mogelijk als een deelproject is afgesloten of de winst is gerealiseerd en er geen verder verlies is te verwachten, tenzij daar voldoende voorzieningen voor zijn getroffen. Tussentijdse winstneming bij grondexploitaties kan, conform de richtlijnen in het BBV, plaatsvinden als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er is geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het plan (project);
- er bestaan geen belangrijke onzekerheden ten aanzien van de nog te realiseren opbrengsten;
- met een redelijke mate van nauwkeurigheid kunnen reeds gemaakte en nog te maken (geraamde) kosten worden toegerekend aan respectievelijk het gerealiseerde en niet gerealiseerde deel van het betreffende complex;
- de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per onderdeel (fase) van het plan is mogelijk.

Conform de richtlijnen van het BBV moeten ontvangen voorschotbedragen van overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel onder overlopende passiva afzonderlijk worden opgenomen (artikel 44, lid 2 en artikel 49).

Na het vaststellen van de jaarrekening 2016 is er een onjuistheid geconstateerd in de waarde van borg- en garantstelling. Deze waardeaanpassing is in de beginbalans 2017 gecorrigeerd. In onderstaande tabel is dit inzichtelijk gemaakt.

x € 1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2016	aanpassing	Beginbalans 2017
Borg- en garantstelling	28.241	96	28.337

Bij het bepalen van de hoogte van de algemene uitkering dient de gemeente uit te gaan van de laatste accresmededeling, opgenomen in de septembercirculaire. We zijn afgeweken van dit standpunt van de commissie BBV omdat we zijn uitgegaan van de meest actuele stand van zaken zijnde de uitkeringsspecificatie van 28 november 2017.

Waarderingsgrondslagen WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), kortweg Wet normering topinkomens, is in 2013 in werking getreden. Deze wet is als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Toelichting op de balans

Activa

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	mutaties 2017	investeringen 2017	desinveste- ringen 2017	bijdragen van derden	afschrij- vingen 2017	boekwaarde 31-12-2017
Investeringen met economisch nut	29.943	-3.987	2.566	650	0	1.454	26.419
Investeringen met economisch nut; waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.517	0	1.714	0	0	565	23.666
Investeringen met maatschappelijk nut	2.447	3.987	1.099	120	40	175	7.198
Totaal	54.907	0	5.379	770	40	2.194	57.283

Specificatie van materiële vaste activa

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	mutaties 2017	investeringen 2017	desinveste- ringen 2017	bijdragen van derden	afschrij- vingen 2017	boekwaarde 31-12-2017
<u>Investeringen met economisch nut:</u>							
Gronden en terreinen	7.120	-3.987		650		11	2.472
Woonruimten	656					13	643
Bedrijfsgebouwen	17.448	0	1.096			561	17.983
Grond-, weg- en waterb.wrk (ex. riolering)	2.904					149	2.755
Vervoermiddelen	476		21			106	391
Machines, apparaten en installaties	279		28			44	262
Overige materiële vaste activa	1.061		1.422			569	1.913
Totaal	29.943	-3.987	2.566	650	0	1.454	26.419
<u>Investeringen met economisch nut met heffing:</u>							
Grond-, weg- en waterb.wrk (riolering)	22.517		1.714			565	23.666
Totaal	22.517	0	1.714	0	0	565	23.666
<u>Investeringen met maatschappelijk nut:</u>							
Bedrijfsgebouwen	1					0	1
Grond-, weg- en waterbouw.werken	2.440	3.987	1.099	120	40	174	7.192
Overige materiële vaste activa	5					1	5
Totaal	2.447	3.987	1.099	120	40	175	7.198

Binnen de materiële vaste activa is een overheveling gedaan voor Infrastructuur Braassemerland ad € 4 miljoen. Oorspronkelijk was deze opgenomen onder voorraden maar is in 2016 naar aanleiding van de gewijzigde richtlijnen voor de grondexploitatie (BBV) overgeheveld naar materiële vaste activa onder gronden en terreinen (economisch nut). Door een andere zienswijze is in 2017 Infrastructuur Braassemerland overgeheveld naar grond-, weg- en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut). Tevens is binnen bedrijfsgebouwen (economisch nut) een overheveling gedaan ad € 1,1 miljoen. De renovaties van scholen werden per jaar als één actief geboekt. Nu zijn de activaposten per school opgesplitst. Daarmee hebben we inzicht in de boekwaarde van elke individuele school.

Bij overige materiële vaste activa (economisch nut) is een incidentele afschrijvingslast voor ICT gedaan. In verband met de samenwerking met Alphen aan den Rijn in de gemeenschappelijke regeling Rijn en Braassem per 1 januari 2018 hebben wij verschillende activa die niet meer worden gebruikt en die ook geen economische waarde meer hebben, versneld moeten afschrijven. De totale eenmalige afschrijving bedroeg € 383.945.

Voor de materiële vaste activa is geen sprake van afwaardering wegens duurzame waardeverminderingen. In onderstaande overzichten worden de voornaamste (des)investeringen (boven de € 50.000) in materiële vaste activa gespecificeerd.

Specificatie van belangrijkste investeringen materiële vaste activa in 2017:

Investeringen met economisch nut (> € 50.000):

x € 1.000

Bedrijfsgebouwen economisch nut	IKC Leimuiden 2020	183
	Bouw Brede school Hoogmade	886
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken economisch nut (riolering)	GRP 2015 Rioolgemalen elektrisch mechanisch deel	115
	GRP 2016 Vrij verval	700
	GRP 2017 Vrij verval	785
	GRP 2017 bouwkundige vervangingen	79
Overige materiële vaste activa econ. nut	Meerjaren ICT plan A 2017	76
	ICT omgeving servers 2017	74
	Raadsinformatiesysteem	68
	ICT investeringen 2017 (afschr. 5 jr)	977

Investeringen met maatschappelijk nut (> € 50.000):

x € 1.000

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken maatschappelijk nut	Ontwikkeling Ghoybos 2015	228
	Renovatievervanging diverse kunstwerken	331
	Ontsluiten tuinderijen Woubrugge 2017	68
	IMNOR wegen 2017	472

Specificatie van belangrijkste desinvesteringen materiële vaste activa in 2017:

Desinvesteringen met economisch nut (> € 50.000):

x € 1.000

Gronden en terreinen economisch nut	Roelofarendsveen Zuid + overige gronden	650
-------------------------------------	---	-----

Desinvesteringen met maatschappelijk nut (> € 50.000):

x € 1.000

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken maatschappelijk nut	Ontwikkeling Ghoybos 2015	120
---	---------------------------	-----

Financiële vaste activa

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	investeringen 2017	desinveste- ringen 2017	aflossing 2017	boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstr. aan deelnemingen	4.770	900			5.670
Overige langlopende leningen	5.275	62		488	4.850
Totaal	10.045	962	0	488	10.520

Specificatie kapitaalverstrekking aan deelnemingen

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Aandelen Bank voor Nederlandse Gemeenten	296	296
Aandelen Oasen NV	12	12
Aandelen Alliander NV	563	563
Aandelen Cyclus NV	75	75
Aandelen Braassemerland VOF	3.825	4.725
Totaal	4.770	5.670

Als deelnemer in de VOF Braassemerland heeft de gemeente de verplichting aan de VOF om eigen vermogen in te brengen. Afhankelijk van de geactualiseerde grondexploitatie en de hierbij behorende vermogensbehoefte van de VOF wordt jaarlijks de gemeentelijke inbreng bepaald. Voor 2017 bedraagt de gemeentelijke inbreng € 900.000.

Specificatie overige langlopende leningen

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Dorpshuizen	159	159
Stichting Oud Alkemade	62	12
Lening Alkmania 2008	90	83
Lening DOSR 2009	63	56
Lening HCA 2009	45	39
Lening T.C. Rijkswatering	208	170
Hypothecaire en overige leningen aan personeel	2.444	2.142
SVn plusleningen Cultureel centrum	790	790
SVn pluslening Hertogspark	150	150
SVn lening hockeyclub	71	67
SVn startersleningen	354	357
SVn duurzaamheidsleningen	0	12
SVn leningen woningbouwcorporatie	838	813
Overige leningen	0	0
Totaal	5.275	4.850

De afname van de post overige langlopende leningen is enerzijds toe te wijzen aan de ontvangen aflossingen ad € 487.857. Daarnaast heeft de gemeente een rekening-courant bij de SVn waaruit leningen worden verstrekt via een revolverend fonds. In 2017 zijn hieruit nieuwe langlopende leningen verstrekt betreffende duurzaamheidsleningen ad € 12.331 en startersleningen ad € 49.856.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	7.085	7.949
Gereed product en handelsgoederen	6	5
Totaal	7.091	7.954

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie (IEGG)

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	uitgaven 2017	inkomsten 2017	winst/verlies neming	boekwaarde 31-12-2017	verlies- voorziening	Totaal IEGG	NCW per 1/1/2018
Braassemerland (grondexploitatie)	13.683	712	-2.883		11.512	-4.761	6.751	-4.761
Nieuwe Wetering Noord	666	35	-256		445		445	210
Centrumplan Leimuiden	2.231	101			2.332	-2.358	-26	-2.358
Beukenlaan Leimuiden fase 3	-1.519	-34		1.554	0		0	afsluiten
Connexionterrein Leimuiden	994	42			1.036	-200	836	-200
Postkantoor Sotaweg	-60	4			-56	-3	-58	-3
Totaal	15.995	861	-3.139	1.554	15.271	-7.322	7.949	

De in exploitatie genomen gronden zijn per 1/1/2018 geactualiseerd op basis van voortschrijdend inzicht. Conform de voorschriften van het BBV is een voorziening gevormd voor in exploitatie genomen gronden waarbij een nadelig exploitatieresultaat (netto contante waarde) wordt verwacht. Voor nadere toelichting op de verliesvoorziening, de ontwikkeling van de boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden en winst- en verliesnemingen verwijzen wij volledigheidshalve naar de paragraaf grondbeleid.

In onderstaande tabel zijn de geraamde kosten en opbrengsten weergegeven van de in exploitatie genomen gronden. Deze zijn opgebouwd uit de boekwaarde, de geprognosticeerde kosten en opbrengsten per 01-01-2018 en het eindsaldo (nominaal). De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden bedraagt circa - € 15,3 mln. Daarnaast worden vanaf 01-01-2018 nog circa € 8,1 miljoen aan kosten en € 19,8 miljoen aan opbrengsten verwacht, gecombineerd met de huidige boekwaarde resulterend in een totaal geprognosticeerd eindsaldo van circa € 3,6 miljoen (zie ook totaaloverzicht MPG).

x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2017	Geraamde kosten vanaf 1-1-2018	Geraamde opbrengsten vanaf 1-1-2018	Geraamd eindresultaat (nominaal)
Braassemerland (grondexploitatie)	-11.512	5.771	15.770	-1.513
Nieuwe Weteringen Noord	-445	1.154	1.889	290
Centrumplan Leimuiden	-2.332	814	900	-2.246
Connexionterrein Leimuiden	-1.036	288	1.204	-119
Postkantoor Sotaweg	56	120	63	-1
Totaal verliesgevende grondexploitaties	-15.271	8.146	19.827	-3.589

Hieronder volgt per grondcomplex een nadere toelichting op de geraamde kosten en opbrengsten en het eindresultaat.

Braassemerland

De geprognosticeerde kosten voor Braassemerland bestaan voornamelijk uit de plankosten aangezien de gemeente deze ontwikkelingen voornamelijk faciliteert op basis van (exploitatie)overeenkomsten. De plankosten zijn op basis van een urenplanning per deelgrondexploitatie geraamd. Daarnaast zijn per deelgebied enkele specifieke civieltechnische investeringen opgenomen die voor rekening en risico van de gemeente worden uitgevoerd. Deze kosten zijn geraamd op basis van referentiecijfers.

De geprognosticeerde opbrengsten betreffen de contractueel overeengekomen grondverkoop en de reserveringsvergoeding met betrekking tot de GEM Braassemerland en de exploitatiebijdragen voor Westend. Voor het centrumplan zijn alle exploitatiebijdragen reeds ontvangen.

Nieuwe Wetering Noord

De geprognosticeerde kosten voor Nieuwe Weteringen Noord bestaan voornamelijk uit kosten voor het bouw- en woonrijp maken en de plankosten. De civieltechnische kosten zijn geraamd op basis van de planvoorstellen per locatie. De plankosten zijn bepaald op basis van een plankostenraming.

De geprognosticeerde opbrengsten bestaan uit de verkoop van de gronden van de diverse locaties en zijn gebaseerd op taxaties.

Centrumplan Leimuiden

De geprognosticeerde kosten voor Centrumplan Leimuiden bestaan uit een contractueel overeengekomen bijdrage voor de herinrichting van het openbaar gebied, een reservering voor de aansluiting op de herinrichting van de Zuidzijde en plankosten. De geprognosticeerde opbrengsten bestaan uit de reeds gecontracteerde grondverkoop aan de ontwikkelaar.

Connexxionterrein Leimuiden

De geprognosticeerde kosten voor het Connexionterrein bestaan uit het bouw- en woonrijp maken en plankosten. De kosten voor het bouw- en woonrijp maken zijn bepaald op basis van civieltechnische raming van het beoogde plan. De geprognosticeerde opbrengsten betreffen een conservatieve inschatting op basis van een taxatie.

Postkantoor Sotaweg

De geprognosticeerde kosten voor het postkantoor eo bestaan uit kosten voor het woonrijp maken. Dit betreft het aanleggen van parkeervakken, een fietspad en een fietsenstalling.

De geprognosticeerde opbrengsten bestaan uit een exploitatiebijdrage van de ontwikkelaar voor de ontwikkeling van de openbare ruimte. Deze is contractueel vastgelegd.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	41	40
Rekening-courantverhouding met het rijk	14.040	8.916
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.376	1.180
overige vorderingen (debiteuren)	3.447	2.364
Totaal	18.905	12.501

Vanaf december 2013 is schatkistbankieren verplicht voor lagere overheden. De stand in de schatkist per 31 december 2017 is voor de gemeente € 8.916.431 (r/c-saldo) en € 0 (depositosaldo). In onderstaande tabel is zichtbaar dat gerekend over een heel kwartaal het op dagbasis buiten de schatkist aangehouden bedrag gemiddeld niet hoger is dan het drempelbedrag ad € 431.041; zie voor nadere toelichting de paragraaf financiering.

x € 1.000	
Gemiddeld buiten de schatkist aangehouden bedrag 2017	
1e kwartaal	248
2e kwartaal	342
3e kwartaal	228
4e kwartaal	375

Specificatie rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen

x € 1.000		
Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
RC Raad van State	1	1
RC Grondexploitatie Braassemerland	199	0
RC verhouding met SVn	1.176	1.180
Totaal	1.376	1.180

De rekening-courantverhouding met de Grondexploitatie Braassemerland betreft de rekening-courantverhouding met de Gemeentelijke BV in liquidatie. Bij de definitieve afronding van deze liquidatie in 2017 is deze vordering verrekend en loopt daarmee af.

Verder heeft de gemeente een rekening-courantverhouding bij de SVn waaruit leningen worden verstrekt via een revolverend fonds. De rekening-courant is toegenomen met per saldo € 3.106. De toename van deze post is toe te wijzen aan ontvangen aflossingen en rente (met aftrek van beheerskosten) ad € 65.293. Daarnaast zijn hieruit nieuwe langlopende leningen verstrekt: duurzaamheidsleningen ad € 12.331 en startersleningen ad € 49.856.

Specificatie vorderingen op openbare lichamen en overige vorderingen (debiteuren)

x € 1.000		
Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Debiteuren (vorderingen op openbare lichamen)	41	40
Debiteuren	2.480	1.565
Voorziening dubieuze debiteuren	-166	-175
Debiteuren WMO	0	-0
Debiteuren bijstand (SOZA)	1.431	1.286
Voorziening dubieuze debiteuren bijstand (SOZA)	-298	-312
Totaal	3.489	2.404

De totale voorziening voor dubieuze debiteuren 'regulier en belastingen' is in 2017 verhoogd met per saldo € 9.324. Deze verhoging is ontstaan door een afboeking van voornamelijk oude oninbare vorderingen en een toevoeging om de voorziening dubieuze debiteuren op basis van de analyse debiteuren op het gewenste niveau van € 174.833 te krijgen.

De totale voorziening voor dubieuze debiteuren 'bijstandsccliënten (SOZA)' is in 2017 verhoogd met per saldo € 14.436. Ondanks dat het saldo debiteuren 'bijstandsccliënten (SOZA)' is verlaagd is de voorziening verhoogd. De verlaging van de debiteuren betreft met name de BBZ-debiteuren die een aanzienlijk lager risicoprofiel hebben dan de andere bijstandsdebiteuren. Bij de andere bijstandsdebiteuren is het risicoprofiel iets groter geworden doordat in 2017 minder is afgelost. De voorziening komt dan op het gewenste niveau van € 312.366.

Liquide middelen

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Kasgelden	2	1
Banksaldi	1	180
Totaal	3	181

Voor de financieringsbehoefte kan de gemeente gebruik maken van een kortlopende kredietfaciliteit (tot een maximum van € 5.000.000) bij de BNG. De hoogte en het gebruik van deze faciliteit is onderdeel van de treasuryfunctie.

Overlopende activa

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	1.225	1.410
Subtotaal	1.225	1.410
Vooruitontvangen facturen mbt volgend boekjaar	1.608	1.830
Nog te ontvangen bedragen	401	270
Te vorderen BTW	3.466	3.893
Overige overlopende activa	0	0
Subtotaal	5.475	5.992
Totaal	6.700	7.403

Hieronder is een verloopoverzicht opgenomen van de nog te ontvangen subsidies van openbare lichamen met een specifiek bestedingsdoel.

x € 1.000

Subsidies	Beschikking	Stand per 31-12-2016	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand per 31-12-2017
het rijk					
Vangnetuitkering BUIG 2015		93		93	0
BBZ declaratiedeel 2016		144		144	-0
Vangnetuitkering BUIG 2016		719			719
Vangnetuitkering BUIG 2017		0	489		489
overige nederlandse overheidslichamen					
BDU VenV_Sluipverkeer	26	5			5
BDU VenV_IDV reconstructie Floraweg Roelofarendsveen	84	17		17	0
BDU VenV_GDU reconstructie Floraweg Roelofarendsveen	755	151		151	0
BDU VenV_DV Wilgenlaan Roelofarendsveen	108	96	12		108
BDU VenV_Boddens Hosangweg Woubrugge	30	0	30		30
BDU VenV_DV Lindelaan Leimuiden	29	0	29		29
BDU VenV_DV Woudeweg Woubrugge	30	0	30		30
Totaal		1.225	590	405	1.410

Van de BDU Verkeer en Vervoer-projecten zijn in 2017 twee projecten gereed, te weten 'DV Wilgenlaan Roelofarendsveen' en 'DV Boddens Hosangweg Woubrugge' en zullen in 2018 worden afgerekend met de provincie Zuid-Holland. Verder zijn in 2017 twee projecten afgerekend met de provincie Zuid-Holland die in 2016 gereed waren, te weten 'IDV reconstructie Floraweg Roelofarendsveen' ad € 16.712 en 'GDU reconstructie Floraweg Roelofarendsveen' ad € 151.000. Project 'DV Lindelaan Leimuiden' en project 'DV Woudeweg Woubrugge' zijn gestart in 2017 en zullen naar verwachting in 2018 gereed zijn en in 2019 afgerekend worden.

De BUIG betreft een opneinde-regeling. 10% van de overschrijding op de inkomsten die het rijk vergoedt komt voor rekening van de gemeente. Dit is het risico van de gemeente Kaag en Braassem. Voor de overschrijding boven deze 10% kan, als er voldaan wordt aan de voorwaarden, een aanvullende uitkering van het rijk worden gevraagd (IAU/vangnetuitkering). Bij paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is het risico benoemd. De beheersmaatregelen worden voldoende geacht om in aanmerking te komen voor de aanvullende vangnetuitkering, waarmee het financiële risico als nihil wordt ingeschat. In verband met een tekort in 2015 is voor de BUIG een vangnetuitkering aangevraagd ad € 92.871 en is in 2017 ontvangen. Voor 2016 is tevens een vangnetuitkering aangevraagd en deze is toegekend voor een bedrag ad € 719.323. Voor 2017 wordt een vangnetuitkering aangevraagd ad € 489.288.

In tegenstelling tot andere jaren heeft de gemeente voor het BBZ-declaratiedeel geen voorschot ontvangen van het rijk voor het jaar 2016. Derhalve had de gemeente nog een tegoed van € 143.982 en dat is in 2017 ontvangen.

Passiva

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	toevoegingen 2017	onttrekkingen 2017	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2017
Algemene reserves	9.317	0	3.123	5.140	11.334
Bestemmingsreserves	10.735	3.182	2.075	0	11.842
Totaal	20.052	3.182	5.198	5.140	23.176

Algemene reserves:

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	toevoegingen 2017	onttrekkingen 2017	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2017
Algemene reserve	9.317		3.123	5.140	11.334
Totaal	9.317	0	3.123	5.140	11.334

Algemene reserve

Dit is een vrij besteedbare reserve. Aanwending vindt plaats op basis van aparte raadsbesluiten en is voor aanvulling van bestemmingsreserves en voorzieningen om te voorkomen dat deze negatief komen te staan.

Bestemmingsreserves:

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	toevoegingen 2017	onttrekkingen 2017	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2017
Bouwgrondexploitatie	2.010	1.080			3.090
Holland Rijnland	2.645	306	369		2.582
Wegen	1.418	1.115	1.623		910
Onderhoud riolering	4.513	480	83		4.910
Duurzaamheid	150				150
IMNOR	0	200			200
Totaal	10.735	3.182	2.075	0	11.842

Hieronder wordt per bestemmingsreserve het doel van de reserve kort toegelicht:

Reserve bouwgrondexploitatie

Verwachte verliezen zijn opgenomen in de voorziening bouwgrondexploitaties. Deze reserve dient als buffer voor het afdekken van de geanalyseerde risico's bij de verliesgevende grexen. Het saldo dient voldoende te zijn om de gekwantificeerde risico's die voortvloeien uit de risicoanalyses voor de lopende grondexploitaties te dekken. De berekening wordt jaarlijks gemaakt bij de opstelling van de jaarrekening. Indien dit onvoldoende is, wordt deze reserve aangevuld vanuit de algemene reserve. Andersom wordt een overschot aan middelen teruggestort in de algemene reserve. De gekwantificeerde risico's ultimo 2017 bedraagt € 3.090.046 en de reserve is hierop aangepast. Voor een grondige analyse verwijzen wij naar hetgeen is opgenomen in paragraaf 7 'grondbeleid'.

Reserve Holland Rijnland

De aangesloten gemeenten bij de regio Holland Rijnland zijn een regionaal investeringsfonds overeengekomen. Voor de kosten hiervan moeten de deelnemende gemeenten jaarlijks een bedrag betalen. Voor Kaag en Braassem betreft dit € 369.000 per jaar. Om de reguliere gemeentebegroting hiermee niet jaarlijks te belasten, is hiervoor een bestemmingsreserve gevormd.

Egalisatiereserve wegen

De middelen uit deze reserve worden gebruikt voor het opvangen van schommelingen in het jaarlijkse uitgavenpatroon bij het (groot) onderhoud en de reconstructie van wegen.

Reserve onderhoud riolering

In januari 2014 is het Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2018 vastgesteld. Deze reserve is in het rioleringsplan opgenomen en is bedoeld om de schommelingen in het jaarlijkse uitgavenpatroon op te vangen voor (groot) onderhoud van de riolering.

Reserve duurzaamheid

Reserve duurzaamheid wordt gebruikt voor duurzaamheidsinitiatieven die bijdragen aan het doel om in 2040 een klimaatneutrale gemeente te zijn.

Reserve IMNOR

Het vormen van een bestemmingsreserve IMNOR dient ter dekking van kapitaallasten voor investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte.

Voor een toelichting op alle mutaties in de reserves verwijzen wij volledigheidshalve naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Voorzieningen

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	toevoegingen 2017	onttrekkingen 2017	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2017
Voorzieningen voor verplichtingen	2.764	69	160	0	2.673
Kostenegalisatie voorzieningen	772	234	321	0	685
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan bestemming gebonden is	499	147	4	0	642
Totaal	4.035	451	485	0	4.001

Specificatie van de voorzieningen

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	toevoegingen 2017	onttrekkingen 2017	resultaat vg jaar	boekwaarde 31-12-2017
<u>Voorzieningen voor verplichtingen:</u>					
Voorziening verplichting wethouderspensioenen	2.764	69	160		2.673
Totaal	2.764	69	160	0	2.673
<u>Kostenegalisatie voorzieningen:</u>					
Voorziening onderhoud gebouwen	772	234	321		685
Totaal	772	234	321	0	685
<u>Voorzieningen voor middelen van derden waarvan bestemming gebonden is</u>					
Voorziening Ghoybos	229	5	4		230
Voorziening riolering	270	143			412
Totaal	499	147	4	0	642

Hieronder wordt per voorziening het doel van de voorziening kort toegelicht:

Voorziening verplichting wethouderspensioenen

De pensioenverplichting voor ambtenaren is ondergebracht bij het ABP. Voor wethouders is dit niet het geval. Deze verplichting rust bij de gemeente zelf. Om in de toekomst aan deze verplichting te kunnen voldoen is een voorziening gevormd.

De voorziening voor pensioenen van (voormalige) wethouders is gewaardeerd tegen contante waarde en is gebaseerd op actuariële berekeningen per 31 december 2017. De actuariële berekeningen voor de niet-actieve wethouders die geen pensioenuitkering ontvangen worden om de vijf jaar opgesteld en zijn in 2015 voor het laatst geactualiseerd.

Voorziening onderhoud gebouwen

De voorziening onderhoud (gemeentelijke) gebouwen is bedoeld om de jaarlijks schommelende lasten voor onderhoud te egaliseren. De feitelijke uitgaven zijn gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan en variëren van jaar tot jaar. Door middel van de onderhoudsvoorziening bereiken we een gelijkmatige belasting van de begroting.

Voorziening Ghoybos

In 2015 is de gemeente eigenaar geworden van het Ghoybos. Bij de overdracht heeft de gemeente een beheervergoeding ontvangen van de provincie Zuid-Holland van netto € 245.400 voor het beheer van groen, wegen en kunstwerken voor een periode van 15 jaar. Volgens de BBV-voorschriften is hiervoor een voorziening gevormd. Van 2016 t/m 2030 zal jaarlijks een bedrag worden onttrokken uit deze voorziening ter dekking van de beheerkosten Ghoybos.

Voorziening riolering

In verband met wijzigingen van het BBV en jurisprudentie is het niet meer toegestaan om bepaalde binnen de rioolexploitatie ontstane voordelen zoals lagere kapitaallasten dan geraamd toe te voegen aan de bestemmingsreserve riolering. Deze moeten nu ten gunste van een voorziening worden gebracht. In dit verband is een voorziening riolering ingesteld.

Voorziening verwachte tekorten bouwgrondexploitatieplannen

Op grond van de voorschriften van het BBV moet een voorziening worden getroffen voor bouwgrondexploitatieplannen waarbij een nadelig exploitatieresultaat wordt verwacht. Volgens deze voorschriften is dit geen voorziening zoals die worden aangetroffen onder de passiefzijde van de balans, maar een voorziening die moet worden gecorrigeerd op de waarde van het actief aan de actiefzijde van de balans. De omvang van deze voorziening is gelijk aan de te verwachten verliezen bij de bouwgrondexploitatie tegen contante waardeberekening. Voeding van deze voorziening komt uit de lopende exploitatie van het betreffende jaar. Overschotten naar aanleiding van de jaarlijkse actualisatie komen weer ten gunste van de lopende exploitatie. Voor een grondige analyse verwijzen wij naar hetgeen is opgenomen in paragraaf 7 'grondbeleid'.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

x € 1.000

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2016	opname 2017	aflossingen 2017	boekwaarde 31-12-2017	rentelasten 2017
Bank voor Nederlandse Gemeenten	42.659		1.885	40.773	1.854
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	97		91	7	1
Nederlandse Waterschapsbank	5.000		0	5.000	193
ASN Bank	10.000		0	10.000	417
Totaal	57.756	0	1.976	55.780	2.465

Voor de financieringsbehoefte kan de gemeente Kaag en Braassem gebruik maken van langlopende leningen. De hoogte en het gebruik zijn onderdeel van de treasuryfunctie, die in paragraaf 4 financiering wordt toegelicht. In 2017 zijn geen nieuwe leningen aangetrokken. De totale rentelasten over de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer waren in 2017 in totaal € 2.464.507.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
Openstaande crediteuren	3.633	2.068
Banksaldo	2.119	0
Totaal	5.752	2.068

Overlopende passiva

x € 1.000

Omschrijving	Stand op 31-12-2016	Stand op 31-12-2017
<u>Nog te betalen bedragen:</u>		
Nog te betalen bedragen	1.452	3.942
Nog te betalen bedragen inzake Pontveer Kaag	586	622
Nog te betalen rente langlopende leningen	1.460	1.410
Te betalen/ontvangen rijk (SOZA)	548	453
Tussenrekening te betalen WWB (SOZA)	24	22
Tussenrekening jeugdzorg	0	111
Subtotaal	4.070	6.560
<u>Van overheden ontvangen, nog te besteden uitkeringen:</u>		
Vooruitontvangen subsidies	97	97
Tussenrekening ontvangen WWB (SOZA)	8	-2
Voorschotten WWB (SOZA)	-10	3
Subtotaal	95	97
<u>Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen:</u>		
Vooruitontvangen bedragen	50	24
Nog functioneel te verantwoorden baten	0	2
Waarborgsommen	7	7
Horeca-convenant	17	16
Loonheffing (SOZA)	66	21
Nog te betalen loonheffing en sociale premies	488	580
Nog te betalen salarissen	-0	3
Te verwerken / verwerkte belastingontvangsten	-1	2
Nog te ontvangen opbrengsten WMO	-1	-1
Tussenrekening WMO	124	0
Overige overlopende passiva	0	0
Subtotaal	750	653
Totaal	4.915	7.310

Met betrekking tot de eigen bijdrage van het WMO: door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Hieronder is een verloopoverzicht opgenomen van de vooruit ontvangen subsidies.

x € 1.000

Subsidies	Beschikking	Stand per 31-12-2016	Ontvangen voorschot	Vrijval i.v.m realisatie	Stand per 31-12-2017
het rijk					
Onderwijs Achterstanden Beleid 2011-2017 (OAB)	886	0	161	161	0
overige nederlandse overheidslichamen					
G07035 - Sluipverkeerwerende maatregelen	22	7			7
G08032 - Rotonde N446/Oudendijkseweg	ingetrokken en omgezet naar N207	8			8
G08031 - N207 tussen N11 en A4	26	8			8
G08033 - Sluipverkeerwerende maatregelen	26	8			8
G09014 - Rotonde N446/Oudendijkseweg	ingetrokken en omgezet naar N207	58			58
G09025 - Sluipverkeerwerende maatregelen	29	9			9
Totaal		97	161	161	97

De specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) 2011-2017 is wederom met een jaar verlengd tot en met 2018. De afrekening hiervoor met de instellingen en met het rijk zal in 2019 plaatsvinden.

De resterende projecten betreffen "spaarprojecten" die ingezet worden voor de uitvoering van project N207 en die in 2018 gaan starten.

OVERZICHT NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Borg- en garantstellingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de leningen waarvoor de gemeente Kaag en Braassem borg / in de achtervang staat. Het saldo van de geborgde leningenportefeuille is het afgelopen jaar gedaald met € 1,8 miljoen. De afname van het saldo is het gevolg van aflossingen in 2017. De gemeente zelf is in 2017 geen nieuwe borg- of garantstellingen aangegaan.

Het WSW heeft met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties Stichting Woondiensten Aarwoude en Stichting MeerWonen, tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (=wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)). WSW staat borg voor deze leningen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken.

Mutaties borg- en garantstellingen

x € 1.000

Omschrijving	Aantal	Oorspronkelijke hoofdsom	Restant hoofdsom 31-12-2016	Restant hoofdsom 31-12-2017	Gewaarborgd saldo op 31-12-2016	%	Gewaarborgd saldo op 31-12-2017	%
Woningbouw incl. WSW	16	75.898	48.716	47.291	24.984	51%	23.646	50%
Dorpshuis	1	79	18	14	18	100%	14	100%
Zorginstellingen	1	200	40	0	40	100%	0	100%
Sportverenigingen	6	973	604	511	584	97%	505	99%
Inwoners	94	6.099	2.711	2.364	2.711	100%	2.364	100%
	118	83.249	52.088	50.181	28.337	54%	26.529	53%

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De gemeente Kaag en Braassem is een aantal verplichtingen aangegaan in 2017 en eerder, waarvan levering en/of prestatie plaatsvindt in de toekomst. De belangrijkste zijn hieronder toegelicht:

Huurcontracten en/ of leaseverplichtingen

De gemeente heeft een huurcontract met woningbouwvereniging stichting MeerWonen afgesloten voor de huur van de Brede School t/m 2051. De jaarlijkse huurlast wordt verhoogd met een prijsindex en bedraagt voor 2018 € 711.709. Hiertegenover heeft de gemeente een huurcontract met Kindkracht afgesloten. De huuropbrengst voor 2018 bedraagt € 242.525. Daarnaast heeft de gemeente met Stichting Huisvesting Gezondheidszorg (Hof van Alkemade) een huurovereenkomst afgesloten t/m 2018 1^e kwartaal; daarna volgt een nieuw contract. De huurlast voor 2018 bedraagt € 108.484. Hiertegenover heeft de gemeente een aantal huurcontracten met andere gebruikers van het pand afgesloten met een huuropbrengst in 2018 van € 2.844.

Onderhouds- en dienstverleningsovereenkomsten

De gemeente heeft voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte verschillende onderhouds- en dienstverleningsovereenkomsten afgesloten. Het gaat hier om contracten voor één tot drie jaar. De totale jaarlast bedraagt ongeveer € 697.847. Het gaat hier om het onderhoud van de openbare verlichting, speeltoestellen, groen, maai- en slootwerk, brugbediening, opnemingsinspecties en telemetriesysteem voor riool.

In 2017 is het contract met SWA voor schoonmaakwerkzaamheden met drie jaar verlengd met een jaarlast van € 69.399.

Voor huur en onderhoud van software en hardware, printers en copiers en voor het beheer van de BAG heeft de gemeente in 2009 t/m 2013 verschillende contracten afgesloten voor vijf of zeven jaar. De meeste contracten zijn opgezegd in verband met de ICT-samenwerking met Alphen aan den Rijn in de gemeenschappelijke regeling Rijn en Braassem per 1-1-2018. Enkele contracten lopen nog in 2018 door. De last in 2018 bedraagt ongeveer € 336.000.

Voor de inzameling en verwerken van het afval heeft de gemeente een contract afgesloten met Cyclus t/m 2022. De totale jaarlast bedraagt € 1.830.833.

Gemeentelijk personeel

De gemeente heeft een verplichting voor het betalen van een WW-uitkering met een jaarlast van € 44.935 in 2018. De verplichting blijft, uitgaande van het recht op uitkering uiterlijk t/m 2019 bestaan. De werkelijke last valt lager uit. Er is sprake van inkomen uit arbeid en dit inkomen is verrekend met de verschuldigde uitkering. De hoogte van het bedrag aan inkomsten maakt dat de uitkering niet hoeft te worden verstrekt.

Overige langlopende verplichtingen aan verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden

Met De Driemaster is een contract afgesloten t/m 2018 voor het uitvoeren van de Maatschappelijke agenda; het te verstrekken subsidiebedrag hiervoor in 2018 is € 1.720.638. De bijdrage voor TOM bedraagt in 2018 € 820.471.

Go! is vanaf 2018 verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdzorg, inclusief de PGB Jeugd. Participe voert de taken uit voor WMO, inclusief de nieuwe taken van begeleiding en de PGB-begeleiding als ook PGB huishoudelijke hulp. De bijdragen hiervoor zijn voor GO! € 2.251.200 en Participe € 1.549.700.

Als deelnemer in de VOF Braassemerland heeft de gemeente de verplichting aan de VOF om eigen vermogen in te brengen. Afhankelijk van de geactualiseerde grondexploitatie en de hierbij behorende vermogensbehoefte van de VOF wordt jaarlijks de gemeentelijke inbreng bepaald. Op basis van de laatste actualisatie verwachten we dat we in 2018 geen stortingen in het eigen vermogen hoeven te doen. Pas in het vierde kwartaal 2019 staat een storting van €1.350.000 gepland en voor 2020 € 1.050.000. Deze geplande stortingen kunnen in bedrag of tijdstip wijzigen op basis van bijgestelde liquiditeitsprognoses in het komende jaar.

Verder participeert de gemeente in verschillende gemeenschappelijke regelingen. In de paragraaf 6 verbonden partijen is per verbonden partij de gemeentelijke bijdrage voor deelname in 2017 genoemd. In de paragraaf 2 weerstandsvermogen en risicobeheersing is weergegeven welke risico's de gemeente loopt bij een aantal gemeenschappelijke regelingen. Ook is in deze paragraaf weergegeven welke juridische risico's of mogelijke schadeclaims de gemeente heeft.

OVERZICHT NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN

Aandeel in onderhoudsreserves Vereniging van Eigenaren

De gemeente heeft per balansdatum een aandeel in de onderhoudsreserve van de Vereniging van Eigenaren gebouw “brandweer Wilgenstraat” van € 12.907.

Startersregeling

De gemeente heeft per balansdatum een toekomstig recht van € 85.991 op diverse gebruikers van de startersregeling appartementen Noordplein in verband met verplichte aflossing bij verkoop van de woning.

Reserveringsvergoeding

VOF Braassemerland heeft een afnameverplichting voor in eigendom van de gemeente zijnde gronden ter waarde van € 12.731.583. In 2015 heeft een economische levering plaatsgevonden met een waarde van € 1.875.774. De juridische levering hiervan is in 2017 in fasen gerealiseerd. In totaal is voor € 1.468.225 economisch én juridisch geleverd, waardoor er nog een juridische levering plaats moet vinden van € 407.549 in het komende jaar. Wanneer dit precies gaat plaatsvinden, wanneer de overige gronden worden afgenomen en wanneer dit recht voor de gemeente actueel wordt, is nog niet bekend. De gemeente ontvangt over de economisch geleverde kavels die nog niet juridisch zijn geleverd en per balansdatum een waarde hebben van € 407.549 een rentevergoeding van 3,5% op jaarbasis. Over het openstaande bedrag van de “koop prijs bouw kavels” per balansdatum € 10.855.809 ontvangt de gemeente een reserveringsvergoeding van 3,5% op jaarbasis.

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Onderstaand overzicht vermeldt de gerealiseerde baten en lasten per programma voor bestemming in vergelijking met de begroting inclusief de door de raad in het verslagjaar vastgestelde begrotingswijzigingen. In het overzicht is tevens een specificatie van de resultaatbestemmingen per programma weergegeven.

x€ 1.000

Programma	Primaire begroting 2017			Begroting 2017 na wijziging			Realisatie 2017			Realisatie versus begroting (na wijziging)			V	%
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo		
1 Bestuur, regio en middelen	3.661	-72	3.589	3.731	-72	3.658	3.652	-149	3.504	-78	-76	-155	V	-4%
2 Sociaal domein	22.220	-4.132	18.089	23.818	-5.355	18.463	23.696	-5.681	18.015	-122	-326	-448	V	-2%
3 Ruimte en leefomgeving	19.380	-11.200	8.180	20.159	-11.190	8.969	17.533	-13.106	4.427	-2.626	-1.915	-4.541	V	-51%
Algemene dekkingsmiddelen	4.583	-38.141	-33.559	4.498	-38.667	-34.168	3.899	-38.785	-34.886	-599	-118	-718	V	2%
Overhead	5.687	-65	5.622	7.338	-149	7.189	7.557	-107	7.450	219	41	261	N	4%
Vennootschapsbelasting	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Gerealiseerd totaal	55.537	-53.611	1.926	59.544	-55.433	4.111	56.338	-57.828	-1.490	-3.206	-2.395	-5.601	V	
1 Bestuur, regio en middelen	306	-369	-63	306	-369	-63	306	-369	-63	0	0	0		
2 Sociaal domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
3 Ruimte en leefomgeving	1.629	-1.633	-4	1.726	-2.015	-289	2.875	-1.706	1.169	1.150	309	1.459	N	
Algemene dekkingsmiddelen	0	-1.860	-1.860	0	-3.759	-3.759	0	-3.123	-3.123	0	636	636	N	
Mutaties reserves	1.936	-3.862	-1.926	2.032	-6.143	-4.111	3.182	-5.198	-2.016	1.150	945	2.095	N	
Gerealiseerd resultaat	57.472	-57.472	0	61.576	-61.576	0	59.520	-63.026	-3.506	-2.056	-1.450	-3.506	V	

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

ALGEMENE TOELICHTING OP DE FINANCIËLE POSITIE

De jaarrekening over 2017 sluit met een voordelig resultaat van € 3.506.148. Bij het jaarrekeningresultaat zullen wij het voorstel aan uw raad doen om van het voordelige resultaat een bedrag van € 577.070 aan restant budgetten door te schuiven naar 2018 en een bedrag van € 545.653 te reserveren als extra budget voor 2018; totaal € 1.122.723 en het resterende voordelige resultaat van € 2.383.425 toe te voegen aan de algemene reserve. Daarmee behouden we ruim voldoende weerstandscapaciteit in het kader van risicomanagement. Per 31 december 2017 is een aantal investeringen gereed gemeld. Dit betekent dat de kredieten worden afgesloten; per programma is hiervoor een specificatie gegeven.

Rechtmatigheid

Voor de controle van de jaarrekening is het van belang dat intern onderzoeken naar de rechtmatigheid worden uitgevoerd. Periodiek is aansluiting gemaakt tussen diverse subadministraties en de financiële administraties. Bij het beoordelen van de jaarrekening zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd.

Rekeningresultaten

De rekeningresultaten mogen niet als een op zich staand feit worden beoordeeld, maar moeten worden beschouwd in samenhang met de bij de begroting voorziene financiële positie, de in de loop van het jaar bij de tussenrapportages gesignaleerde bestedingsafwijkingen en de in de loop van het jaar door de raad genomen besluiten tot wijziging van de begroting.

Het streven moet gericht zijn op een zo realistisch mogelijke planning van de in een dienstjaar uit te voeren werken (opstellen van werkplannen afgestemd op de beschikbare middelen). Het doorschuiven van werken die oorspronkelijk in het dienstjaar waren gepland, betekent dat onnodig beslag wordt gelegd op middelen omdat de kapitaallasten hiervan in de budgetten van het betreffende jaar zijn opgenomen. De begroting van 2018 en verdere jaren dient te worden bijgesteld aan de hand van de analyses van de tussenrapportages en de jaarrekening voor zover de daarin vermelde zaken structureel van aard zijn. Indien het instrumentarium op deze wijze wordt ingezet dan kunnen afwijkingen ten opzichte van de begroting zoveel mogelijk worden beperkt. Indien er door onvoorziene zaken toch afwijkingen in het bestedingenpatroon ontstaan, met programmaoverschrijdende consequenties of waarvoor extra krediet benodigd is, dan is ons streven erop gericht om uw raad hiervan in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte te brengen door het uitbrengen van afzonderlijk advies of aan de hand van de tussenrapportages.

LEESWIJZER VOOR DE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

De toelichting op de baten en lasten per programma is als volgt opgebouwd:

Baten en lasten

Hierin worden de totale baten en de totale lasten per programma gepresenteerd, volgens de primaire begroting, de begroting na wijziging en de realisatie 2017. Ook worden de verschillen tussen begroting na wijziging en realisatie weergegeven, voor zowel de baten als de lasten per programma. Apart zijn de mutaties in de reserves per programma in dit overzicht opgenomen.

Toelichting op de verschillen

De belangrijkste verschillen tussen de begrote baten en lasten na wijziging en de werkelijke baten en lasten 2017 zijn hierin weergegeven en toegelicht.

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht zijn de belangrijkste baten en lasten weergegeven met een incidenteel karakter. Tevens is aangegeven of en voor welk bedrag deze incidentele baat of last was begroot en of het betrekking heeft op een regulier bedrijfsproces of een incidentele gebeurtenis.

Waar hebben we ons geld aan uitgegeven

In dit cirkeldiagram is per programma in één oogopslag zichtbaar hoe de verdeling van de lasten over de verschillende programmaonderdelen is geweest.

Investeringskredieten

Hierin zijn de lopende investeringskredieten en de af te sluiten investeringskredieten met het kredietbedrag en het restantkrediet per programma weergegeven.

Overige overzichten

Verder zijn aanvullend de volgende voorgeschreven overzichten opgenomen:

- Overzicht van algemene dekkingsmiddelen
- Besteding onvoorzien
- Totaal incidentele baten en lasten
- Totaal resultaatbepaling- en bestemming
- Totaal structurele reservemutaties
- Publicatie bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen
- Publicatie overige (niet-top) functionarissen

Programma 1 - Bestuur, regio en middelen

ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x€ 1.000				
Programma 1 Bestuur, regio en middelen	Primaire begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Realisatie 2017	Realisatie versus begroting na wijziging
Totale lasten	3.661	3.731	3.652	-78 V
Totale baten	-72	-72	-149	-76 V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	3.589	3.658	3.504	-155 V
Toevoeging aan reserves	306	306	306	0
Onttrekking aan reserves	-369	-369	-369	0
Gerealiseerd resultaat	3.526	3.596	3.441	-155 V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

x €1.000

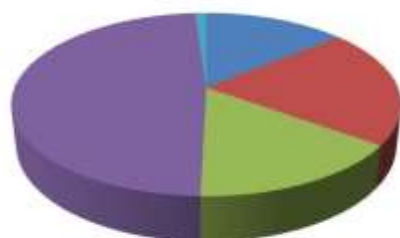
Toelichting	verschil lasten		verschil baten		I/S
<u>Bestuursorganen - College van B en W</u>					
Door een hogere rekenrente voor de voorziening Appa is een lagere stand van de voorziening voldoende voor de toekomstige uitgaven. Het te hoge saldo komt ten gunste van het rekeningresultaat. Daarnaast lagere salarislasten in verband met gereserveerde vakantietoelage.	-19	V	-76	V	I
<u>Bestuurlijke samenwerking</u>					
Afrekening doorgeschoven BTW-compensatiefonds van HR naar de gemeentes levert een voordeel op.	-16	V	0		I
<u>Bestuursondersteuning raad en rekenkamer</u>					
De installatie van het raadsinformatiesysteem heeft later plaatsgevonden dan gepland. De afschrijving begint hierdoor een jaar later.	-15	V	0		I
<u>Crisisbeheersing en integrale veiligheid</u>					
Voor AED-project is extra budget beschikbaar gesteld. Dit project loopt door in 2018; voorgesteld wordt om een gedeelte van het budget ad € 21.290 over te hevelen naar 2018. Verder is de bijdrage VRHM 2016 naar beneden bijgesteld.	-43	V	0		I
Overige verschillen	14	N	0		
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-78	V	-76	V	
Geen mutaties reserves					
Mutaties reserves	0		0		
Gerealiseerd resultaat	-78	V	-76	V	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Programma 1 - Bestuur, regio en middelen			x € 1.000		heeft betrekking op:	
Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs- proces	incidenteel
Lasten						
T01003	Frictie en transitie Holland-Rijnland		20 N	20 N	x	x
T01005	Extra budget voor inhuur derden		300 N	300 N	x	x
T11001	Project AED		35 N	11 N	x	x
			355 N	331 N		
<u>storting in reserves:</u>						
T10100	Mutatie tbv rentenotitie 2017 - RS Holland Rijnland		306 N	306 N	x	x
incidentele lasten na mutatie reserves			661 N	638 N		
Baten						
T01001	Actualisatie van de voorziening APPA ivm hogere rekenrente.		0 V	-76 V	x	x
			0 V	-76 V		
<u>onttrekking aan reserves:</u>						
nvt						
incidentele baten na mutatie reserves			0 V	-76 V		

WAAR HEBBEN WE ONS GELD AAN UITGEGEVEN

PROGRAMMA 1 - BESTUUR, REGIO EN MIDDELEN (x 1.000)

INVESTERINGEN

x € 1.000

omschrijving krediet	kredietbedrag	restant krediet 2017 overschot (V) / tekort (N)		status	einddatum krediet
IC0309 Vervanging iPads mt en college 2014	12	-2	N	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0328 Ipads raadsleden 2016	9	7	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0349 Raadsinformatiesysteem	69	1	V	AFSLUITEN	31-12-2017

Programma 2 - Sociaal domein

ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x€ 1.000				
Programma 2 Sociaal domein	Primaire begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Realisatie 2017	Realisatie versus begroting na wijziging
Totale lasten	22.220	23.818	23.696	-122 V
Totale baten	-4.132	-5.355	-5.681	-326 V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	18.089	18.463	18.015	-448 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	18.089	18.463	18.015	-448 V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

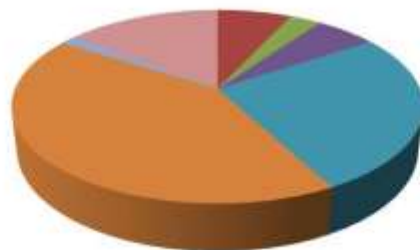
x €1.000					
Toelichting	verschil lasten		verschil baten		I/S
<u>Werken / Wettelijke taken</u>					
De overbesteding komt door extra uitgaven in het kader van de beleidsinterventies, uitgevoerd door de gemeente Alphen aan de Rijn. Deze beleidsinterventies zijn ingezet om de doorstroming naar reguliere werkgevers te vergroten vanuit het huidige cliëntenbestand. Concreet betekent dit dat het cliëntenbestand wordt verkleind door in te zetten op het beperken van instroom, handhaving en bevorderen uitstroom.	31	N	0		I
<u>Leven / Toegang / Wettelijke taken</u>					
De Jeugd- en gezinsteam worden bemand door personeel van de jeugdhulpaanbieders. Aan het eind van het jaar dienen ze een opgave in van de werkelijke ingezette personeelskosten, conform deze opgave worden ze afgerekend. Deze kosten zijn iets lager uitgevallen dan vooraf geprognoseerd.	-24	V			I
<u>Leven / Ontwikkeling / Wettelijke taken</u>					
Met ingang van 2017 is de jeugdhulp lokaal ingekocht. In 2017 hebben we daarbij gewerkt met overbruggingsovereenkomsten vanwege de mislukte aanbesteding jeugdhulp. Deze overbruggingsovereenkomsten kennen een indicatief budget waardoor het risico op overschrijding aanwezig was. Dit was overigens niet anders dan onder de regionale inkoop het geval was. Toen was er echter het solidariteitsbeginsel waardoor overschrijdingen regionaal konden worden opgevangen. De kosten zijn iets hoger dan de brutokosten over 2016 (zonder solidariteit), dit is conform de ontwikkeling van jeugdkosten in andere gemeenten. Deze overschrijding valt binnen de risicoparagraaf. Daarnaast is er een lichte onderschrijding op de persoonsgebonden budgetten Jeugd.	244	N	-1	V	S
<u>Leven / Ondersteuning / Wettelijke taken</u>					
De onderbesteding heeft verschillende oorzaken. Er is een onderschrijding op de uitgaven van € 399k. Het totale bijstandsbestand is redelijk stabiel gebleven en niet hoger geworden dan de prognose die bij de 8-maandsrapportage was ingeschat. Bij de IOAW zijn de lasten wel lager als gevolg van het aantal instromers vanuit de WW. Deze is dalende en hiermee is ook het aantal IOAW'ers vanaf 2016 met 6 inwoners afgenomen. Ook het aantal BBZ-aanvragen is gedaald. Er zijn minder BBZ-(kapitaal)leningen verstrekt en daardoor ook minder uitgaven voor (leen)bijstand voor levensonderhoud. Dit betreft een landelijke trend die reeds vanaf 2010 gaande is. Voor wat betreft de huishoudelijke hulp toelage (HHT) is een onderschrijding op de uitgaven doordat er onvoldoende geschikte kandidaten zijn aangeleverd. In 2018 worden hier wederom volop inspanningen geleverd. Ook is er een lichte onderschrijding op de Maatwerkvoorzieningen WMO. Daarnaast zijn er lagere uitvoeringskosten voor Participe in verband met een overeenkomst voor de doorbelasting van interne medewerkers WMO.	-399	V	-330	V	I/S
Daarnaast zijn er hogere baten van € 330k. Deze wordt met name veroorzaakt door de terugbetaling kapitaalverstrekingen in het kader van de BBZ. Deze baten komen voort uit afgegeven kapitaalverstrekingen in voorgaande jaren. De terugbetalingsverplichting aan het rijk is hierop aangepast. Ook de inkomsten voor de aflossing binnen de bijzondere bijstand voor de verstrekking van eerste huisinrichting zorgt voor een positief effect.					
<u>Leven / Investeren in mensen / Wettelijke taken</u>					
Bij de afrekening met Participe zal het werkelijke bedrag voor Mantelzorgcompliment worden meegenomen. Daarmee is de afwijking < € 15.000.	-23	V	-3	V	I
<u>Leven / Maatschappelijk vastgoed / Investeren</u>					
Het nadeel is veroorzaakt door een hogere doorbelasting van overheadkosten. Zie de toelichting bij het taakveld overhead.	24	N	9	N	I
Overige verschillen	25	N	-3	V	
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-122	V	-326	V	
Geen mutaties reserves					
Mutaties reserves	0		0		
Gerealiseerd resultaat	-122	V	-326	V	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Programma 2 - Sociaal domein			x € 1.000		heeft betrekking op:	
Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs- proces	incidenteel
Lasten	MAG345	Project Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT)	72 N	0 V	x	x
	MAG342	Asielinstroom	120 N	120 N	x	x
	MAG205	Beleidsinterventies SWA	0 V	45 N	x	x
	MAG369	Inzet Financieel adviseur Maatschappelijk Vastgoed	44 N	48 N	x	x
	MAG201	Inzet Beleidsadviseur W&I 2017	72 N	65 N	x	x
	MAG205	Koersplan/Project herstructuring SWA	75 N	67 N	x	x
	MAG205	Werkzaamheden Baanbrekend	41 N	40 N	x	x
	MAG366	Afrekening subsidie sportaccommodaties voorgaand jaar	-50 V	-50 V	x	x
			374 N	336 N		
<u>starting in reserves:</u>						
nvt						
incidentele lasten na mutatie reserves			374 N	336 N		
Baten	nvt		0 V	0 V		
			0 V	0 V		
<u>onttrekking aan reserves:</u>						
nvt						
incidentele baten na mutatie reserves			0 V	0 V		

WAAR HEBBEN WE ONS GELD AAN UITGEGEVEN

PROGRAMMA 2 - SOCIAAL DOMEIN OP THEMA (x 1.000)

- MAG 1 : WONEN € 0
- MAG 2 : WERKEN € 1.637
- MAG 3.1: GEZONDHEID EN VEILIGHEID € 707
- MAG 3.2: TOEGANG € 1.361
- MAG 3.3: ONTWIKKELING € 6.290
- MAG 3.4: ONDERSTEUNING € 9.919
- MAG 3.5: INVESTEREN IN MENSEN € 361
- MAG 3.6: MAATSCHAPPELIJK VASTGOED € 3.421

INVESTERINGEN

x € 1.000

omschrijving krediet	kredietbedrag	restant krediet 2017 overschot (V) / tekort (N)		status	einddatum krediet
IC0332 Speelruimtebeleidsplan 2017	400	386	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0333 Speelplekken uitbreiding 2017	106	101	V	Lopend	31-12-2018
IN0158 Haalbaarheidsonderzoek Brede Scholen	70	-1	N	AFSLUITEN	31-12-2017
IN0159 Bouwkosten IKC's	349	336	V	Lopend	31-12-2021
IN0160 IKC Leimuider 2020	4.500	4.317	V	Lopend	31-12-2020
IN0161 Bouw Brede School Hoogmade	2.300	1.414	V	Lopend	31-12-2018

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x€ 1.000				
Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Primaire begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Realisatie 2017	Realisatie versus begroting na wijziging
Totale lasten	19.380	20.159	17.533	-2.626 V
Totale baten	-11.200	-11.190	-13.106	-1.915 V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	8.180	8.969	4.427	-4.541 V
Toevoeging aan reserves	1.629	1.726	2.875	1.150 N
Onttrekking aan reserves	-1.633	-2.015	-1.706	309 N
Gerealiseerd resultaat	8.177	8.679	5.597	-3.083 V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

x€1.000				
Toelichting	verschil lasten		verschil baten	I/S
<u>Persoonsdocumenten en -informatie</u>				
Het voordeel is veroorzaakt door een lagere doorbelasting van overheadkosten. Zie de toelichting bij het taakveld overhead.	-37	V	-2	V I
<u>Baten en lasten secretarieleges burgerzaken</u>				
Als gevolg van digitalisering van het proces kabels en leidingen worden veel meer werkzaamheden gemeld. Als gevolg hiervan komen er meer leges binnen. Naar verwachting kunnen we structureel de raming verhogen met € 120.000.	43	N	-180	V I/S
<u>Beheer van bruggen</u>				
Voordeel doordat werkzaamheden gedeeltelijk doorlopen in 2018 en in budget 2018 kunnen worden opgevangen.	-49	V	-2	V I
<u>Groot onderhoud wegen</u>				
Onderschijding ontstaan door incidenteel voordeel bijdragen van provincie en derden. Onderhoud volgens planning 2017 uitgevoerd. Onderhoud Groenewoudsekade is gestart maar loopt door in 2018. Voorgesteld wordt om het restant budget (€40.000) mee te nemen naar 2018 voor Groenewoudsekade. (Budgetoverheveling, tevens benoemd in paragraaf 3). Daarnaast resteert er nog een bedrag voor bijdrage waterschap inzake ophoging kades, waarvan werkzaamheden in 2018 worden afgerond. Voorgesteld wordt om dit restant budget (€ 375.328) tevens mee te nemen naar 2018.	-477	V	-150	V I/S
<u>Verkeersmaatregelen</u>				
Werkzaamheden zijn wegens weersomstandigheden doorgezet naar 2018.	-20	V	0	I
<u>Duurzaamheidsagenda</u>				
Kosten van project glasvezel zijn lager uitgevallen dan geraamd. In 2018 wordt project afgerond. Hiervoor moeten wij nog kosten maken. Voorgesteld wordt om restant budget over te hevelen naar 2018.	-19	V	2	N I
<u>Beheer rioleringsstelsel</u>				
Dit nadeel is veroorzaakt door extra kosten bij plannen en onderzoeken rondom het nieuwe BRP. Daarnaast is bij reinigen en inspectie vrij verval de aanbesteding hoger uitgevallen.	75	N	0	V I
<u>Heffing rioolrechten</u>				
Er zijn meer heffingen opgelegd in verband met nieuwe aansluitingen en recreatie.	0		-31	V S
<u>Gescheiden inzameling/afvoer van afval</u>				
Onderschijding op budget dat specifiek voor Diftar is toegekend; voorgesteld wordt het restant budget (€ 126.855) in 2018 voor verdere invoering beschikbaar te houden. Daarnaast is door eindafrekeningen 2015 en 2016 een incidenteel voordeel ontstaan.	-135	V	-99	V I
<u>Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten</u>				
Er zijn meer heffingen opgelegd door nieuwe aansluitingen.	0		-23	V S
<u>Milieubeheer algemeen</u>				
Incidentele bijdrage voor frictiekosten ODWH.	36	N	0	I
<u>Invoering Omgevingswet</u>				
Door uitstel van de invoering van de Omgevingswet zijn de kosten nog niet gemaakt, maar worden nog wel in de komend jaren verwacht.	-112	V	0	I
<u>Bouwgrondexploitatie</u>				
Als gevolg van de actualisatie van de grondexploitaties per 1/1/2018 hebben een aantal mutaties plaatsgevonden. De belangrijkste betreffen het afsluiten van grondexploitatie Beukenlaan fase 3 in 2017 en vrijval van de verliesvoorziening met name voor de grondexploitaties Braassemerland. Dit heeft tot een positieve bijdrage aan het resultaat geleid. Daarbij is een deel van de risicoreservering voor de grondexploitaties Braassemerland verplaatst naar de reserve. Verder is het resultaat op de verliesgevendende grondexploitaties verder afgenomen. Dit is met name het gevolg van vertragingen in bijna alle projecten.	-1.912	V	-1.283	V I

Toelichting	verschil lasten		verschil baten		I/S
<u>Bouwtoezicht</u>					
Het voordeel is veroorzaakt door een lagere doorbelasting van overheadkosten. Zie de toelichting bij het taakveld overhead.	-18	V	0		I
<u>Baten omgevingszaken VTH</u>					
In de laatste vier maanden van 2017 zijn er meer aanvragen ingediend dan verwacht waardoor er meer leges zijn binnengekomen. Ook zijn in de loop van 2017 een aantal bijdragen aan het Vereveningsfonds ontvangen.	0		-113	V	I
Overige verschillen	1	N	-33	V	
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-2.626	V	-1.915	V	
De dotatie in de reserve bouwgrondexploitatie wordt met name veroorzaakt door het verplaatsen van de risicoreservering van de grondexploitaties Braassemmerland naar de reserve. Daarnaast is het risicoprofiel voor het project Nieuwe Wetering Noord gewijzigd. Ook zijn in de loop van 2017 een aantal bijdragen aan het Vereveningsfonds ontvangen.	848	N	0		I
De hogere storting in de reserve wegen bestaat voornamelijk uit bijdragen van provincie/derden en restant budgetten wegen. Verder zal wegens doorlooptijd over het jaar heen worden voorgesteld om het restant budget voor onderhoud Groenewoudsekade en digitaliseren wegenleger door te schuiven naar 2018 met dekking uit de reserve wegen.	329	N			I
De bijdrage gemeente in project 'ophoging kades' is afhankelijk van de uitvoeringskosten die HHR maakt. Deze uitvoeringskosten waren in 2017 lager dan de gemeente had geraamd. Voorgesteld wordt om de resterende dekking (+ budget) beschikbaar te stellen voor 2018.			375	N	I
Op basis van de werkelijke cijfers is per saldo de onttrekking aan de reserve riolering hoger dan geraamd. De reserve is bedoeld om de uitgaven te egaliseren met de inkomsten. De inkomsten zijn jaarlijks constant maar de uitgaven vertonen jaarlijks een wat grilliger verloop. Er zijn jaren dat er meer wordt uitgegeven dan de inkomsten en er zijn jaren dat er minder wordt uitgegeven dan de inkomsten.	-27	V	-76	V	I
Lagere onttrekking reserve IMNOR. De werkelijke kapitaallasten voor investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte zijn lager dan geraamd, omdat in de begroting nog gerekend is met een half jaar rentetoerekening aan nieuwe investering in 2017. In de geactualiseerde financiële verordening is opgenomen dit met terugwerkende kracht per 2017 niet meer te hanteren (cf vernieuwing BBV).	0		10	N	I
Mutaties reserves	1.150	N	309	N	
Gerealiseerd resultaat	-1.476	V	-1.607	V	

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving			x € 1.000		heeft betrekking op:	
Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs- proces	incidenteel
Lasten	T73000	Invoering diftar	233 N	106 N	x	x
	T57001	Onderhoud groen Van Woudew eg	23 N	6 N	x	x
	T57001	Onderhoud groen Wilgenlaan	3 N	0 V	x	x
	T57001	Onderhoud groen Gruttohof	5 N	5 N	x	x
	T02000	Modernisering GBA	45 N	0 V	x	x
	T31002	Extra budget duurzaamheid	50 N	50 N	x	x
	T31002	Project glasvezel	67 N	56 N	x	x
	T81000	Omgevingsvisie Rijnstreek	16 N	16 N	x	x
	T34000	Extra budget recreatie en toerisme	60 N	60 N	x	x
	T21002	Onderhoud verlichting Van Woudew eg	6 N	1 N	x	x
			508 N	300 N		
	<u>storting in reserves:</u>					
	T10300	Mutatie tbv rentenotitie 2017 - RS grex	232 N	232 N	x	x
	T10300	Mutatie tbv rentenotitie 2017 - RS w egen	46 N	46 N	x	x
	T10300	Mutatie tbv rentenotitie 2017 - RS riolering	480 N	480 N	x	x
	T10300	Onderhoud w egen Van Woudew eg	100 N	100 N	x	x
	T10300	Onderhoud parels	15 N	15 N	x	x
	T10300	Bijdrage vereveningsfonds	0 V	64 N	x	x
	T10300	Actualisatie reserve grex- jrr 2017	0 V	784 N	x	x
	incidentele lasten na mutatie reserves					
			1.381 N	2.021 N		
Baten	T83003	Bijdrage vereveningsfonds	0 V	-64 V	x	x
	T82911	Positief resultaat Beukenlaan fase 3	0 V	-1.554 V	x	x
	T82000	Actualisatie verliesvoorziening grex - jrr 2017	0 V	-1.767 V	x	x
			0 V	-3.385 V		
	<u>onttrekking aan reserves:</u>					
	nvt					
	incidentele baten na mutatie reserves					
			0 V	-3.385 V		

WAAR HEBBEN WE ONS GELD AAN UITGEGEVEN

PROGRAMMA 3 - RUIMTE EN LEEFOMGEVING (x 1.000)

BURGERZAKEN	€ 466
VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	€ 5.219
ECONOMIE	€ 692
OPENBAAR GROEN EN (OPENLUCHT) RECREATIE	€ 1.815
RIJDLERING	€ 2.668
AFVAL	€ 2.468
MILIEUBEHEER	€ 832
RUIMTELIJKE ORDENING	€ 1.511
GRONDEXPLOITATIE	€ 1.057
OVERIG	€ 804

INVESTERINGEN

x € 1.000

omschrijving krediet	kredietbedrag	restant krediet 2017 overschot (V) / tekort (N)		status	einddatum krediet
IC0318 GRP 2014-2018	125	125	V	Lopend	31-12-2018
IC0321 GRP 2015 Rioolgemalen elektromechanisch deel	395	104	V	Lopend	31-12-2018
IC0330 GRP 2016 Vrij verval	1.562	114	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0325 Ontwikkeling Ghoybos 2015	0	-60	N	Lopend	31-12-2019
IC0331 Renovatievervanging diverse kunstwerken	1.716	1.177	V	Lopend	31-12-2018
IC0334 Vervangen VRI-installaties Alkemadelaan	100	100	V	Lopend	31-12-2018
IC0335 GRP2017 Vrij verval	1.290	504	V	Lopend	31-12-2018
IC0336 GRP2017 Vervangen gemalen	71	49	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0337 GRP2017 Bouwkundige vervangingen	259	180	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0338 IMNOR wegen 2017	566	94	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IC0348 Ontsluiten tuinderijen Woubrugge 2017	1.475	1.407	V	Lopend	31-12-2018

Algemene dekkingsmiddelen

ALGEMEEN

Voor het beschrijvende deel van het programma wordt verwezen naar de programmaverantwoording. In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening zijn de totalen per programma weergegeven. In dit onderdeel, de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening, volgt een cijfermatige meer gedetailleerde verantwoording per programma. Met het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen zijn de productbudgetten beschikbaar gesteld. Deze productbudgetten zijn aangewend om de beoogde doelen van het betreffende programma te realiseren.

BATEN EN LASTEN

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Primaire begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Realisatie 2017	Realisatie versus begroting na wijziging
Totale lasten	4.583	4.498	3.899	-599 V
Totale baten	-38.141	-38.667	-38.785	-118 V
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-33.559	-34.168	-34.886	-718 V
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-1.860	-3.759	-3.123	636 N
Gerealiseerd resultaat	-35.418	-37.927	-38.009	-82 V

TOELICHTING OP DE VERSCHILLEN

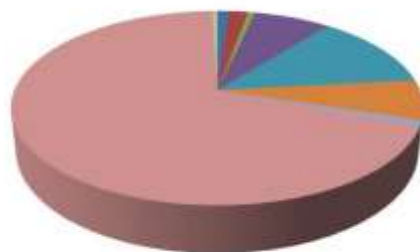
x€1.000				
Toelichting	verschil lasten		verschil baten	I/S
<u>Deelnemingen en beleggingen</u>				
Hogere dividenduitkeringen van de BNG en Alliander leiden tot een voordeel.	-3	V	-162	V I
<u>Cashmanagement</u>				
Saldo cashmanagement wordt overgeheveld naar saldi kostenplaatsen.	51	N	-51	V I
<u>Invorderingsmaatregelen woningen</u>				
Door een actief debiteurenbeleid en een aantrekkelijke economie is een lagere dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren toereikend gebleken. Daarnaast zijn de tarieven voor dwangbevelen gestegen, waardoor de inkomsten hoger zijn dan geraamd.	-44	V	-9	V I
<u>Onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen</u>				
Grondslag is lager uitgevallen dan vooraf begroot. Daarnaast zijn er verminderingen verstuurd in 2017 betreffende voorgaande belastingjaren	0		35	N I
<u>Algemene uitkeringen gemeentefonds</u>				
Met name verlaging van accres en correctie mbt hogere btw leiden tot lagere inkomsten.	0		178	N I
<u>Algemene uitkeringen gemeentefonds samenleving</u>				
Voor de opvang van asielzoekers en voor tijdelijk verblijf LVB is een hogere uitkering van het rijk ontvangen. De kosten voor deze onderdelen komen tot uiting in het onderdeel MAG/programma 2.	0		-75	V I
<u>Onvoorzene uitgaven</u>				
Op deze post wordt het saldo van de exploitatie geraamd. Deze post wordt gebruikt ter dekking van de geïnventariseerde structurele risico's. Het overschot wordt gebruikt voor het verder versterken van het weerstandsvermogen.	-734		0	I
<u>Overige baten en lasten</u>				
Het voordeel is ontstaan door aflossing van oude startersleningen Noordplein die destijds door de gemeente zijn verstrekt.	-7		-35	V I
<u>Saldi kostenplaatsen</u>				
Betreft renteresultaat doordat investeringen achterblijven op de planning, waardoor de kapitaallasten niet geheel conform de raming kunnen worden doorbelast.	121	N	0	I
Overige verschillen	17	N	1	N
Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	-599	V	-118	V
Betreft lagere onttrekking uit de algemene reserve die ter dekking dient voor uitgaven op het gebied van Diftar, implementatie I&A Alphen, onderhoud groen/lichtprojecten, modernisering GBA, streekarchief Leiden en huishoudelijke hulp toelage (HHT). Dit wordt gecompenseerd door lagere uitgaven elders in de jaarrekening. Wegens doorlooptijd over het jaar heen wordt voorgesteld een deel van het restsaldo van de dekking over te hevelen naar 2018.	0		636	N I
Mutaties reserves	0		636	N
Gerealiseerd resultaat	-599	V	518	N

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Algemene dekkingsmiddelen		x € 1.000		heeft betrekking op:	
Product	Omschrijving	begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs- proces	incidenteel
Lasten	T03000 Kosten verband houdend met de verkoop van diverse eigendommen	59 N	68 N	x	x
		59 N	68 N		
	<u>storting in reserves:</u>				
	nvt				
incidentele lasten na mutatie reserves		59 N	68 N		
Baten	T05001 Hoger dividend van BNG en Alliander	-515 V	-677 V	x	x
	T03000 Verkoop van onroerende zaken.	-84 V	-90 V	x	x
	T08001 Aflossing van startersleningen Noordplein	-1 V	-36 V	x	x
		-600 V	-803 V		
	<u>onttrekking aan reserves:</u>				
	T10400 Eenmalige bijdrage tbv meerjarenbeeld	-170 V	-170 V	x	x
	T10400 Mutatie tbv rentenotitie 2017 - naar diverse reserves	-1.065 V	-1.065 V	x	x
	T10400 Dekking invoering diftar	-233 V	-106 V	x	x
	T10400 Implementatie I&A Alphen	-800 V	-464 V	x	x
	T10400 Onderhoud groen Van Woudeweg	-23 V	-6 V	x	x
	T10400 Onderhoud groen Wilgenlaan	-3 V	0 V	x	x
	T10400 Onderhoud groen Gruttohof	-5 V	-5 V	x	x
	T10400 Modernisering GBA	-45 V	0 V	x	x
	T10400 Dekking aansluiting bij streekarchief Leiden	-31 V	0 V	x	x
	T10400 Extra budget duurzaamheid	-50 V	-50 V	x	x
	T10400 Omgevingsvisie Rijnstreek	-16 V	-16 V	x	x
	T10400 Extra budget recreatie en toerisme	-60 V	-60 V	x	x
	T10400 Project Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT)	-72 V	0 V	x	x
	T10400 Frictie en transitie Holland-Rijnland	-20 V	-20 V	x	x
	T10400 Asielinstroom	-120 V	-120 V	x	x
	T10400 Extra budget voor inhuur derden	-300 V	-300 V	x	x
	T10400 Onderhoud wegen Van Woudeweg	-100 V	-100 V	x	x
	T10400 Onderhoud verlichting Van Woudeweg	-6 V	-1 V	x	x
	T10400 Onderhoud pels	-15 V	-15 V	x	x
incidentele baten na mutatie reserves		-3.734 V	-3.301 V		

WAT ZIJN DE BESCHIKBARE ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN (x 1.000)

INVESTERINGEN

Niet van toepassing.

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Hieronder staat een overzicht van algemene dekkingsmiddelen. Dit zijn middelen waarvan de besteding niet gebonden is.

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Lokale heffingen	-6.931	-7.022	-7.027
Algemene uitkeringen	-26.566	-26.786	-26.676
Dividend	-515	-515	-677
Saldo van de financieringsfunctie	2.465	2.470	2.520
Compensabele btw versus uitkering uit het BCF	0	0	-3.893
Overige algemene dekkingsmiddelen	-117	-114	6
Totaal	-31.665	-31.968	-35.747

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

OVERHEAD

De vernieuwing van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft voor dat gemeenten met ingang van de begroting 2017 de overhead niet langer meer mogen toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Het doel is om de overhead bij gemeenten beter inzichtelijk te maken.

De overschrijding van € 260.939 ten opzichte van de begrote lasten voor overhead is voornamelijk veroorzaakt door een incidentele afschrijvingslast voor ICT-activa. In verband met de samenwerking met Alphen aan den Rijn in de gemeenschappelijk regeling Rijn en Braassem per 1 januari 2018 hebben wij verschillende activa die niet meer worden gebruikt en die ook geen economische waarde meer hebben, versneld moeten afschrijven. De totale eenmalige afschrijving bedroeg € 383.945. Daarnaast zijn er verschillende andere oorzaken die een kleinere positieve of negatieve afwijking hebben veroorzaakt en per saldo een positieve invloed hebben op de overheadlasten van € 123.006. De belangrijkste veroorzakers van deze onderbesteding zijn lagere opleidingskosten dan geraamd en het doorschuiven naar 2018 van de werkzaamheden voor het zaakgericht werken in verband met de ICT-samenwerking.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

Met ingang van 1 januari 2016 is de gemeente verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over economische activiteiten. In 2015 hebben we een inventarisatie gemaakt naar de activiteiten die naar verwachting onder de vennootschapsbelastingplicht gaan vallen. In 2017 moeten wij de eerste aangifte doen, over 2016. Op basis van de inventarisatie en berekening is een last voor de vennootschapsbelasting van maximaal € 5.000 per jaar begroot. Vooralsnog is geen reden om dit budget aan te houden. Het budget is incidenteel afgeraamd en na contact met belastingdienst zal dit mogelijk structureel worden afgeraamd.

ONVOORZIEN

Bij het vaststellen van de begroting 2017 is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Dit beleid is voortgezet in de meerjarenbegroting.

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Overhead			x € 1.000		heeft betrekking op:	
Product	Omschrijving		begroting na wijziging	realisatie	regulier bedrijfs- proces	incidenteel
Lasten	T04005	Wegwerken achterstanden bij ICT en migratie naar Alphen aan den Rijn. Tevens extra afschrijving.	1.825 N	2.174 N	x	x
	T04006	Overgang streekarchief naar Leiden en liquidatie oude gr met Alphen aan den Rijn.	114 N	76 N	x	x
	T04006	Lagere lasten voor telefonie	77 N	61 N	x	x
	T04009	Minder uitgaven forensenvergoeding en beloningsdifferentiatie	147 N	98 N	x	x
	T04009	Minder uitgaven aan WW-uitkeringen	50 N	1 N	x	x
	T04009	Minder uitgaven aan bijscholing	181 N	114 N	x	x
	T04009	Naheffing belastingdienst over de werkkostenregeling	0 V	21 N	x	x
	T04010	Zwangerschapsvergoeding	0 V	-15 V	x	x
	T04011	Doorschuiven ontwikkeling gemeentelijke website naar 2018	35 N	0 V	x	x
			2.429 N	2.530 N		
<u>storting in reserves:</u>						
nvt						
incidentele lasten na mutatie reserves			2.429 N	2.530 N		
Baten	nvt		0 V	0 V	x	x
			0 V	0 V		
<u>onttrekking aan reserves:</u>						
nvt						
incidentele baten na mutatie reserves			0 V	0 V		

INVESTERINGEN

x € 1.000

omschrijving krediet	kredietbedrag	restant krediet 2017 overschot (V) / tekort (N)		status	einddatum krediet
IG0086 Aansluiten nieuw handelsregister	15	12	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0087 Invoeren basisregistratie personen	16	0	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0090 Invoering basisregistratie Topografie	11	0	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0094 Civision Makelaar 2012	81	11	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0110 ICT-fusie datalijnen 2015	28	0	N	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0113 Software klic/wion 2016	23	23	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0128 Aanschaf kantoormeubilair	35	1	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0129 Vervanging werkplekken 2017	50	1	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0130 ICT-omgeving servers 2017	75	1	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0131 Meerjaren ICT-plan A 2017	75	-1	N	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0132 Beheersysteem kapitaalgoederen 2017	20	0	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0133 Triplaat Amman	5	5	V	Lopend	31-12-2018
IG0134 Perscontainer 2017	20	3	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0135 Renault Kangoo 2017	26	5	V	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0136 Stoomcleaner Karcher	8	-2	N	AFSLUITEN	31-12-2017
IG0137 Balkenmaaier Buch Elite	15	15	V	Lopend	31-12-2018

TOTAAL INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Het onderstaande overzicht is een samenvatting waarin we de totale incidentele baten en lasten per programma hebben gepresenteerd. Wij hebben ons bij het opstellen van dit overzicht in de jaarrekening gebaseerd op paragraaf 3, 5 en 6 van de themacirculaire incidentele baten en lasten van de provincie Zuid-Holland en op de Notitie incidentele en structurele baten en lasten van de Commissie BBV.

x € 1.000			x € 1.000		
Incidentele lasten			Incidentele baten		
Omschrijving	Begroting na wijziging	Realisatie	Omschrijving	Begroting na wijziging	Realisatie
Programma 1	355	331	Programma 1	0	-76
Programma 2	374	336	Programma 2	0	0
Programma 3	508	300	Programma 3	0	-3.385
Algemene dekkingsmiddelen	59	68	Algemene dekkingsmiddelen	-600	-803
Overhead	2.429	2.530	Overhead	0	0
Stortingen in reserves	1.180	2.028	Onttrekkingen aan reserves	-3.134	-2.498
Totaal	4.904	5.593	Totaal	-3.734	-6.762

Verschil tussen incidentele lasten en baten: -1.168 V

Resultaat jaarrekening 2017: -3.506 V

Voor nadere specificatie van de incidentele baten en lasten, zie de toelichting per programma.

Het overzicht van de incidentele baten en lasten is bedoeld om inzicht te geven of de rekening materieel sluitend is (worden structurele lasten gedekt door structurele baten). In de overzichten die per programma zijn opgenomen en in het voorgaande totaaloverzicht is een ondergrens gehanteerd van € 15.000. De gepresenteerde incidentele baten en lasten doen zich gedurende maximaal drie jaar voor. De baten en lasten van de nog in exploitatie zijnde gronden hebben we niet betrokken in het overzicht. Het resultaat uit de (tussentijds) afgeronde projecten en de onttrekkingen/stortingen van de verliesvoorziening grexen zijn in het overzicht als incidenteel opgenomen.

TOTAAL RESULTAATBEPALING EN - BESTEMMING

In dit overzicht zijn per reserve alle geraamde en werkelijke stortingen en onttrekkingen weergegeven. Ook zijn hierin de verschillen tussen de geraamde en werkelijke mutaties in de reserve zichtbaar. Voor nadere specificatie van de mutaties reserves, zie de toelichting per programma.

x € 1.000				
	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Stortingen:				
RS0000 Algemene reserve	0	0	5.140	5.140
RS1001 Reserve Bouwgrondexploitatie	232	232	1.080	848
RS1003 Egalisatiereserve beheerstaak wegen	671	786	1.115	329
RS1004 Holland Rijnland	306	306	306	0
RS1005 Reserve Riolering	480	507	480	-27
RS1006 Reserve Duurzaamheid	0	0	0	0
RS1007 Reserve IMNOR	246	200	200	0
Subtotaal	1.936	2.032	8.322	6.290
Onttrekkingen:				
RS0000 Algemene reserve	1.860	3.759	3.123	-636
RS1001 Reserve Bouwgrondexploitatie	0	0	0	0
RS1003 Egalisatiereserve beheerstaak wegen	1.615	1.998	1.623	-375
RS1004 Holland Rijnland	369	369	369	0
RS1005 Reserve Riolering	7	7	83	76
RS1006 Reserve Duurzaamheid	0	0	0	0
RS1007 Reserve IMNOR	12	10	0	-10
Subtotaal	3.862	6.143	5.198	-945
Saldo mutaties reserves	-1.926	-4.111	3.124	7.235

resultaat jaarrekening 2016
cf mutaties reserves exploitatie

5.140	5.140
-2.016	2.095

TOTAAL STRUCTURELE RESERVE MUTATIES

Onderstaand overzicht geeft de structurele toevoegingen en onttrekkingen weer aan de reserves:

x € 1.000

Reserve	Omschrijving	Realisatie
Stortingen:		
RS1003	Egalisatiereserve wegen	Ophoging kades termijn 4 van 4; van algemene reserve.
		625
RS1003	Egalisatiereserve wegen	Exploitatiesaldo wegen - jrr 2017.
		329
RS1007	Reserve IMNOR	Jaarlijkse bijdrage vanuit de exploitatie.
		200
Subtotaal		1.154
Onttrekkingen		
RS0000	Algemene reserve	Ophoging kades termijn 4 van 4; naar egalisatiereserve wegen.
		625
RS1003	Egalisatiereserve wegen	Dekking HHR ophogen kades.
		1.441
RS1003	Egalisatiereserve wegen	Toevoegen budget vanuit egalisatiereserve wegen.
		182
RS1004	Reserve Holland Rijnland	Dekking bijdrage aan Holland Rijnland.
		369
RS1005	Reserve onderhoud riolering	Exploitatiesaldo riolering - jrr 2017.
		83
Subtotaal		2.700
Totaal structurele reservemutaties 2017		-1.546

PUBLICATIE BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN EN GEWEZEN TOPFUNCTIONARISSEN

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector van kracht gegaan. Onder deze wet geldt een publicatieverplichting in de jaarrekening. Voor gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de griffier aangewezen als topfunctionarissen.

	2016				2017		
bedragen x € 1	M.E. Spreij	M.P. Buis-Mellema		K.A. van der Pas	M.E. Spreij	K.A. van der Pas	M.P. Buis-Mellema
Functiegegevens	secretaris	griffier (plv)	raadsadviseur	griffier	secretaris	griffier	raadsadviseur
Aanvang en einde functievervulling in jaar T	1/1 - 31/12	1/1 - 31/03	1/4 - 31/12	1/4 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,8	0,7	1,0	1,0	1,0	0,7
Gewezen topfunctionaris ?	nee	nee	ja	nee	nee	nee	ja
(Fictieve) dienstbetrekking ?	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Individueel WNT- maximum	€ 179.000	€ 44.505	nvt	€ 134.495	€ 181.000	€ 181.000	nvt
Beloning	€ 100.456	€ 10.180	€ 27.497	€ 57.181	€ 100.287	€ 81.654	€ 36.074
belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.256	€ 1.076	€ 3.229	€ 8.043	€ 16.317	€ 12.548	€ 5.504
Subtotaal	€ 113.712	€ 11.257	€ 30.727	€ 65.224	€ 116.604	€ 94.202	€ 41.579
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal bezoldiging	€ 113.712	€ 11.257	€ 30.727	€ 65.224	€ 116.604	€ 94.202	€ 41.579
Verplichte motivering indien overschrijding	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

PUBLICATIE OVERIGE (NIET-TOP) FUNCTIONARISSEN

In 2017 zijn alleen interimmers ingehuurd voor functies die zijn aangemerkt als niet-topfunctionarissen. De WNT legt hiervoor geen publicatie- of meldingsverplichtingen op.

SISA bijlage

SINGLE INFORMATION SINGLE AUDIT (SISA)

De doelstelling van de Single information Single audit (SiSa) is de verantwoordings- en controlelasten voor medeoverheden (gemeenten, provincies en regio's met een gemeenschappelijke regeling) richting uitkeringsverstrekkers te verminderen. De SiSa-verantwoordings-systeem sluit aan bij het reguliere jaarrekeningproces van de medeoverheden. De financiële verantwoording van de daarvoor aangewezen specifieke uitkeringen gebeurt via een bijlage bij de jaarrekening en valt daarmee ook onder de accountantsverklaring. De SiSa-bijlage geeft op beknopte wijze volgens de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgeschreven wijze de belangrijkste verantwoordingsinformatie over de betreffende specifieke uitkering, zoals bijvoorbeeld de juridische grondslag en de besteding ervan.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018					
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03
			€ 0	€ 0	€ 160.704
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen
			Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 07
		1	061884 Gemeente Kaag en Braassem	€ 0	061884 Gemeente Kaag en Braassem
					€ 0

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 3.469.836	€ 45.490	€ 416.185	€ 2.703	€ 29.202	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017 Besluit	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 13.030	€ 0	€ 0	€ 37.524	€ 0	Ja
			Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 14.695	€ 10.800	€ 8.446	€ 157.476	€ 9.940	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 PZH-2009-473570	€ 0	€ 0		
			2 PZH-2009-486894	€ 0	€ 0		
			3 PZH-2008-168646	€ 0	€ 0		
			4 PZH-2008-770752	€ 0	€ 0		
			5 PZH-2009-146507569	€ 0	€ 0		
			6 PZH-2008- 168934	€ 0	€ 0		
			7 PZH-2009- 146420240	€ 0	€ 0		
			8 PZH-2010-183298567	€ 0	€ 0		
			9 PZH-2010-224106705	€ 0	€ 0		
			10 PZH-2014-496943665	€ 30.000	€ 738.912		
			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
			1 PZH-2009-473570	€ 12.721	€ 12.721		Nee
			2 PZH-2009-486894	€ 0	€ 0		Nee
			3 PZH-2008-168646	€ 0	€ 0		Nee
			4 PZH-2008-770752	€ 0	€ 0		Nee
			5 PZH-2009-146507569	€ 0	€ 0		Nee
			6 PZH-2008- 168934	€ 0	€ 0		Nee
			7 PZH-2009- 146420240	€ 0	€ 0		Nee
			8 PZH-2010-183298567	€ 0	€ 0		Nee
			9 PZH-2010-224106705	€ 0	€ 0		Nee
			10 PZH-2014-496943665	€ 30.000	€ 738.912		Ja

Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld	Werkelijk 2017		x € 1.000
	Lasten	Baten	Saldo
0 - Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	1.833	-93	1.739
0.2 Burgerzaken	466	-781	-316
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	380	-490	-110
0.4 Overhead	7.605	-107	7.498
0.5 Treasury	3.070	-3.712	-642
0.61 OZB woningen	488	-3.657	-3.169
0.62 OZB niet-woningen	0	-1.228	-1.228
0.64 Belastingen overig	0	-2.576	-2.576
0.7 Algemene uitkering	0	-26.676	-26.676
0.8 Overige baten en lasten	4	-185	-180
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	3.182	-5.198	-2.016
0.11 Resultaat rekening van baten en lasten	0	0	0
	17.028	-44.703	-27.675
1 - Veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.772	-55	1.716
1.2 Openbare orde en veiligheid	50	-9	42
	1.822	-64	1.758
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat			
2.1 Verkeer en vervoer	5.080	-278	4.801
2.5 Openbaar vervoer	140	0	140
	5.219	-278	4.941
3 - Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	226	-61	165
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	-10	-4
3.4 Economische promotie	461	-324	137
	692	-394	298
4 - Onderwijs			
4.2 Onderwijshuisvesting	1.182	-48	1.133
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.476	-449	1.026
	2.657	-497	2.160

Taakveld	Werkelijk 2017		x € 1.000
	Lasten	Baten	Saldo
5 - Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	276	0	276
5.2 Sportaccommodaties	1.543	-594	949
5.3 Cultuur	52	0	52
5.5 Cultureel erfgoed	53	0	53
5.6 Media	256	-31	224
5.7 Openbaar groen en recreatie	1.815	-64	1.751
	3.996	-689	3.307
6 - Sociaal domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.602	-4	1.598
6.2 Wijkteams	1.528	0	1.528
6.3 Inkomensregelingen	6.109	-4.111	1.998
6.4 Begeleide participatie	3.726	-247	3.479
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	271	-18	253
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	913	-173	740
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.222	-1	3.222
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	548	0	548
	17.919	-4.553	13.365
7 - Volksgezondheid en milieu			
7.1 Volksgezondheid	982	-5	977
7.2 Riolerings	2.668	-3.293	-625
7.3 Afval	2.468	-3.199	-731
7.4 Milieubeheer	832	0	832
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	107	-66	41
	7.057	-6.564	494
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
8.1 Ruimtelijke ordening	1.511	0	1.511
8.2 Grondexploitatie	1.057	-4.194	-3.136
8.3 Wonen en bouwen	560	-1.090	-529
	3.129	-5.283	-2.155
Totaal baten en lasten	59.520	-63.026	-3.506